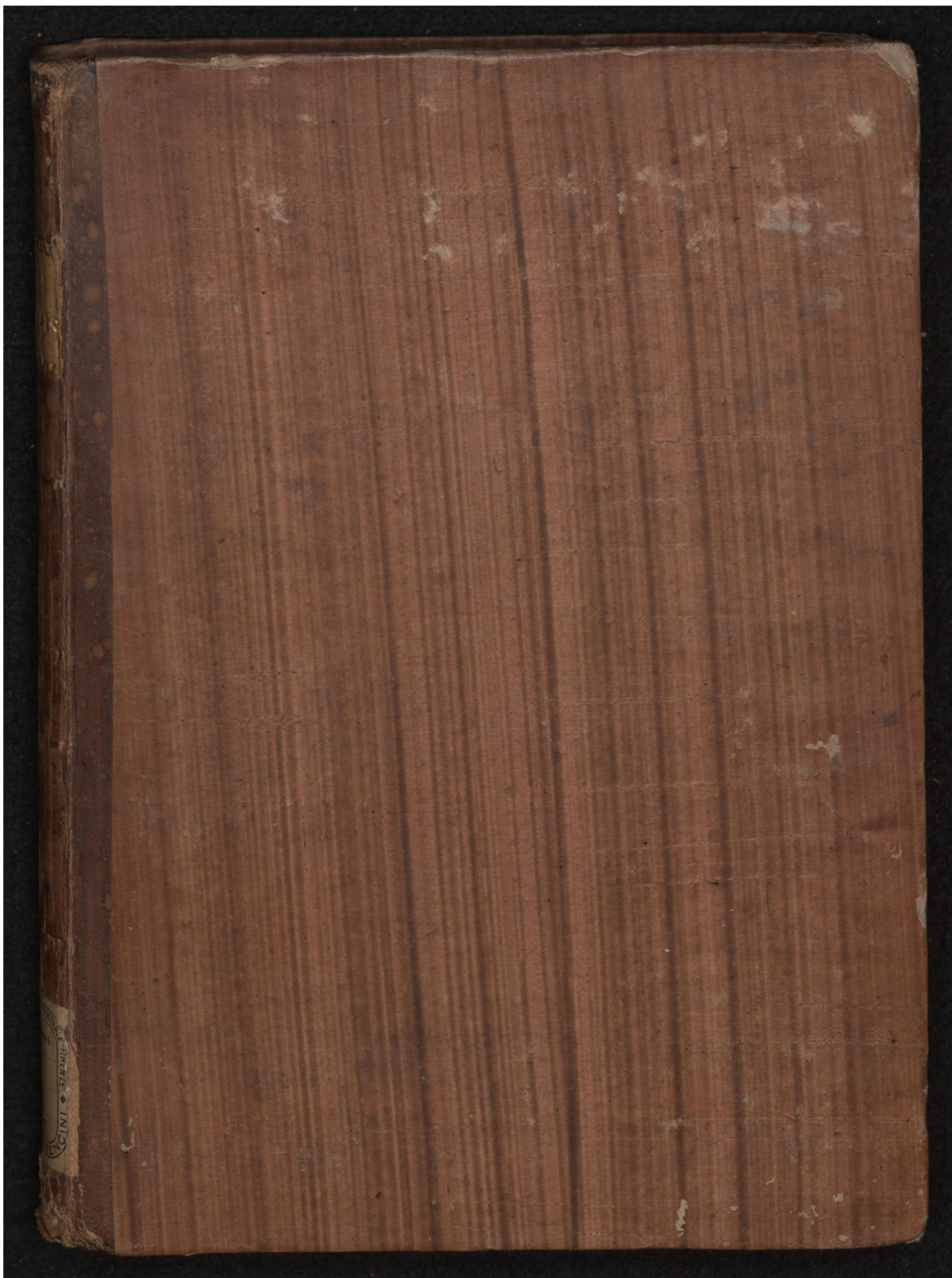

ALDINI
I
5
57
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

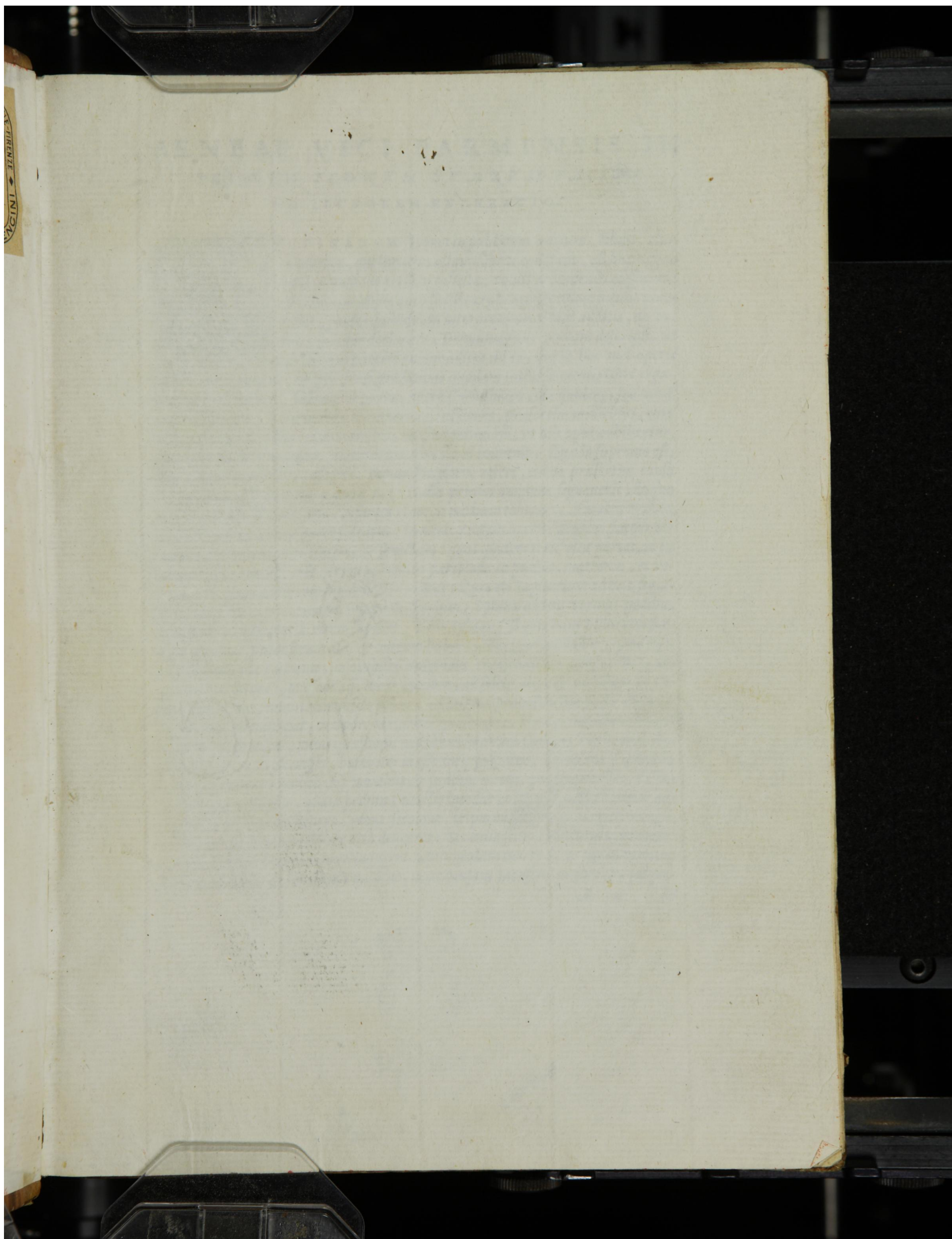

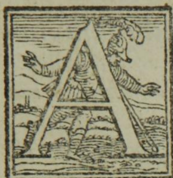

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
I
5
57
RACCOLTA NENCINI

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1874

AENEAE VICI PARMENSIS IN PRIOREM ICONVM SVARVM FACIEM AD LECTOREM ENARRATIO.

VGVSTARVM Icones in publicum æditurо, libuit, aliorum more, qui limatius aliquid foras emittunt, ab hac elegantioris cuiusdam artificij tabella, veluti proludendo auspicari: & cùm non vsque adeo facilis explicatu plerisque futura videretur, paucis quibusdam interpretamenti uice additis, obscuriora quæque declarare. Primùm igitur portam descripsi, vt quasi vestibulo quodam domus pateret cuique aditus ad ea, quę in hoc mei operis ædificio continentur. et ipsa quasi præfatione quadam totius sequentis libri argumentum ostenderet. Est autem porta, opere Corinthiaco, illa quidem, sed tamē misto descripta. Etenim cùm hic mores, & actiones, præsertim muliebres, cum alijs quibusdam rebus tractandæ sint, consentaneum est, vt tale opus adhibeatur, quod, vt docet Vitruuius, fœmineo maximè sexui conuenit. Quæ in supremo est, supra abaci coronidem, effigies, Ianum bicipitem refert, cui ea præsertim causa locum illum assignauimus, quòd æs in Italia primus omnium signauerit, de quo maxima nobis est tractatio. Infantes, Ianum medium tenentes, Armata Pallas, & Saturnus ex altera parte falcatus, hominis ætatem in treis diuisam partes innuunt, pueritiam, virilitatem, & senectam: quas quidem treis vitæ partes, ad fœminas referre necesse erit, eruntq; omnino partiendæ in puellas, matronas, et vetulas; Virgines item, coniugatas, & viduas: Quin & Sapientiam ad hæc significat Mineruа, & Saturnus temporis spacium; Sphinx autem vtrinq; pedibus conculcata, insipientiæ vicem supplet. Erat Sphinx (si quis hanc historiam fortasse requirat) Monstrum alas & vngues habens, Harpyarum instar, quod insidens scopulo viæ eminenti, insolubilia ænigmata transeuntibus proponebat, nequeuntibus soluere, præsens afferebat exitium, ad seseq; alis, & vnguibus in rupem pertractos, minutatim discerpebat. Aenigma propositū hoc fuisse dicitur: Quod nam esset animal, tempore matutino quadrupes, idemq; meridie bipes, ac vesperi deinde tripes; cuius quæstionis nodos tandem cùm Oedipus Thebanus, qua erat calliditate explicuisset, hominem id esse interpretatus, qui infans (quod ille matutino tempore innuebat) manibus & pedibus nitens, quadrupes esset; factus vir, vt qui nullo alio, quàm pedum, auxilio incedat, bipes; senecta demum adueniente, viribus destitutus, vtens scipione, tripes euaderet, eo adegit Sphinga, vt in mare præcipitem sese ex alto deijceret: Sic enim fuerat constitutū, vt quemadmodum qui inenarratam relinqueret captiunculam morte daret insciitiæ pœnas; sic contrà illæsus & incolumis manens, necis causam monstro præberet, qui pos-

ſet enodare. Hinc illud, hominis à ſeſe omnem calliditatis opinionem remouentis, Dauus ſum, non Oedipus. Porrò autem uia, cui monſtrum hoc inſidebat, iter vitæ deſignat humanæ: Ipſa uerò Sphinx (ut dixi) Inſipientiam, inſcitiamq;, quæ hominem euertens, perniciem ei affert extremam. Habet & hæc quoq; ſuũ, quo hominum mentes intorqueat Aenigma, Quid bonum ſit, quid malum, quid neque bonum, neque malum: qui minus dextrè hunc Scyrpum explicauerit, iam actum eſt de eo: non quidem ut (quemadmodum alij à Sphinge confecti) è ueſtigio pereat, ſed ſenſim, tractimq; conficiatur, ut ſolent qui aſſiduè manes ſuos hîc apud ſuperos patiuntur, & ſemper duraturis torquentur ſupplicijs. Cæterùm, vbi quis diſſoluerit, tum ille inſcitia deuicta, ſuperſtes, quod reliquum vitæ eſt beatè, ac feliciter exigit. Sapientia itaque Mineruæ forma expreſſa, ſoluto ænigmate, ſuperata, ſubiugataq; inſcitia, Sphingis eam ſpecie uinctam, ac pedibus ſubiectam habet, ueluti quæ de ea meritum geſtet triumphum. Tempus etiam altera ex parte, non ſecus quam ipſam Mineruam, apud Gentiles Sapientiæ deam, Sphinga conculcare uolui, eo quòd eius maximè opera, rebus ſit cognoſcendis neceſſaria. Deuorantis illud ex ſe natos ſpeciem præbet, ac falcem altera tenet manu, quia conſumit Aetas, temporum ſpatia, & præteritis annis inſaturabiliter expletur, rerumq; edax, nihil non deſtruit, atque perdit. Non erit item omnino abſurda, aut à propoſito aliena hæc interpretatio, vt obſcuriora quæq; numiſmatum vetuſtorum imaginibus ſignificata, tanquam uitæ ænigmata accipiamus, ipſam verò hiſtoriam, à Saturno pariter & Minerua profectam, eorum tanquam fideliſſimam interpretatricem, & rerum cognoſcendarum magiſtram, accuratè, viuaciterq; explanantem, quid bonum, quid malum, quid neq; ſit bonum, neq; malum. Olea dependens ſupra aſtantis Deæ caput, eam oleæ inuentricem fuiſſe commonſtrat. Quam noctuam uides, à peſtilenti morſu oleæ exitialem, ſibi ſacram eſſe Minerua uoluit. Itaque ad doloris ſolatium dextra apprehenſa arctè comprimit. Palma Saturni caput obumbrans, domantis paſſim, ſternentiſq; omnia temporis, accommodatiſſimum eſt inſigne.

REVERENDISS. ATQVE AMPLISS. OTHONI TRVCHSES EPISCOPO AVGVSTANO, TITVLI S. SABINAE, S. R. E. PRAESBITERO CARDINALI, AC SACRI IMPERII DIGNISSIMO PRINCIPI,

Aeneas Vicus Parmensis S. D.

QVANTVM & ornamenti, & vtilitatis humano generi afferat historia, OTHO Cardinalis Ampliss. non solum plurimorum, eorumq; præstantium scriptorum, qui luculenter & copiosè de ea pertractarunt, authoritate clarum est; verùm etiam summorum Imperatorum, ac clarissimorum Ducum, testimonijs comprobatum. Nam vt innumera alia silentio prætercam, Scipio ille Africanus, dum propositas sibi antiquorum Heroum intueretur imagines, dicere solebat, se lectione rerum gestarum eorum virorum ad illustria facta plurimum excitari, cùm significare vellet, hunc præcipuum esse scribendæ historiæ scopum, vt in ea humanarum actionum exempla, nobis tanquam eminenti aliquo loco ob oculos posita, conspiciantur. Caium quoq; Cæsarem, cùm in Hispanijs Magni Alexandri statuam aspexisset, illachrymasse tradunt, tanquam sui quadam verecundia ductum, quòd id ætatis nihil dum memoria dignum præstitisset, qua ille iam magnam sibi orbis terrarum partem subiecerat. Quamuis Cæsari in Herculis phani pariete quandam Alexan-

Alexandri huius depictam historiam contemplanti, hoc ipsum euenisse, author est Plutarchus: Mos enim erat antiquis, clarorum virorum Illustribus factis, celeberrimorum templorum muros depingere, subiecto rerum ab ijs gestarum compendio, quo legentium animi ad veram sibi gloriam parandam, huiusmodi incitarentur exemplis, quemadmodum in hoc ipso Cæsare accidisse videmus, cuius tot, tamq; memorabilia facta nulla vnquam delebit ætas, & in omnium semper ore vigebunt. Cùm igitur in excitandis ad bene, recteq; agendum, hominum mentibus, tantum momenti, ac virium habeat historia, eoq; magis, cùm illa, quæ historia discribuntur, eadem pictura, sculpturaue expressa ob oculos ponuntur; ego huius multo mihi labore arte comparata, illius verò longa & asidua lectione, nonnihil cognitionis assecutus, cùm viderem quam obscura esset, quamq; apud scriptores dispersa Romanarum mulierum Imperatoribus affinitate coniunctarum historia, quantumq; inde confusionis accederet lectori, curioso præsertim, & quid quæque historiæ partes contineant, intelligendi cupido, vtroque illo, quo humanus maximè commouetur animus, altero publicæ vtilitatis, acquirendi nominis altero (ne id abscondam, quod pleriq; omnes scriptores simulatè negant, exquirere) incitatus desiderio, diligenti & summa fide collegi, quicquid apud diuersos cùm historicos, tum alios scriptores sparsum inueni, idque ea & verborum breuitate, & orationis simplicitate contexui, quæ tali materiæ visa est quàm accommodatissima, ac quattuor & quinquaginta

quaginta

iam foras emittere, qui dum præſtantiſsimam quanq; ac glorioſiſsimam actionem tuam aſsiduè tuetur ac protegit, idem etiam opus hoc meum conſeruet, atque in perpetuum propaget fortunæ eius partem illi communicando, quam ille tibi ſemper largitus, atque in poſterum largiturus eſt. Neque verò hoc abſque maturo conſilio facere ſum aggreſſus, cùm prius, non ſolum clariſsimæ tuæ familiæ nobilitatem, ac magnum vectigal, amplitudinemq; dominij (de quibus hic nihil dicam amplius, quòd omnibus ſatis ſint notæ, & ſapientiores minimam veræ in eis laudis partem collocauerint) verùm etiam prudentiam, modeſtiam, integritatem, religionem, pietatem, & magnanimitatem tuam mecum perpendiſſem. Quæ quidem virtutes ita tibi vni omnes ſunt propriæ, & tecum verſantur ſemper, vt te in humanis adhuc agentem, omnino reddiderint diuinum. Cuius quidem præſtans illud Pauli III. Pontificis Maximi iudicium, ampliſsimum teſtimonium dedit, cum te ob merita tua in Cardinalium numerum adoptaret, quo & tum Sacroſanctæ Dei Eccleſiæ firma baſis, & columna quædam eſſes, & Seruatoris noſtri Chriſti, Vicarij in terris à Septentrione vices ſuſtineres, eſſesq; vnus ex illis, quibus cœli mundiq; ſuſtinetur porta, aureis cardinibus, qui nec ictibus vllis, nec rubigine quocunque poſiti ſint loco, conficiuntur. Qua de cauſa verè in te conuenit illud Eſaiæ prophetæ. Super muros tuos conſtituiſti cuſtodes; nam & vitæ ſanctitate, & morum innocentia totus verſaris in propagãdo fidelium grege, quem tui non immemor muneris, vel proprio ſan

quaginta è Romanorum Impp. familijs conſcriptas fœmi narum vitas, addita cuiusq; effigie, magna ex parte ab antiquis nummis deſumpta, & breui auerſarum partium enarratione, Italico idiomate primum in lucem dedi. Quam quidem operam noſtram, cùm non ſolum doctis, verùm ob magnam à nobis parergorum varietatem imaginibus additorum, pictoribus quoque noſtris non ingratam viderem, intelligeremq; deſiderari etiam ab exteris multis, vt in latinum ſermonem conuerteretur, quod per aſsiduas meas tam in delineandis ſculpendisq; Impp. imaginibus, cum ipſorum nummorum auerſis partibus occupationes, quam in conſcribendis eorundem vitis, & in pingendis incidendisq; in æreis formis Illuſtrium noſtræ ætatis virorum Symbolis, quæ Italica lingua Impreſas dicunt, atque in alijs permultis rebus, mihi præſtare non licuit; negotium dedi Natali de Comitibus Veneto, homini & ſumma mihi familiaritate atque amicitia coniuncto, & de cuius in Latinis & Græcis literis eruditione maxima eſt opinio, & morum præcipuè ſuauitate, ingenijq; præſtantia claro, hunc meum librum ex Italica in Latinam linguam conuertendi, communicatis cum illo prius locis hiſtoriæ communibus, quibus apud authores harum mulierum aliqua fit mentio, traditoq; exemplari meo Italico, in quo auerſarum nummorum partium copioſiores pleraſq; enarrationes aſcripſeram, quàm in Italico noſtro impreſſo continebantur, quamuis idem pene totum me abſente ſub prælum poſitum fuerit. Hunc itaq; OTHO Cardinalis Ampliſs. & Illuſtriſs. tuo dicatum Genio, conſtitui iam fo-

guine ab imm nenti hoste sedulo tueri nō desistis, scilicet eius muneris persungendi gratia, quod purpurei pilei dignitatæ tibi præstandum est. Id quod pulcherrimo illo Pellicani tibi desumpto symbolo, nostroq; Symbolorum libro inserto, piè iuxta ac modestè significare voluisti, cùm ad hæc non ignorarem quantopere humanioribus ipse literis, & historiæ præsertim antiquæ lectione delecteris, teste nobilissima illa tua omnis generis cum librorum, tum picturarum vndiq; parta supellectile, inquam vel regiam liberalitatem, & munificentiam superasti, & quam benignus studiosorum omnium fautor, alterq; Mœcenas semper extiteris. Hæ tuæ diuinæ virtutes addubitanti mihi nonnihil planè persuaserunt, vt hanc meã qualem qualem operã, tuo nuncuparem nomini, eiusq; bonis auspicijs in hominũ manus prodiret comitata tuo sacrosancto Genio, tanquam certissimum quoddam mei in te animi promptitudinis testimonium. Cuius quidem maiorem quam huiusce doni mei tenuitatis apud te Dei Optimi immortalis more, rationem sis habiturus, firma quadam interna spe adductus, eas tibi breui fortunas, atque ad tantam sublimitatem, & ad tantum Imperium tuis meritis conforme diuina accessuras prouidentia, vt & mihi, & cæteris haud obscuri nominis scriptoribus celebrandæ Magnanimitatis, Iustitiæ, vitæq; tuæ integritatis, non pœnitendum præbiturus sis argumentum.

Bene vale. Venetijs pridie Cal. Octob. M. D. LVIII.

CVM PRIVILEGIIS.

Pontificis Maximi.

Sacræ Cæſareę Maieſtatis.

Philippi Hiſpaniarum, Angliæq; Regis, &c.

Senatus Veneti.

Ducis Florentiæ, & aliorum Principum.

ANTIQVITATVM STVDIOSIS.

EX ITALICO IN LATINVM CONVERSA.

OMPLVRES tum antiquorum, tum iuniorum ſcriptorum id ſibi aſſumpſerunt ſcribendi argumentum, vt vel Cæſarum vitas, vel ſummorum Pontificum, vel Illuſtrium Poetarum, vel inſignium aliquorum virorum magna cum orationis, & vbertate, & elegantia deſcriberent. Ego verò id mihi negotij aſſumpſi, vt quinquaginta, & quattuor mulierum vitas deſcriberem, quarum aliæ auiæ, aliæ amitæ, aliæ matres, vel ſorores, vel coniuges, vel filiæ, vel neptes Imperatorum fuerunt, inter quas decem, & quattuor Auguſtarum nomen ſunt conſecutæ, Nonnullæ ex his prudentes, honeſtæ, maximi ingenij, pluribusq; vtiles; aliæ contra imprudentes, inuerecundæ, flagitioſæ, multorumq; malorum cauſa extiterunt. Bonæ perpaucæ ſanè; quæ tolerari poſſent, nonnullæ; at plures horrendæ maximè feræ, vel porteta potius, & monſtra quædam formidãda naturæ, quàm mulieres videri potuiſſent. Earum enim cauſa Roma Imperium ſæpius mutaſſe, Principum quorundam humanitatem, atque clementiam corruptam ſenſiſſe, nonnullorum iniquitatem pertuliſſe, multorumq; monſtrorum rabiem, cum infinita propè immanitate, & inſania paſſa fuiſſe, conſpicitur. Inuenietis, vt par eſt, diuerſos poſtea earum fines, quippe cum alias amauerint, coluerint, plurimiq; fecerint non earum modo mariti, ſed P. etiam R. aliæ inuiſæ fuerint omnibus, ex Imperatoria conſuetudine palatijq; non mediocri cũ ignominia eiectæ: quæ omnia nõ magnam modo delectationem, ſed maximam etiam vtilitatem legentibus allatura exiſtimo. Neque minorem præterea voluptatem percipietis, quod tamen non ſine aliqua vtilitate accidet, vbi res geſtas earum legentes, propoſitas illarum imagines conſideraueritis. quoniam quaſi animorum quoddam ſpeculum in his ſeſe offerent, quas ex antiquiſsimis æreis, argenteis, aureisq; numiſmatibus excerpſimus, cum ijs omnibus comendi generibus, quæ cum poſteriori-bus numiſmatum partibus inuenire potuimus, cumq; eorum omnium quæ viſuntur, explicationibus. Ibidem eorum nomina referuntur, apud quos reperiuntur hæc numiſmata, atque hæc omnia antiquorum ſcriptorum autoritate corroborantur. Varia ſunt ornamenta ſingulis imaginibus, atque omnibus numiſmatibus ſui numeri in poſteriorum partium tabulis conſignantur, quorum beneficio eorum inueniuntur expo-

 ſitiones:

ſitiones: quo ex varijs huiuſce operis noſtri rebus diuerſa ingenia voluptatem, vtilitatemq; aliquam percipiant, cum quiuis, quoties opus fuerit, in tanta inuentionum varietate, facile quod voluerit, inuenire poſſit. Nulli mehercle vel labori, vel ſumptui pepercimus, neque ita difficile quicquam ſeſe obtulit: quod pro viribus noſtris omni induſtria, ſtudio, ac diligentia ad optimum finem non perduxerimus, cum minime omnia ſuperius à me commemorata numiſmata (ne quiſquam ſe deceptum à me fuiſſe exiſtimet) ex antiquis exemplaribus ſint excerpta, neque tamen ex me ipſo ea confinxi: eſt enim res quæ ab hiſtorici nomine maximè abhorreat, ea quæ minime ſunt, confingere: verum partim ex libro quodam à diuerſis compoſito, & ab Andrea Fuluio præcipuè Iacobo Sadoleto Epiſcopo Carpent. poſtea Cardinali conſecrato Pontifice Leone x. Anno M. D. XVII. depromuntur. Hæc quidem an verè ex antiquis numiſmatibus, vel ſculpturis, vel ex ſtatuis deprompta fuerint, non facile affirmauerim. Veruntamen ne vt vacua loca eſſe paterer ea prætermittere nolui, id quod extra opus meum eſt, interim libero aliorum iudicio relinquendum exiſtimaui. ibidem perſpicietis nos in tabulis quibuſdam libri ipſius imaginem, noſtramq; antiquam poſuiſſe, ſicuti paulò inferius ordine explicabitur. Neque cuiquā dubium eſſe debet, quin alia pars antiquis numiſmatibus ſint ſimillima, quoniam eorum ſuis in locis citantur teſtimonia, apud quos reperiuntur.

IMAGINES, QVAS EX FVLVII LIBRO ACCEPIMVS.

Martia
Iulia C.Iulij Cæſaris amita
Aurelia
Cornelia
Pompeia
Calpurnia
Iulia, C.Iulij Cæſaris filia
Actia
Octauia Auguſti ſoror
Claudia Octauiani coniux
Scribonia
Iulia Auguſti filia
Liuia Auguſti quæ prima eſt ſupior
Agrippina Tiberij coniux
Antonia Maior
Liuilla C.Cæſaris, Diui Aug. filij, coniux.
Druſilla C.Cæſaris Caligulæ ſoror
Liuilla C.Cæſaris Caligulæ ſoror.
Iunia Claudia
Octauiæ Claudij filiæ, numiſma inferius
Liuia Oreſtilla
Lollia Paulina
Cæſonia
Druſilla C.Cæſaris Caligulæ filia

Aemilia Lepida
Liuia Medullina
Plautia Herculanilla
Claudia Claudij filia
Aelia Petina
Valerię Meſſalinę numiſma inferius
Claudia Neronis filia, Auguſta
Statilia Meſſalina
Mummia Achaia
Lepida Galbæ coniux
Albia Terentia
Sextilia Auguſta
Petronia
Galeria Fondana
Veſpaſia Polla
Flauia Domitilla
Domitillæ Veſpaſiani filiæ Auguſtæ imago,
Arricidia
Martia Fuluia

IMAGINES, QVAS EX ANTIQVIS NVMISMATIBVS DESVMPSIMVS.

Liuiæ Auguſtæ duo numiſmata inferiora
Antonia minor Claudij Imperatoris mater
Agrippina C. Cæſaris Caligulæ mater, Auguſta.
Agrippina Neronis Imp. mater, Auguſta.
Antonia Claudij Imperatoris filia, Auguſta.
Valeriæ Meſſalinæ numiſma superius, quod habet Venetijs Stephanus (Magnus
Octauiæ Neronis Imp. vxoris numiſma ſuperius.
Poppæa Sabina quæ penes Lauredanum
Sextiliæ Auguſtę pars aduerſa, quę eſt poſterior numiſmatis Vitellij Imp.
Domitillæ poſterior pars, quæ ex altera inſcriptionem tantum habet
Iulia Titi Imperatoris filia, Auguſta.
Domitia Auguſta.

QVAE AVGVSTAE NOMINI ASSVMPTAE FVERVNT, SECVNDVM ORDINEM TEMPORVM DISPOSITAE.

Liuia Auguſti vxor, Auguſta.
Agrippina C. Cæſaris Auguſti Germanici mater, Auguſta.
Iulia Agrippina Neronis Imp. mater, Auguſta.
Antonia Claudii Imperatoris filia, Auguſta.
Claudia Neronis Imp. filia, Auguſta.
Sextilia Vitellii Imperatoris mater, Auguſta.
Iulia Titi Imperatoris filia, Auguſta.
Domitia Domitiani Imperatoris vxor, Auguſta.
Antonia minor Claudij Imperatoris mater.

QVAE SECVNDVM CONIECTVRAS NOMEN AVGVSTAE ACCEPERVNT.

Iulia Drusilla C. Cæsaris Caligulæ soror
Octauia Claudii Imperatoris filia
Valeria Messalina Claudii Imperatoris vxor
Poppæa Sabina
Domitilla Vespasiani Imperatoris filia

QVAE POST MORTEM HONORES DIVINOS CONSECVTAE SVNT.

Diua Liuia Augusta, à Senatu P. Q. R.
Diua Drusilla à Caio Cæsare Augusto fratre.
Diua Claudia Neronis Imp. filia, à patre.
Diua Domitilla Vespasiani Imperatoris filia, à Tito fratre.
Diua Iulia Titi Imperatoris filia, à Domitiano patruo.

MVLIERVM VITAE SECVNDVM NVMEROS PAGINARVM DESCRIPTAE.

ELENCHVS SCRIPTORVM E QVIBVS DECERPSIMVS HISTORIAM ET IN OPERE CITANTVR.

Alexander ab Alexandro.
Appianus Sophista Alexandrinus
Asconius Pedianus
Cælius Rhodiginus
C.Plinius Secundus
C.Plinius Cæcilius secundus, Iunior.
C.Sallustius Crispus
C.Silius Italicus
C.Suetonius Tranquillus
C.Velleius Paterculus
Decius Iunius Iuuenalis
Dion Casseus Nicæus
Diuus Isidorus Hyspalensis.
Eusebius Cæsariensis
Flauius Eutropius
Herodianus Grammaticus Alexan.
Iosephus Iudæus
Iulius Solinus
L.Anneus Seneca Cordubensis
L.Florus
Macrobius Parmensis
M.Tullius Cicero
M.Valerius Maximus
M.Valerius Martialis
Oratius Flaccus Venusinus
Orfeus antiquissimus scriptor, ab alijs citatus.
Paullus Orosius
Philostratus
Platina
Plautus
Plutarchus Chæroneus
Porphirius, & Iamblicus

P.Ouidius Naſo
P.Virgilius Maro
P.Cornelius Tacitus
Quintilianus
Sex.Aurelius Victor.
Sex.Iulius Frontinus
Statius Papinius Neapolitanus,
T.Liuius Patauinus.

DE ANTIQVARVM MVLIERVM NOMINIBVS BREVIS TRACTATVS.

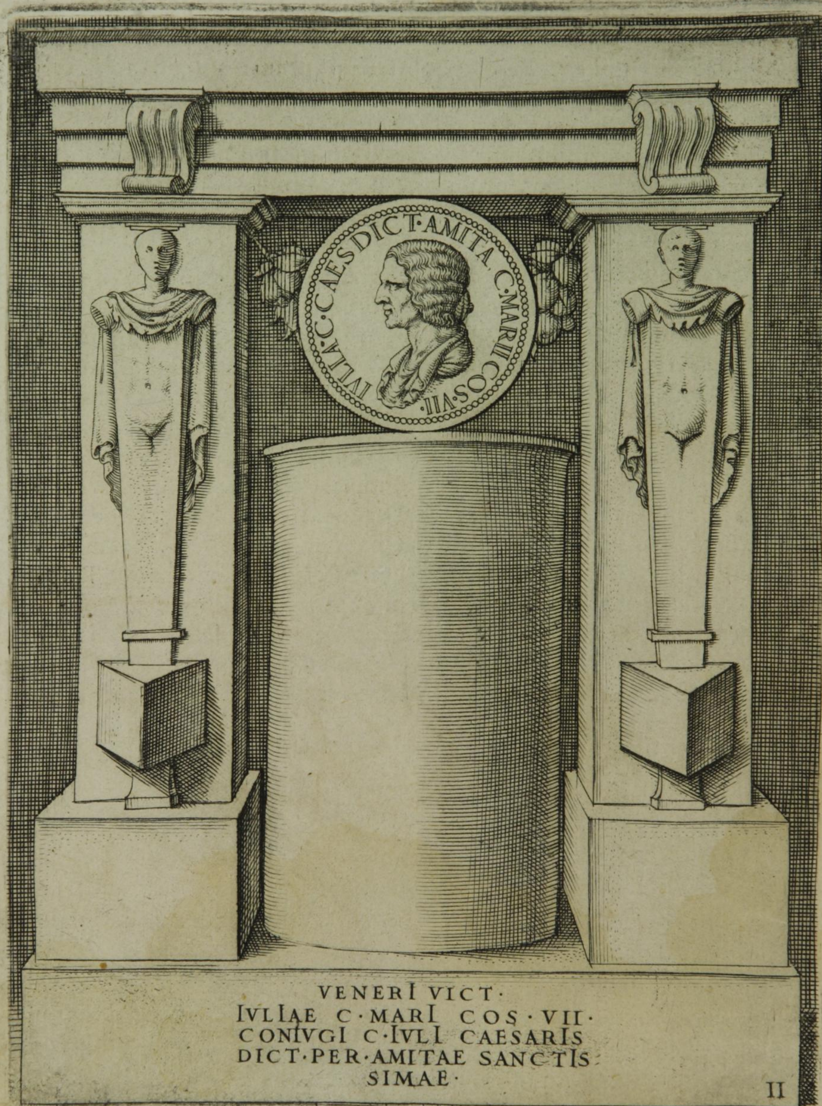
ROMANAE antiquitus mulieres nullum prænomen maiori ex parte ſortiebantur, verum vice nominis eo fungebantur, quod ipſarum familiæ erat nomen, ſicuti ex Martiorum familia Martiæ appellabantur; ex Aureliorum Aureliæ, Iuliorum Iuliæ, Coſſutiorum Coſſutiæ, atq; eodem pacto ex cæteris familijs. Hanc rem ita ſenſit Poſsidonius, quanquam, vt ait Plinius, Tanaquil Tarquinij coniux Caia Cæcilia nuncupabatur, & cum ſuis prænominibus Acca Laurentia, & Caia Terentia in Annalibus, vt autor eſt Gellius, atque in ſcriptis antiquorum marmoreis reperiuntur. Plutarchus contra Poſsidonij ſententiam, Romanas mulieres duo nomina habuiſſe, ac mares tria, memoriæ prodidit; In hoc etiam noſtro libro duobus cum nominibus, ſiue nomine, & cognomine potius,complures leguntur: Sicuti Lollia Paulina, Aemilia Lepida, Plautia Herculanilla, atque aliæ nonnullę; Lollia, à nomine familiæ Lolliorum, Aemilia, Aemiliorum, Plautia Plautiorum dictæ erãt. Earum nomina vel à patribus, vel ab auis ex eorum familia, ſicuti dictum eſt, depromebantur. Cognomina aliquando eadem erant, quę & paterna, vel ſumebãtur ex materna progenie, vel ab aliqua illuſtri hominis origine, vel ab eo loco vnde ipſe defluxerant, vt Mummia Achaia, ab Achaico L.Mummio, & ſicuti Iulia Agrippina Neronis mater, ex Iulia familia, in quam Germanicus Cęſar eius pater per adoptionem à Tiberio Imperatore, iuſſu Auguſti, receptus fuerat, & matre Agripina nominabatur, vel ab Agrippis ob M.Agrippam auum maternum dicta eſt Agrippina. Liuia cognomento Medullina cognomen habuit Camillę à Camillo vrbis liberatore, & Galeria Fundana à Fundis Campaniæ oppido, tum multiplex huiuſmodi varietas apud diuerſos hiſtoriarum ſcriptores reperitur.

MARTIA·C·CAES·DICT·AVIA
D·M·
MARTIAE
Q·F·CAESAR
DICT·PERP·
AVIAE NOBI-
LISSIMAE
B·M·F·
I

MARTIA C. IVLII CAESARIS AVIA.

VLLI profectò obſcurum eſſe exiſtimo Martiorum familiam, ex qua Cæſaris auia nomen accepit, fuiſſe nobiliſsimam, atq; Illuſtriſsimã inter Romanos, tum ob ipſius antiquitatem, tum ob multos etiam honorificẽtiſsimosq; magiſtratus, quos obtinuit, cum Conſules ex ea complures extiterint. Huiuſce familiæ fuit Martius Vates, vir ille ob ſingularem probitatem, eloquentiamq; inſignis, qui dignus habitus eſt, vt à Senatu ad Perſeum Regem mitteretur, quo ad eum orationem haberet, vti Liuius, Macrobiusq; literarum monumentis tradiderunt. Ab hac familia nomen, & aqua ſumpſit, quæ ex fontibus Fucini lacus delabitur, ob Q. Martium Regem, ſic familia fuit nominata, quia à Rege Martio proficiſcitur. Teſtis eſt illius nobilitatis C. Iulij Cæſaris eius nepotis funebris oratio, quæ apud Suet. extat in amitæ laudem his verbis. Amitæ meæ Iuliæ maternum genus ab regibus ortum, Paternum cum Dijs immortalibus coniunctum eſt. Nam ab Anco Martio ſunt Martij Reges, quo nomine fuit mater: à Venere Iulij, cuius gẽtis familia eſt noſtra. Neque tamen facile inuenio vnde hæc uel ex matre traheret originem, uel quod eius pater haberet prænomen. Cum duo huic eſſent filij mas ſcilicet, ac fœmina, mas C. Iulius Cæſar, uti in Faſtis Capitolinis legitur, non Lucius, quem ex Aurelia coniuge C. Iulium Cæſarem poſtmodo Dictatorem ſuſcepit, perijt mox ipſe repentina morte dum calciaretur matutino tempore, ſicuti aſſerit Plinius libro VII. cap. 57. atque Iulia eius filia Caio Mario, qui ſepties fuit Conſul, in matrimonium fuit coniugata.

IVLIA·C·CAES·DICT·AMITA·C·MARII·COS·VII
VENERI VICT·
IVLIAE C·MARI COS·VII·
CONIVGI C·IVLI CAESARIS
DICT·PER·AMITAE SANCTIS
SIMAE·
II

IVLIA, C. CAESARIS AMITA.

VLIA, C. Cæſaris amita ex Martia nata, fuit nobiliſsima, quippe quę ex patre ab Aenea Troiano, à cuius filio Iulo Aſcanio Iuliorum familia nomen adepta eſt, ex matre ab Anco Martio Romanorum Rege originem duxerit. Fratrem habuit L. Cæſarem uirum conſularē, maritumq́; C. Marium, qui ſepties Conſulatum geſsit, ac primo ſui extremi Conſulatus menſe Romæ mortuus eſt. Huic unicus erat filius, ex patris nomine C. Marius nuncupatus, qui cum poſtea paternas inimicitias ſuſcepiſſet, à Syllanis victus, ſibi ipſi Præneſte obſeſſo mortem conſciuit. Cùm verò ea triumphos, miſeriasq́ue conſpexiſſet, maritiq́; gloriam, extremamq́; eiusdem calamitatem, & mortem filij, unà cum Romæ, totiusq́ue Italiæ deuaſtatione, nepote Quæſtore interijt; à quo ex funebri conſuetudine luculentiſsima oratione pro Roſtris fuit laudata. Huius corpus in campo Martio in familiæ Iuliorum tumulo fuit depoſitum. De ea Appianus libro Bellorum ciuilium primo, Suetoniusq́ue in Cæſare, & Eutropius libro quinto, pluribusq́ue in locis Liuius, ac ſexageſimo ſeptimo Florus mentionem fecit, & Plutarchus.

AVRELIA C. IVLII CAESARIS MATER.

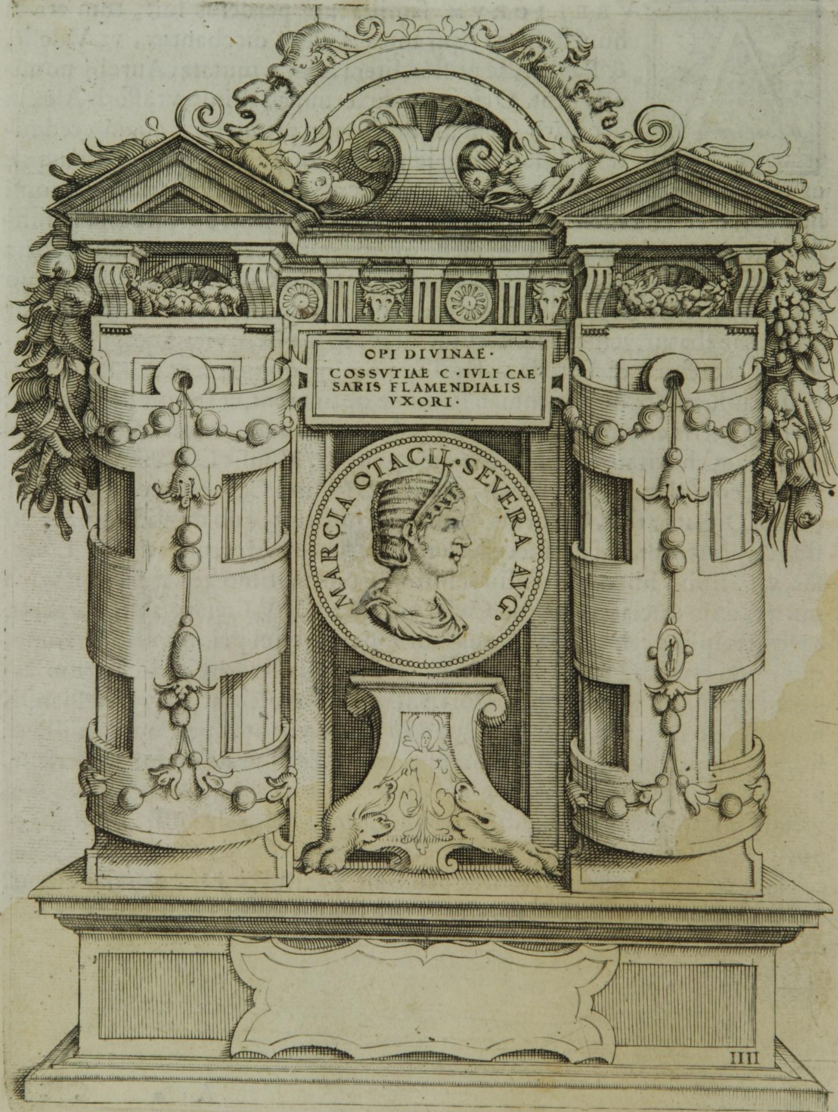

AVRELIA C. IVLII CAESARIS MATER.

AVRELIORVM familiarum peruetus fuit, tum etiam honestissima, qui antea Auselij dicebantur, vt Valesij, & Papisii, ac postea litera .s. in r. mutata, Aurelij nominati sunt. Originem duxerunt à Sabinis, vt asserit Alexander libro Genialium dierum primo, qui etiam creduntur à Sole nomen id traxisse, quoniam in Aurelia uia, quæ ex Ianiculo ad Diui Pancratii templum ducit, Soli sacrificabatur, quo nomine Forum etiã fuit Aurelium, ubi eidem Deo sacrificari cõsuetudinem fuisse arbitrantur. Harum utriusq; mentionem fecit Cicero in Inuectiuis cõtra Catilinam. Ex huiusce familia natus est Aurelius Cotta ciuis illustris, quo intercedente, Cæsar, ipsius affinis, qui Roma profugerat, cõtrariarumq; partium habebatur, veniam consecutus est, vt in Cæsaris vita Suetonius asserit. Vocata fuit hæc Aurelia ex familiæ nomine, quoniam ea fuit Romanorum consuetudo, ne prænomen fœminæ obtinerent, vt inquit Posidonius: Verùm patris eius prænomen, maternáue origo unde duxerit initium, ex antiqua authoritate minime affirmare possum. Nupsit L. Cæsari, qui præturam, consulatumque gesserat, ex quo C. Iulium Cæsarem concepit, qui postea Dictator fuit, Cæsarumq; imperiũ instituit, quo nomine omnes postea Imperatores, qui illi successerunt, appellantur. Mortuus est Pisis L. Cæsar, vti Plinius libro Naturalium historiarum septimo testatur, repentina morte, dum calciaretur. Cum Cæsar eius filius X V I. ætatis annum ageret, exequias ipsius celebrauit, in quarum apparatu eum primum fuisse aiunt, qui nouo quodam magnificentiæ genere in eius honorem Theatrum argento ornauerit in ludis gladiatoriis, illius iussu celebratis, vt idem Plinius narrat libro trigesimo tertio. Quod ad illius virtutes pertinet, in illa ea fuit præcipuè, sine qua nihil in fœmina laude dignum admodum reperitur, pudicitia scilicet; vixit sanctè pieque per omne ætatis suæ curriculum sine vlla infamiæ nota, Cæsaremque filium optimis moribus instituit, quem apud se educauit, eodemque pacto lactauit, quo Cornelia suos filios Graccos lactasse dicitur: hoc memoriæ prodidit Tacitus in Oratorum dialogo. Obiit eo tempore, quo bellum Cæsar gerebat in Gallos, ut testatur Tranquillus in Cæsare.

COSSVTIA CAESARIS PRIMA VXOR.

COSSVTIA CAESARIS PRIMA VXOR.

OSSVTII nominati sunt, ut nonnulli arbitrantur, ex corporis rugis à vermibus quibusdam Cosſis nuncupatis, qui naſcuntur in arboribus. Horum fuit familia Equeſtris ordinis, Coſſutiaque mulier, de qua nunc agimus ad modum fuit diues, Cæſarique nupſit, qui tunc ætatis ſuæ annum decimum ſextum agebat, eratque Flamen Dialis, à quo poſtea fuit repudiata, ſicut ſcriptum eſt à Suetonio in vita Cæſaris. Inter Diui Iuli numiſmata, moneta quædam argẽtea reperitur, cuius in poſteriore parte nomen Caii cuiuſdam Coſſutii legitur cognomento Maridiani, qui Triumuir fuit auri, argenti, æris flati feriundi, qui forte etiam Coſſutiæ frater erat, vel alio quouis ſanguinis uinculo illi coniunctus: cuius rei argumentum ex huiuſce numiſmatis exemplari innoteſcit.

CORNELIA CAESARIS II. VXOR.

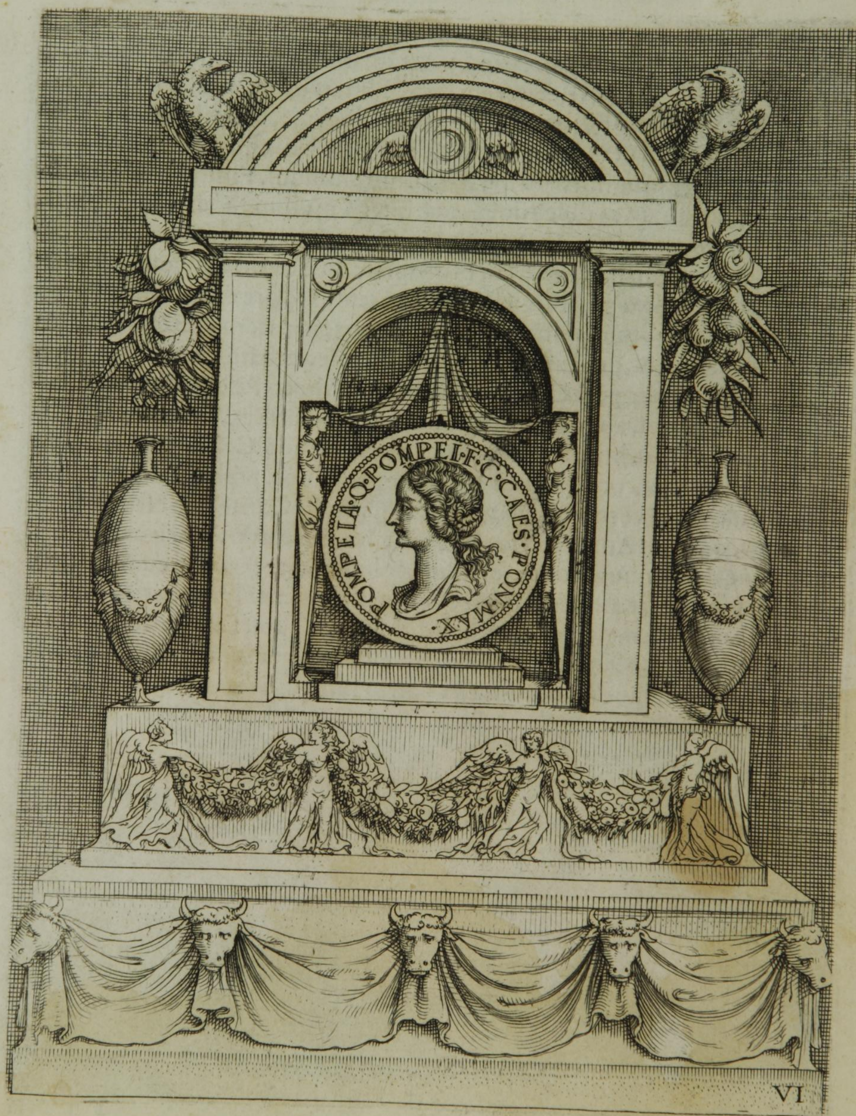

CORNELIA CAESARIS II. VXOR.

NASCITVR Cornelia ex Lucio Cornelio Cinna, atque Annia eius vxore: pater quater Consulatum gessit, quem etiam Dictatorem fuisse Plutarchus asserit. Hic cum Syllæ obuiam procederet in Liburnia, à suo ipsius exercitu trucidatus est, cùm adhuc esset Consul; vt scripsit Appianus libro primo Bellorum ciuilium. Filium reliquit eiusdem nominis, qui in ea dissensione, quæ inter Catulum, & Lepidum Consules intercessit, ut refert Tranquillus in Cæsare, cum Lepidi partes sequeretur, Lepido ex Italia fugato, in Hispaniam ad Sertorium confugit. At cùm Lepidus postea mortuus esset, intercedente Cęsare eius sororis marito, in patriam à populo restituitur, atque mox, in paterno exercitu à suis inimicis trucidatur, qui eum antiquo odio prosequebãtur, vt affirmat Plut. in Pompeio. Mater post Cinnæ mortem cùm Marco Pisoni Consulari uiro denuò nupsisset, ab eo fuit amandata, quod vt faceret, à Sylla Dictatore, coactum esse author est Paterculus. Statim atque Cęsari coniuncta est Cornelia, in vtero concepit, Iuliamq́ue peperit, quę postea Pompeio fuit desponsata. Eam vero frustra Sylla, vt id Cęsar in Corneliam efficeret, experitur, quod in Annia fecerat Piso: ille Iouis sacerdotio priuari maluit, vxorisq́ue dote, quę illi confiscata fuit, & hęreditate, quæ ad eum familiæ nomine pertinebat, atque etiam vt contrariarum partium haberetur, quàm Cornelię nuptias, matrimoniumq́ue dissoluere. Quod sanè optimę vxoris, singularisq́ue probitatis non mediocre est argumentum. Obiit Cęsare Quæstore, à quo funebri oratione ex patrio instituto decorata fuit, ut refert in Cęsare Suetonius.

POMPEIA CAESARIS III. VXOR.

POMPEIA CAESARIS III. VXOR.

XPLORATVM est ſanè omnibus quàm potẽs eſſet per ſe Pompeiorum familia, quæ tamen ob multarum etiam familiarum affinitatem multo fuit potentior, at duarum præſertim præſtantium, Corneliorũ ſcilicet, & Iuliorũ. L. Cornelius Sylla Dictator ſuam filiam Q. Pompeio Pompeiæ fratri in matrimoniũ collocauit. C. Iulius Cæſar, Pontifex max. filiam ſuã Iuliam Gneo Pompeio cognomẽto Magno in matrimonium dedit. Quantum hic, & prius armorum uirtute excelluerit, & mox cum bellum gereret in Cæſarem, omnes ſanè plenæ ſunt hiſtoriæ. At idem Cæſar poſt obitum Iuliæ, & repudium huius Pompeiæ, de qua agimus, ad retinendam amicitiam, affinitatemque Pompeii, Octauiam, ſororis ſuæ neptem (ut in uita ipſius Cæſaris intueri licet apud Suet.) quę C. Marcello nupta erat, ſub conditione ei detulit, ſibique Pompeiam filiam in matrimonium petiit, Fauſto Syllę Corn. Syllę Dictatoris filio deſtinatam, quod etiam aſſerit Florus in Epitomis in Liuium. Q. Pompeius huius Pompeię pater vir Conſularis cum ad accipiendum exercitum in Pontum profectus eſſet, ita Gneo Pompeio Magno Proconſule, eiusque fratre conſulente, in bello quod in Mithridatem regem gerebatur, cæſus fuit. eiuſque frater Q. Pompeius etiam dum id ageretur, ut Marius dux exercitus mitteretur in Pontum, repugnantibus L. Sylla, Quintoque Pompeio eius patre Conſulibus, à Marianis interimitur, ſicuti author eſt Liuius libro ſeptuageſimoſeptimo, Floruſque libro tertio, Plutarchus in uita Syllæ, Appianus libro de bello Mithridatico, de quo etiam Oroſius, Eutropius, Valerius Max. Velleiusque Paterculus poſteriori uolumine, & Plinius Iunior. Pompeia poſt Corneliæ mortem Cæſari nupſit, qui paulo ante ex Prætura Iberiæ magiſtratum exierat. quam cum amaret P. Clodius, qui poſtea fuit Tribunus plebis, ea increbuit opinio, quòd adulterium commiſiſſet cum eo in ſacris Bonæ Deæ, cum ille muliebribus ueſtibus indutus eſſet eò ingreſſus. Fuit ea idcirco à Cæſare repudiata, cum is diceret, iudicare ſuos tam ſuſpicione, quàm crimine, carere oportere, ſicut aſſerit Suet. in Cæſare, ac Plutarchus; Cicero uero in Epiſtolis ad Atticum, Seneca libro decimoſexto Epiſtolarum ad Lucilium; qua de re copioſius ſcripſit Aſconius Pedianus in Orationem pro Milone.

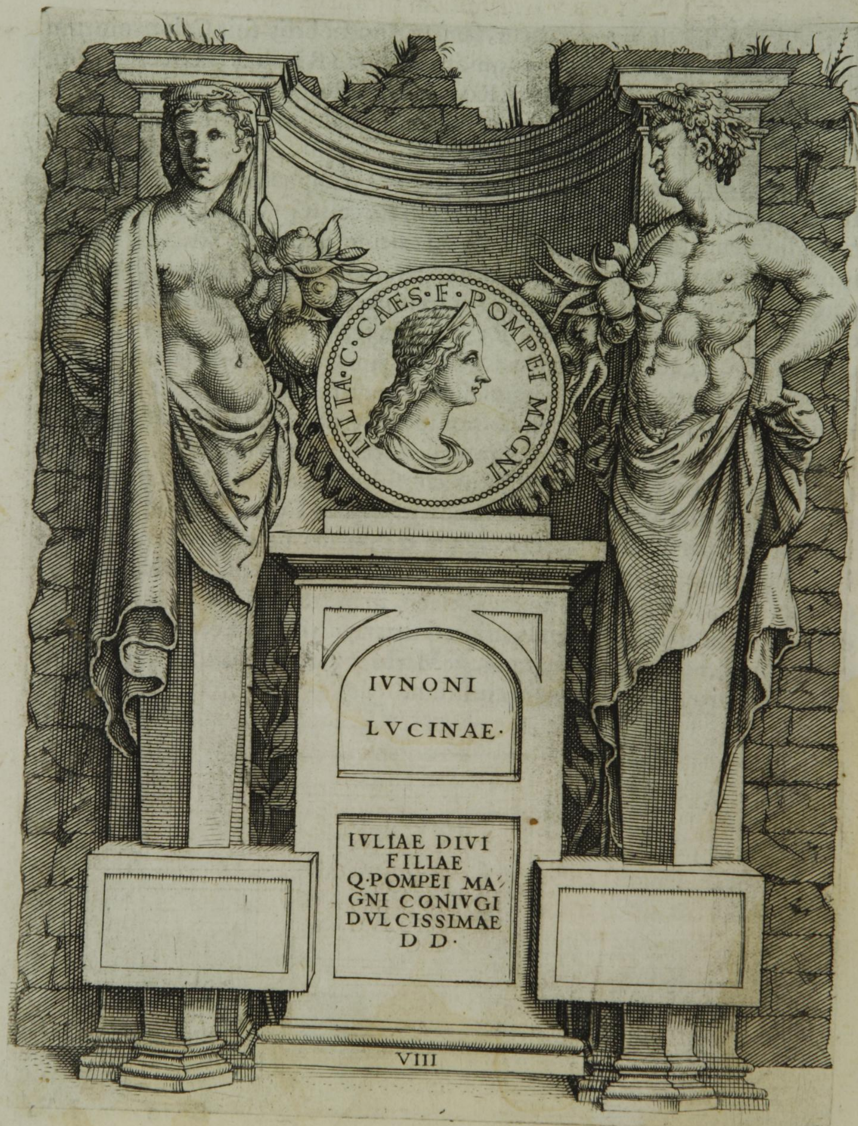
CALPVRNIA CAESARIS IIII.
ET VLTIMA VXOR.

CALPVRNIA CAESARIS IIII. ET VLTIMA VXOR.

VLLA ex parte, ſanè parum nobilis fuit Calpurniorum familia, quãdoquidem & ipſa à Regibus traxit originem, Calpus Numæ Romanorum Regis filius, vt ſcribit Plut. eorum fuit progenitor, atq; Calpurnij ex huiuſce nomine dicti ſunt. ex hac familia complures præſtantes ſanè viri fuerunt, atq; inter cęteros L. Calpurnius, qui cum filiam ſuam Cęſari in matrimonium dediſſet, illi ſuccesſit in Conſulatũ, magnoq; fuit adiumento, vt eius cogitationes ad exitum perducerentur. Celebratæ igitur ſunt nuptiæ quo tempore Cæſar primo fuit Cõſul, filiamq; Cn. Pompeio collocauit. Appianus Alexandrinus libro Bellorum ciuilium ſecundo, eam falſo accuſat adulterij cum P. Clodio in templo Bonæ Deæ per ſacrorum occaſionem. Ea nocte, quæ pręceſsit, antequam Cęſar interficeretur, viſa eſt in ſomnis videre collabi faſtigium domus, maritumq; in eius cõplexu confodi, atq; cubiculi fores continuò ſponte patuerunt, authore Suet. Scriptum reliquerũt Liuius, ac Plut. eam ſomniaſſe Sacellum euerti, atq; collabi, quod erat ante Cęſaris domum ex Senatus conſulto extructum. Narrat Velleius poſteriore volumine, & Suet. cum ab Aruſpicibus Cęſar fuiſſet admonitus, vt Martias Idus deuitaret, rogauit eum Calpurnia ne eo die domo exiret. Cum hęc poſtea mariti cognouiſſet mortem, confeſtim pecuniam, donaria, omnemq; apparatum, qui fuerat Cæſaris, in Marci Antonij tunc Conſulis domum, tanquam in tutum locum aſportari iuſsit, quæ etiam inimicitiæ occaſio poſtea fuit inter Octauianum Marcumq; Antonium, vt ſcribitur ab Appiano libro tertio Bellorum ciuilium.

IVLIA EX CORNELIA CAESARIS FILIA.

IVLIA EX CORNELIA CAESARIS FILIA.

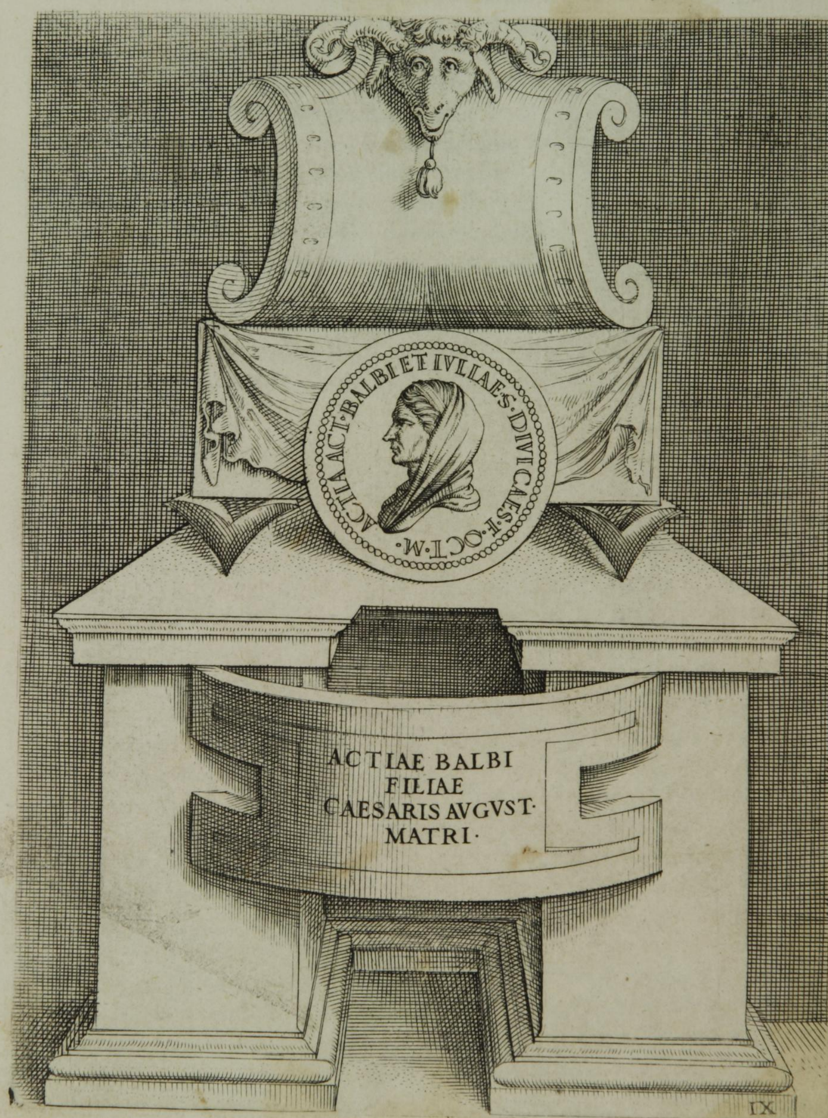
VLIORVM familiam antiquam fuisse diximus,ac nobilem, quando ex Venere Aeneæ Troiani matre originem duxit(Iulos enim à prima barbæ lanugine pleriq; dictos autumant, vt testatur Alexãder libro Genialium primo cap.nono,nam Græci ἴουλον primam in mento lanuginem dixerunt) cuiusce familiæ fuit Cæsar Iuliæ pater; atq; de Corneliorum etiam familia,ex qua ipsius mater extitit perscripsimus.Nata est hæc primo statim anno,quo Cæsar Corneliæ nuptias celebrauit, cum is nondum XVIII. ætatis suæ annum excessisset Cn. Papinio Carbone tertio, Caioq; Mario Gratidiano Consulibus, anno ab Vrbe condita 671. Cum hæc annum ætatis suæ circiter vigesimum quartum ageret, pater eam Cneo Pompeio in matrimonium concessit,cum primo Consul esset Cæsar, vbi ex illius voluntate Seruilium Cepionem primum eius maritum amandasset,cui paulo antea fuerat desponsata (Huic postea Pompeij filiam in matrimonium collocarunt,Fausto Syllæ antea coniunctam) ipso Cæsare tunc Calpurniam L.Pisonis filiam vxorem ducente, qui illi in consulatum erat successurus,vociferante multum Catone rem intolerandam esse, quòd præturæ, ac imperia per nuptiarum lenocinia venderentur. Scribuntur hæc à Suetonio in Cæsare, & a Plutatcho in vita Pompeij, ab Appiano libro Bellorum ciuilium secundo.Cum autem hæc contracta fuisset affinitas,Iuliaq; in Pompeiorum familiam pertransisset, Cæsaris ambitio radices extendere cœpit,quòd & soceri gratia,& generi se adiuuari intelligeret,quorum auxilio Galliarum facile fuit Imperator, in aliudq; quinquennium prouincia cõfirmata,quæ materia triumphorum extitit, & vt ad tantam molem postmodum aspiraret.Verum fortuna, quæ res in eodem statu nunquã esse perpetitur,tantam Romanæ Reipublicæ potentiam,quæ per quadringentos ac sexaginta ferè annos viguerat, vt asserit Eusebius in Chronicis, in repentinam propè seruitutem commutauit. Cum Iulia esset grauida, accidit vt in diebus comitialibus nõnullis cæsis,vulnerati quidam Pompeio adhęserint, eiusq; vestem sangnine consperserint, quare cum poposcisset seruos Pompeius vt vestem mutaret,seruiq; ipsam cruentam domum apportassent,eam forte vidit Iulia,Pompeiumq; interfectum credidit, quare semimortua concidit,ob timorem huiusmodi eiectus est partus,ac statim mortuus,vt tradidit Valerius Maximus libro quarto, quamquam non desunt, qui eam grauidam denuò puellam peperisse dicant, atq; ipsam in partu diem suum obiisse ob dolorem pariendi. Accidit autem hoc eo tempore, quo Cæsar in Gallia bellum gerebat,neq; multis sanè diebus interpositis,interiit etiam

filia,

filia,cuius cum tumulum Pompeius in Albano eſſet conditurus,a plebe coactus fuit in campo Martio exequias celebrare,ſicuti memoriæ prodiderũt Plut.in Pompeij vita,Appianus libro Bellorum ciuilium ſecundo, Velleius in Poſteriori volumine. Tunc pollicitus eſt Cæſar ſe Populo gladiatorum magnificentiſsimum ſpectaculum editurum, cum ſumptuoſiſsimo epularum apparatu in filiæ memoriam,quod ante eum nemo fecerit,ſicuti ſcribit Suet.in Cæſare,qui etiam teſtatur in vita Auguſti,poſt reditum ipſius Cęſaris Diui filij ex Apollonia ad vrbem, ſtatim eo ingreſſo, Iuliæ monumentum fulmine percuſſum fuiſſe. Aſſerunt ſcriptores non Iuliæ mortem, ſed nuptias potius Reipu.deuaſtationis cauſam extitiſſe,quoniam ſocer,atq; gener de Romanorum Imperio inter ſe dimicarunt, Cæſar vel fortunæ beneficio,vel ex ſua ipſius virtute victoriam obtinuit, ex cuius hæreditate Octauianus conſecutus eſt monarchiam,nonnihil tamen ſuo præſtantiſsimo ingenio adiutus,atq; Romani ſeruire paulatim vni domino aſſueuerunt.

Actia

ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

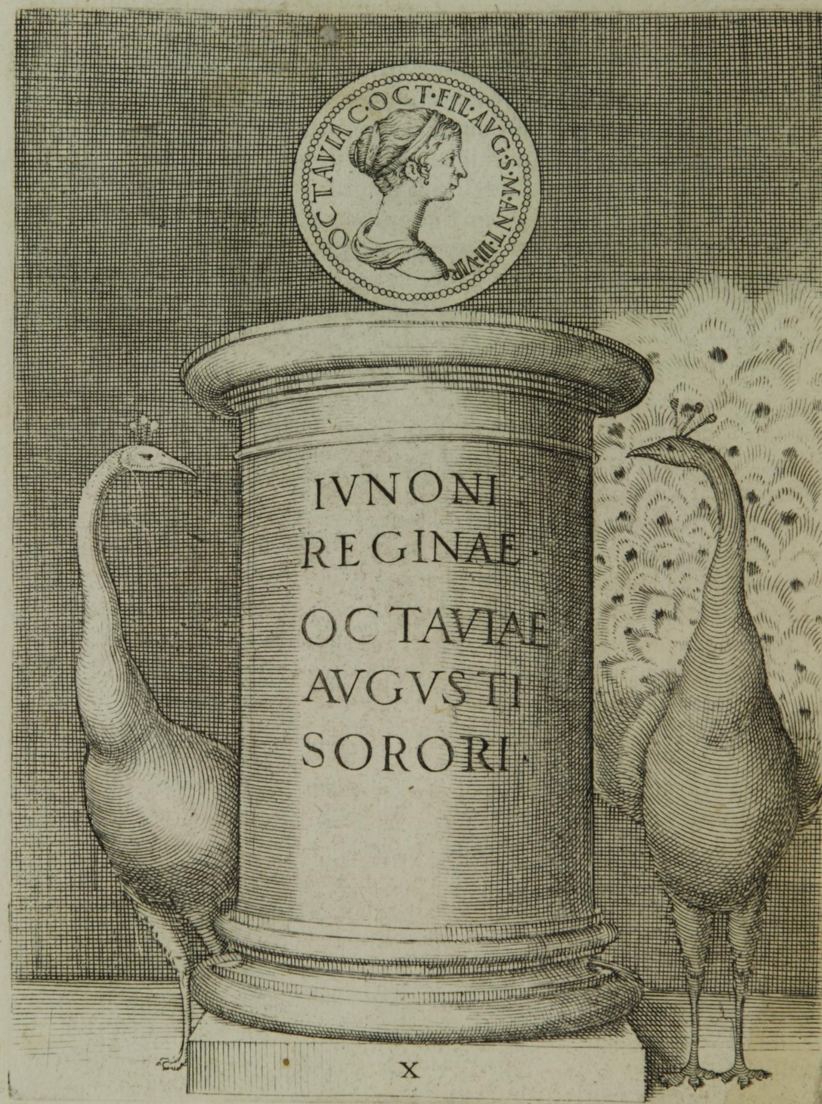
ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

VOD Marcus Actius Balbus Actiæ pater vir esset illustris, vel complures eius maiorũ imagines sunt argumento, quæ passim etiam vsq; ad tempora Diui Hadriani conspiciebantur, siquidem Senatores permulti fuerunt ex ea familia, atq; ex matris origine Pompeio erat coniunctus. Hic oriundus fuit ex Aricia antiquissimo Latij oppido, vir prætorius, inter Viginti viros agrũ Campanum Romanorum coloniis Iulia lege diuisit, quamuis M. Antonius maternam Augusti originem despiciens, dicere cõsueuerat patrem Balbi Afri generis atq; vnguentariũ fuisse, ac Augusto aliquando obiiciebat, illum Aritiæ exercuisse pistrinum, Cassiusq; Parmensis in quadam suarum epistolarum carpit, nec solum quia pistor is fuerit, verum etiam nummularius, vti attestatur Suet. in Augusto. Verum Marcum Antoniũ carpit Cicero in Philippica tertia, quoniã Octauiano obiecerit Actiam ex Aritia fuisse, cum id mnnicipium, & ob antiquitatem nobilissimum sit, & honorificentissimus locus; quin etiam in Balbi, Actięq; laudem hæc verba subiunxit Cicero. Huiusce sanctissimę fœminę, atq; optimæ pater Mar. Actius Balbus in primis honestus prætorius fuit. Iulia vna ex sororibus C. Iulij Cæsaris fuit Actiæ mater, quæ ex Balbo etiã filium concepit, vt asserit Plinius libro septimo. Nupsit Actia C. Octauio primum, viro sanè quam ditissimo, quiq; omnes magistratus facile obtinuit, ex quo duos filios peperit, Augustum scilicet, & Octauiam minorem. Verum post Balbi mortem Q. Martio Philippo consulari viro iuncta filiũ genuit, quem L. Philippum nominarunt, ac postea Caligulæ Imperatoris iussu interiit, vt scripsit Dion in historia Augusta. Narrat Appianus libro Bellorum ciuilium tertio hanc, eiusq; maritum Martium Philippum post Cæsaris mortem in Apolloniam ad Octauianum scripsisse, ne ob hæreditatem sibi a Cæsare relictam extolleretur, sed potius amplecteretur priuatam viuendi rationem, tanquam securiorem, minusq; periculis obnoxiam, Cæsaris exemplum in memoriam illi reuocantes, qui cum superasset inimicos, ab amicis & familiaribus sibi cauere non potuit. Verum vbi illius animum ad maiora extolli omnino intellexerunt, eum admonuerunt sæpius vt maturè, ac prudenter procederet omniaq; faceret non minime excogitata; atque arte potius, ac tolerantia, quàm aperta fiducia, res suas ad exitum perducere niteretur. Narrat Tranquillus in Augusto, se in Asclepiadis Mendetis libris legisse, Actiam priusquam Augustum concepisset, cum ad Apollinis solenne sacrum media nocte accessisset, in templumq; lata fuisset in lectica, alijs matronis dormientibus obdormisse, eoque tempore draconem

ei visum esse repente irrepsisse ad eam, quo paulo post discedente, somno solutã, quasi a concubitu mariti purificasse se, & continuo in eius corpore maculam velut depicti draconis extitisse, nec deleri vllo pacto vnquã potuisse, adeo vt in posterum publica etiam balnea deuitauerit. Priusquam eadem C. Octauium Cæsarem pareret, vidit per somnum sua viscera ad astra vsque efferri, eaq; nunc extendi in vniuersum terrarum orbem, nunc rursus contrahi. Obiit enim eo anno, quo primum Octauianus consulatum obtinuit, vt scribit Suet. in Augusto, qui fuit a condita Vrbe. 710. Olympiade verò 184. vt asserit Cassiodorus, & Cuspinianus.

OCTAVIA MAIOR.

OCTAVIA MAIOR SOROR AVGVSTI.

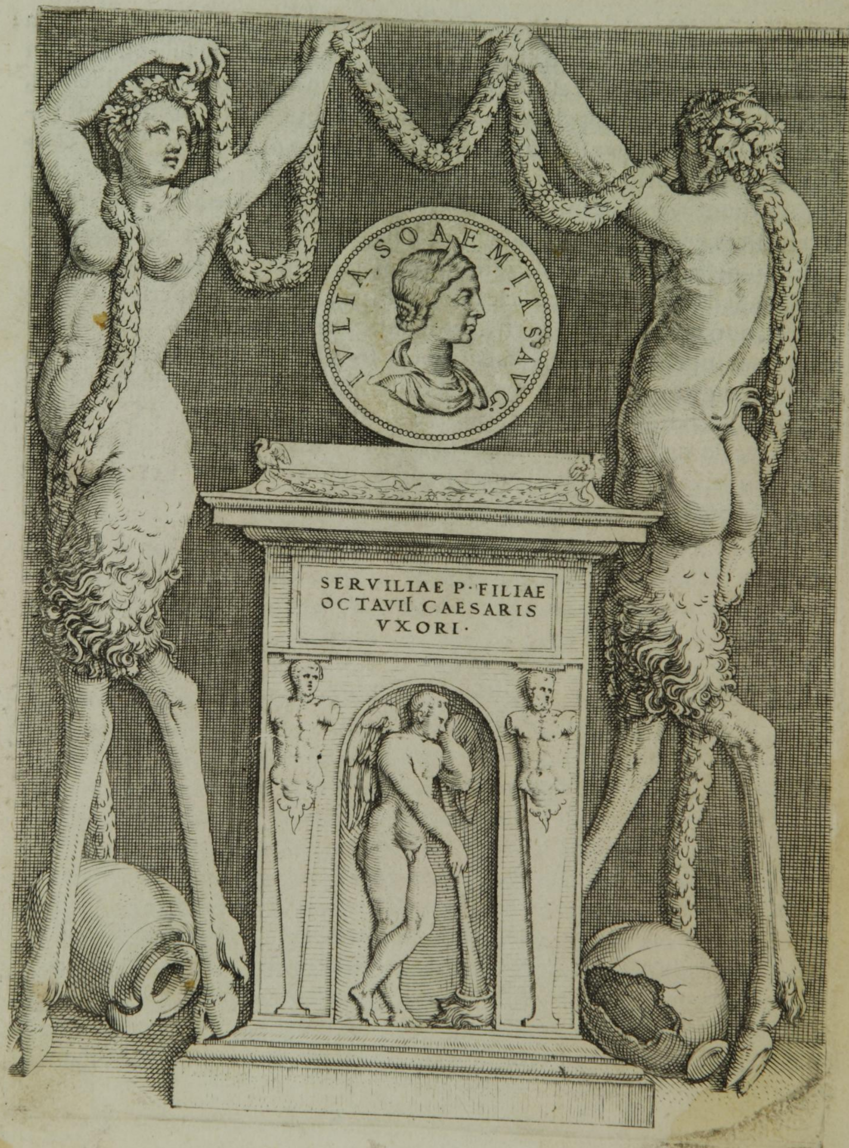
CTAVIORVM familiam Velitris præcipuā olim fuisse compluribus argumentis demóstrauit Suet. in Augusti vita:qui eos scribit Tarquinio Prisco rege primum in Senatum ab eo inter minores allectos, mox a Seruio Tullo in patricios transductos,ac procedente tempore ad plebē delatos,diui Iuli beneficio in patriciorum numerum restitutos fuisse,primumq́; ex hac familia magistratū populi suffragio cepisse C.Ruffum,eumq́; tūc Quęstorem duos procreasse filios Cneum scilicet & Caium.A quibus duplicem Octauiorum familiam defluxisse ait cōditione longe diuersa. Siquidem Cneus & deinceps qui ex illo successerunt,omnes summis honoribus functi sunt. At Caius eiusq́; posteri intra Equestrē ordinem constitere vsq; ad Octauiæ patrem.Proauus paternus Octauię secundo Punico bello,stipēdia in Sicilia Tribunus militum meruit sub Aemilio Papo Imperatore.Eiusdem auus municipalibus officiis contentus in opulento abundanteq́; patrimonio trāquillissime cōsenuit. M.Antonius libertinum Augusto proauum exprobrat Restionem,& pago Thurino auum argentarium,atq; proauum eius maternū Afri generis fuisse,& modo vnguentariam tabernam,modo pistrinum Ariciæ exercuisse obiicit. Eius frater Augustus nihilo amplius quàm Equestri familia se ornatum fuisse scribit,eaq́; vetere quidē ac locuplete,& in qua primus Senator C.Octauius pater suus extiterit. Hic omnes magistratus & adeptus est facile, & egregie administrauit.Discedens e Macedonia,cuius fuerat Prætor,præclarā suæ iustitiæ ac fortitudinis memoriam reliquens mature decesit,priusquam consulatum petere se habilem confiteri posset. Hæc a Suetonio de maioribus Octauiæ. Ex duabus vxoribus quas ipse C.Octauius habuerat, quarum prima Ancaria, secunda Actia dicebatur; ex Ancaria Octauiam maiorem,ex Actia Octauiā minorem appellatam,quod minor esset ætate,& Augustū suscepit. Octauia maior C.Marcello desponsata fuit,eius Marcelli filio,qui cum Annibale pugnauit,cui binos mares,totidemq́; fœminas peperit:ex maribus alter Marcus fuit Marcellus, alter C. Marcellus: cum ambæ fœminæ Marcellę dictæ fuerint.Verum cum hæc post Caii Marcelli mortem, in ea pace,quam Octauianus cum Marco Antonio post Macedoniæ, Perusiæq́; victorias composuit,in matrimonium Marci Antonij concesit; ex quo duas concepit fœminas,quæ vno nomine Antoniæ,at ob ætatem altera maior, minor altera vocabantur.Cum verò denuo exoriretur dissensio inter Octauianū & M.Antonium,Octauia inter fratrem, maritumq́; intercedente,rursus amicitiam inierunt. Quamobrem Octauia ditissima , splendidissimaq́; munera Octa-

uiano

uiano largita est:inter quæ decem onerariæ naues fuerunt ex iis,quas & ornatiores, & fortiores haberet Marcus Antonius; tum octoginta triremes, phaselosq; totidem.Contrà Octauianus vt ei se gratum ostenderet,mille et fidos & delectos milites,quibus ipse stipendia persoluebat, illi ad corporis custodiam largitus est,quoscunq; deligere voluisset Marcus Antonius;quæ sub finem quinquennij eorũ Imperii gesta sunt, vt tradidit Appianus libro Bellorum ciuilium quinto.Postea iter in Syriam,Octauia,filiaq; penes fratrem relictis,Marcus Antonius arripuit.Asiæ delitiæ interea, Cleopatræ lasciuia,& immensus M.Antonij amor in Reginam, effecit, vt vxoris obliuisceretur:quamobrem Aegyptiorum moribus adhæsit ita, vt vel Cleopatrã in vxorem acceperit.Verum quantò magis despectui ob huiusce amorem à marito habebatur Octauia,tanto honorificentius à fratre tractabatur; quandoquidem in illius honorem vel duas & magnificas & pulcherrimas porticus,alteram apud Marcelli,apud Pompeij theatrum alterã eius nomini consecrauit.Illi præterea templum extruxit,forumq; Octauiæ dictum,sicuti testatur Plinius libro trigesimosexto. Cum tamen illa etiam suis sumptibus, in honorem Marcelli bibliothecam conspicuam cum ipsius Marcelli nomine cõdidisset.Magno in discrimine hæc eo tempore versata est, quo eius frater cum exercitu Romæ appropinquabat,vt per vim armorum crearetur Consul.Si quidem & ipsa,& Actia eius nouerca in templo Deę Vestæ sese occultauerunt,quo tempore omni diligentia vsus est Senatus, vt ea inueniretur; plebs tumultuabatur illi minans supplicium,qui eas occuluisset, vel aliquod earum haberet indicium, quod non patefaceret. Cum autem Romam Octauius aduentasset, magna cum lætitia Vestales virgines in fratris conspectum eam comitatæ sunt,vt autor est Appianus libro tertio.Illa prętera, vt nonnulli tradiderunt,Virgilio in filij sui laudem hæc carmina sub finem sexti libri Aeneidos recitanti; tu Marcellus eris,& c. pro singulis versibus dena sextertia numerãda curauit. quin etiam inter Augusti familiares peritissimum illum Architectum Vitruuium collocauit, qui prius fuerat in Castris Cæsaris,quod ex commendatitiis eius literis effectum est; quarũ etiam gratia ille omnibus machinis,bellicisq; instrumentis fuit præfectus, vnde maxima commoda reportauit, velut idem memoriæ prodidit in suo ad Augustum proœmio.Narrat Suet. in Augusto, Octauiam mortuam esse, cum Augustus primo esset consul; atq; Dion libro quinquagesimo quinto quòd Cæsar funebrem orationem pro ea habuit in Diui Iuli templo, cum aureum tegumentum super cadauer posuisset,aliam habuit Drusus, Senatoresq; vestem mutarunt, quoniam illius mors publicus fuit meror, cuius corpus

corpus à generis ad sepulchrum fuit deportatum. Neq; Cæsar sanè omnia ea complecti uoluit, quæ in eius honorem à Senatu decreta fuerũt. Horum sentẽtia multum diuersa est ab iis, quæ supra commemorauimus, videlicet. Octauiam maiorem appellatam, quæ Caio ac subinde M. Antonio post Perusinum bellum nupta fuerat, diem suum obiisse in primo illius fratris consulatu; quæ res mihi sanè maximam admirationem affert, cum Dion scribat corpus suum à generis suis sepulchro deportatum fuisse, quibus verbis coniectari licet, nec fuisse Octauiam minorem, nam illam generos habuisse nõ reperio, ni forte hanc de qua agimus, censeremus potius minorem appellandam. Sed te quæso studiose lector, vt aliquid tui laboris operi nostro adhibeas, quò magis posteri perfruantur antiquorum exemplis. Harum rerum quæ superius diximus, mentionem fecit Plinius libro decimo nono, Suet. in Augusto, Velleius posteriori volumine, ac Plut. Neq; illud profectò prætermittendum existimaui, quod à Suetonio dicitur in vita C. Cæsaris, quia hæc Pompeio in matrimonium a C. Cæsare fuit oblata sub hac tamen conditione, vt is illi suam filiam collocaret; quod efficiebatur vt affinitas & amicitia quasi sanctiore quodam vinculo firmaretur.

SERVILIA OCTAVIANI PRIMA VXOR.

SERVILIA OCTAVIANI PRIMA VXOR.

X Publio Seruilio cognomento Iſaurico,qui bis conſulatum geſſerat, Seruilia oritur. Habuit eius pater hoc cognomentum ex Iſauria, ciuitate quadam Pamphiliæ,quã ille ſubegit poſt eam victoriam, quã de Piratis obtinuit. Sub hoc magiſtro,eo tempore,quo mortuus eſt Sylla,Iulius Cæſar militiam breue tempus exercuit:atq; adeò pauperem hunc fuiſſe aſſerunt, vt ex publico exequias illi fieri opportuerit. Nupſit Seruilia Octauiano adoleſcenti; verum poſtquam reconciliatus eſt M.Antonio Octauianus poſt primò natam inter eos ſimultatem, militibus vtriuſq; expoſtulantibus neceſsitudine aliqua amicitiam ſtabilire, corroborareq;, repudiata fuit, vt aſſerit Suet.in Auguſto

CLAVDIA AVGVSTI VXOR II.

CLAVDIA AVGVSTI VXOR II.

VBLIVS Clodius Tribunus plebis ordinis Equestris, à quo genita est Claudia, fuit iuuenis formosus, opulentus, & eloquens; veruntamen vitijs deditus, superbus, & quouis alio insolẽtior: omnibus quidem notus ob adulteria, verũ ob ipsa præcipuè Pompeiæ Cæsaris vxoris, triumq; sororum suarum stupra, Clodiæ.s. Luculli vxoris, Terentiæ Martij Regis, & Quadrantis, quæ Metello Celeri nupserat; de quibus mentio facta est à Leonardo Aretino apud Plutarchum in vita Luculli, non vt interprete, sed vt conditore. Occisus fuit à Tito Annio Milone apud locum quendam Bouillas nuncupatum, cum ex Aritia reuerteretur, quod Ciceronis eius inimici hortatu factum fuisse creditur. Huius cadauer cum in Curia combureretur, arsit & ipsa Curia: de quo in Epitomis mentionem fecit Florus, Plut. in Luculli vita, Marciq; Antonij & Ciceronis, Appianus libro Bellorum ciuilium secundo, Suet. in Augusto, Plinius libro trigesimo sexto, & Asconius pluribus verbis in Orationem Ciceronis pro Milone. Neq; ipso mater sanè minus fuit obscœna, quandoquidem omni luxuriæ, libidinisq; genere suum corpus contaminauerat; fuitq; superbiæ fons, & ambitionis, animoq; ferino, & immani. Hæc Fuluia Clodio primum nupsit, deinde Curioni, ac nouissimè M. Antonio; L. Antonium, Antonij mariti sui fratrem ad Perusinum bellum inflammauit; Marcumq; Antonium rursus in Octauianum ad capessenda arma incitauit, quòd ea ratione factum iri sperabat, vt Antonius à Cleopatra distraheretur, si quis rerũ motus esset in Italia. Hæc Catilinæ coniurationem in Ciceronem detexit; hæc cum illius postea caput sibi oblatum fuisset, id sumpsit in manus, cõsectata cõuiciis spuit in faciem, supra genua collocauit, ex eoq; ore aperto linguam extraxit, quã acu è suis comis erepta magna cum voluptate pupugit. Quin etiam thoraca induebat Fuluia in bellis, gladium accingebat, signa distribuebat inter milites, atq; sæpius concionabatur; ita vt nihil prorsus in ea fœmineum præter corporis formam reperiretur. Verum illa posteaquam nullo pacto fieri posse intellexit, vt bellis Italicis M. Antonius ex Asia extraheretur, cum iter arripuisset vt ad eum in Asiã nauigaret, mortua est Sicyone ex mœrore ob reprehensiones illius percepto, tribus filijs maribus relictis, Attilio scilicet, Iulio, & Antonio. Hæc igitur ex eo patre cuiusmodi fuit Clodius, & matre, qualis Fuluia, nata est Claudia, quæ nupsit Octauiano, cũ nondum esset nubilis, cum primum reconciliatus est M. Antonio Octauianus: quæ ob quandam dissensionem inter Fuluiam, & generum coortam, cũ virgo esset adhuc, fuit repudiata. Quodq; causa simultatis verè extiterit, Cæsar in epigrãmate

quodam ſuo edito in balneis patefecit, quod inter Martialis carmina libri XI. legitur: ſed cum id paulo ſit obſcœnius, à nobis eſt prætermiſſum. Mentionem fecerũt eorum, quæ dicta ſunt, Appianus in principio libri ſecundi Bellorum ciuilium, Velleius poſteriore volumine, Cicero in ſecunda Antoniana, Suet. in Auguſto & Claudio, Florusq́;, & Plut. in vita Antonij.

SCRIBONIA AVGVSTI VXOR III.

SCRIBONIA AVGVSTI VXOR III.

LIBONES, cognomēto Scribonij præclara fuit apud Romanos familia; quãdoquidem patricij fuerunt, & L. Libo Scribonius Scriboniæ frater vir fuit Consularis, affinitateq; coniunctus Sexto Pompeio, & Octauiano Cæsari; quoniam Pompeio filiam dedit, Cęsariq; sororem suam Scriboniã in matrimoniũ dedit, sicut memoriæ prodidit libro Bellorum ciuilium quinto Appianus, Tacitus libro secundo, Dion in Tiberio, & Suet. in vita Augusti. Reperiuntur argentea quædam numismata penes multos hoc Consule conflata, in quorum altera parte Boni Euentus effigies conspicitur, in altera verò prætoria sedes, quæ Puteal nuncupatur, & erat in regione VIII. Vrbis inter arcum Fabianum, & celebris mercatorum locus, vti apud P. Victorem, de qua in libro sermonibus ita legitur. Epist. lib. 2°

———Forum Putealq; Libonis
Mandabo siccis.

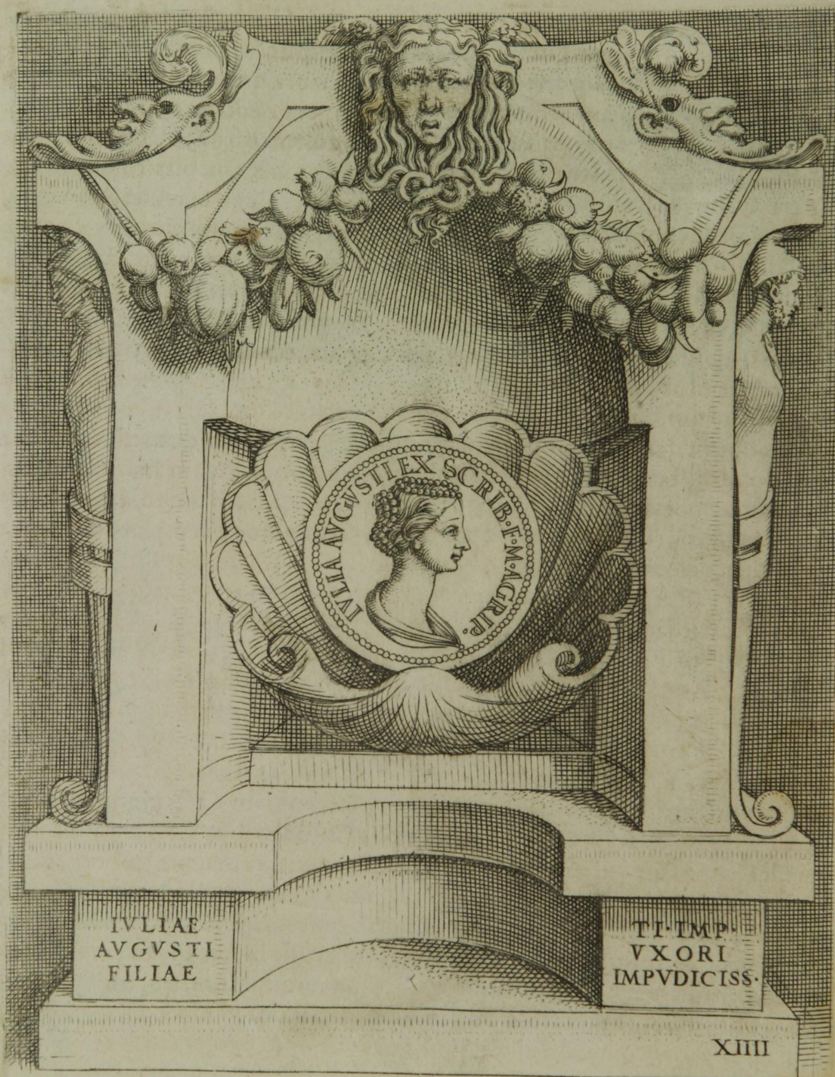
Ita verò de Puteali à nonnullis scribitur; Et Puteal, quæ erat sedes prætoris, dictum est Libonis, à Libone Scribonio, qui propè arcum Fabianum tribunal & subsellia collocauit. Hoc in altera parte habet inscriptum; LIBO; in altera verò; PVTEAL SCRIBON. cuius hoc exemplar est.

Statim verò atque Claudiam repudiauit, Scriboniam Octauianus Cæsar vxorem duxit, quamuis nupta ante duobus Consularibus viris ex altero peperisset filium. Verum posteaquàm Iuliam peperit, repudiata fuit ob morũ peruersitatem plane intolerabilem. autor est Tranquillus in libro de Grammaticis, quod cum esset seruus Scribonius grammaticus per eam libertate donatus est. quanquam non est exploratum, ea ne id fecerit, an eius mater. Habuit & fratrem pariter Libonem Drusum nominatum, qui sibi ipsi manum intulit. Cuius meminit Tacitus libro secundo.

IVLIA AVGVSTI FIL.

IVLIA AVGVSTI FILIA.

IVLIA Augusti, Scriboniæq; filia, ita à patre educata est, vt nullo modo credi posset, quin præstantissima, maximaq; virtute prædita esset futura: quandoquidem vel & lanam deducere in prima eius ętate edocta est, ac omnes eas artes, quæ ad instituendam domesticā administrationem pertinent, percepit: omniq; morū probitate fuit ornata. Verum cum adoleuisset, lasciuumq; eius animū animaduertisset Augustus, illius instituta obseruare cœpit. Quamobrem nihil ei cum aliquo vel agere, vel dicere permittebatur, nisi propalam, & vt in diurnos commentarios referretur, iussit, quicquid ea vel fecisset, vel dixisset. Præter omnia verò extraneorum cœtus illi prohibuit, ita vt cum Tucinius quidam nomine clarus, decorusq, iuuenis ad eam visendam aduentasset, eum perperam egisse scripserit Augustus, quòd Baias salutatum uenisset eius filiam. Hæc cum primū nupsisset (nupsit enim ter) maritum habuit Marcellum, Octauiæ sororis Augusti filium, tantumq; pueritiam egressum. Postea quàm autem is ex humanis decessit, statim nupsit Marco Agrippæ, qui habuit vxorem Marcellam Octauiæ superioris filiam; atq; mortuo etiam Agrippa cum multorum conditionem, ingeniumq; diutius perpendisset Augustus, & vel ad Equestrem ordinem descendisset, Tiberio, eius priuigno eam in matrimonium colloca uit, quem ad repudiandam compulerat Agrippinam Agrippę superius commemorati filiam, primam ipsius vxorem prægnātem, quæq; ex eo Drusum conceperat. Illud sane prætermittendum duxi, quod scripsit Marcus Antonius, eam Antonio eius filio primum nupsisse, postea Cotisoni Getarū regi, tanquam minus à scriptoribus confirmatum, cum dicant complures Antonium adulterum, non autem maritum illius extitisse. Tres filios suscepit ex M. Agrippa, Caium, Lucium, & Agrippam, duasq; filias, Iuliam scilicet, & Agrippinam.

CAIVS ET LVCIVS CAESARES.

Caius, & Lucius ab Augusto ex antiquorum instituto adolescentes per assem & libram empti adoptati fuerunt, qui ab eo à teneris vsque ad Reipublicæ administrationem admoti sunt, designatiq; Consules, & Cæsares nuncupati, ac circū prouincias exercitusq; dimissi, & literas edocti, vt eius chirographum imitarentur, natareq;, & res agere his persimiles, edocuit. Hos cum vnà cū illo comederent mensæ assistere; atq; cū iter faceret, ante ipsum, vel circa vehiculum adequitare, voluit. Verū cum præter cæteros homines Augustus filiorū probitate cōtentus esset, & optima quæq; de ijs sibi posse polliceri videretur, effectum est per Liuiæ scelus post adoptionem vt intra

decem & octo mensium spatium ambo mortui sint. Caius in Lycia, Lucius Massiliæ, sicut historici testantur.

Ad nostra vsq; tempora duo monetarum genera apud multos extant, qui harum sunt studiosi: quarum aliæ sunt argenteæ in Caij honorem impressæ cum eius imagine super equo cõsidente eo tẽpore, quo missus est in Orientis regiones ad Armeniæ, Parthorumq; res componendas: quæ imago cum signis est militaribus, habetq; hanc superius inscriptionẽ; C. CAES. atq; sub pedibus Equi; AVGVSTI. F. id est Caius Cæsar Augusti filius. Aliæ ita aureæ vt argenteæ impressæ sunt in vtriusq; honorem, in quibus duæ visuntur statuæ, altera Caij, Lucij altera cum scutis, hastisq; inauratis, quæ ab Equestri ordine illis ineunte eorum adolescẽtia, cum Cæsaris nomen assum pserunt, elargitæ sunt, quibus defunctis in Curia (hic erat locus vbi habebatur Senatus) positę fuerũt, vti attestatur Dion libro quinquagesimo quinto. Inter vtranq; hastam auguralia sunt insignia, acerra scilicet, ac lituus, quæ in Lucium referũtur. quoniam is fuit Augur, sicuti aperte inscriptio peruetus in Montesia Hispaniæ ciuitate reperta, patefecit: ita se habens; MVNICIPIVM ALBENSE VARCAONENSE DD. L. CAESARI AVGVRI COS. DESIGNATO C. DEDICAVIT. ac sub dictis statuis hæc est inscriptio; C. L. CAESARES. tum circum; AVGVSTI F. COS. DESIG. PRINC. IVVENT. quæ ita legitur; Caius, Lucius Cæsares, Augusti filij Consules designati Principes Iuuentutis. Sed de hoc alijsq; compluribus numismatibus copiosiorem mentionem, explicationemque fecimus in iis libris, in quibus egimus de Numismatibus antiquorum.

POSTHVMVS AGRIPPA CAESAR.

Post Caij Lucijq; obitũ Agrippa Posthumus (sic enim dicebatur eo quod post mortem parentis natus fuerat) eorum frater vnà cum Tiberio ab Augusto adoptatus fuit per legem Curiatam. Verum breui ob sordidum eius ingenium fuit exhæredatus, abdicatusq; Iulia familia, & ei Surrenti confinia constituta. Vbi cum per quoddam tempus fuisset, peiorq; in dies euaderet,

ex Surrento in Planaſiam inſulam relegatus eſt, vbi magna militũ cuſtodia includitur, atque cuſtoditur. Mox inualuit opinio, quòd cum eo reconciliatus Auguſtus fuiſſet, niſi mors ipſum Auguſtum de medio prius ſuſtuliſſet ob Liuiæ eius vxoris ſcelus: quæ ne eũ reuocaret, denuoq; adoptaret verebatur; quare effectum eſſet, vt Tiberius de omni prorſus ſpe in Imperium ſuccedendi deiiceretur. Statim autem atq; deceſsit Auguſtus, Agrippam à Centurione à quo cuſtodiebatur, ipſa Liuia ita imperãte, vt fama eſt, fuiſſe occiſum. Iulia cum libidini eſſet dedita, & adulteriis, ſemper iuuentutis & luxurioſo quidem grege circunſidebatur, vt ſcripſit Macrobius libro Saturnaliorum ſecundo, illis ſui corporis copiam faciens, atque non domi ſolum ſe iis cõcedebat, verum etiam per noctem in viis, in plateis, ſuper tabernis, omnibusque in publicis ciuitatis locis, ita vt paſsim lupanaria faceret, reiq; venereæ diuerticula. Cognitum fuit ex huiuſmodi flagitiis multo plus naturam quàm paternam inſtitutionem potuiſſe; atque literis mandauit Plinius libro vigeſimo primo eam omnis licentiæ habendi floream coronam circa caput Marſiæ conſecratam exemplum fuiſſe. Hiſce rebus compulſus eſt infelix Auguſtus vt legem de adulteriis ferret, atque turpem viuendi rationem filiæ ſuæ in Senatu cũ magno ſuo dedecore abſens libello per Quæſtorem recitato patefaceret, abſtinuitque congreſſu hominum diu præ pudore, deque ea necanda deliberauerat, mox relegatæ vſum vini, omnemque delicatiorem cultum ademit, ac Tiberij nomine repudiauit, qui Rhodum per id tempus ſe ſe contulerat, quòd ab ea contemneretur, vtpote inferioris fortunæ homo, minimeq; dignus illius matrimonio. Hic tamen ad Auguſtum ſcripſerat, eumq; obſecrauerat, vt omnia filiæ ſuæ concederet, quæ largitus fuerat, tanquam honeſtæ optimæque fœminæ: Quanquam nullum is intelligere poterat vel hoc ſuauiorem vel optatiorem nuntium. Iuſsit præterea vt poſt ſuum ipſius obitum ſi qua dictarum Iuliarum moreretur, ne vlla in eius deponeretur ſepulchrum. Hanc verò in Pandateriam inſulam relegatam vnà Scribonia eius mater comitatur volũtarium cum illa exilium perpeſſa. Vetuit præterea Auguſtus, ne quis aut liber, aut ſeruus eam adiret niſi ſe conſulto, quod perpaucis tamen concedebatur; atque id ita vt certior fieret qua is ætate, qua ſtatura, quo colore eſſet, quibus etiam corporis notis, vel cicatricibus. Verum cum accidit vt ſerua quædam Fæda nomine, quæ huic erat fida, adulteriorumq; conſcia ſuſpendio vitam finierit, quod eam puderet, pigeretq;, ita obſcœnæ dominæ inſeruire, ſe maluiſſe, ait, Fædæ patrem fuiſſe, quàm Iuliæ. Poſt quinquennium illam ex inſula in cõtinentem denique lenioribus paulo conditionibus tranſtulit; conceſsitque vt Rhegi-

norum incoleret opidum, quod è regione Siciliæ oppositum est. neque tamen precibus, vt eam omnino reuocaret exorari vllo modo potuit, ac deprecanti sæpè Populo Ro. & pertinacius instanti tales filias, talesque coniuges pro cõcione imprecatus est; edixit etiam ex Senatus cõsulto vt eodem loco in perpetuum contineretur, ad omnemque Agrippæ & Iuliarum mentioné ingemiscens proclamare solebat.

Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τε μένειν, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι, hoc est.

Viuere debueram natorum & coniugis expers.

neque aliter eas appellare consueuerat quàm tres vomicas, triaque sua carcinomata. Cum rursus rogatus fuisset aliquando Augustus à Populo vt eam reuocaret, facilius esse dixit aquam cum igne commisceri. Cucurrit igitur multitudo ignemque proiecit in Tiberim, neque tamen eam redire illa passus est. Cum esset ei, vt asserit Macrobius libro Saturnal. secundo, ab amico quodam graui suasum, quòd melius esset factura si se composuisset ad exempla paternæ frugalitatis, ille obliuiscitur, inquit, se esse Cæsaré, ego memini me Cæsaris filiam. Cum Iulia igitur hanc viuendi rationem seruasset, & cum Tiberio mutuo amore vixisset primum, & coniunctè; post filij mortem, quem Aquileiæ ex eo pepererat, exorta est inter eos simultas; neq; minus corporibus, quam animis sunt diuisi, quippe cum nunquam simul concũberent. Verum per id tempus, quo Germanici exercitus seditio à Germanico Cęsare sedata est, cum Tiberius Imperium esset adeptus, interfecto Posthumo Agrippa eius fratre, in quo omnem suam spem collocauerat, famosa, inops, & exul diem suum obiit, cum exilium quatuordecim annis tolerasset.

IVLIA IVLIAE MARCIQVE AGRIPPAE FIL.

IVLIA IVLIAE MARCIQVE AGRIPPAE FIL.

VLIA huiusce, Marcique Agrippæ. III. Cos. filia sub eadem custodia, vitæq; seueritate, qua & eius mater ab Augusto habita fuit, & lanā deducere docta, aliaq; omnia, de quibus dictum est superius. Nupsit Lucio Paulo Pauli Aemilij Censoris filio, ex quo peperit Aemiliā Lepidam postea nuptam Claudio, neque sanè à maternis moribus fuit aliena, quamobrem eandem passa est fortunam, ibique per viginti annos fuit Liuiæ Augustæ facultatibus adiuta, ac in eo loco Iulio Syllano & Nerua Silio Coss. interijt. cum filium peperisset, minime ab Augusto legitimū iudicatum, editum infantem agnosci, aliq; vetuit Augustus. Quinetiam cum ruri magnis sumptibus ac magnificentia palatium ornatissimum extruxisset, id Augusto ita imperante funditus solo æquatur. Plin. libro septimo eā inter suas delitias Conopem quendam nomine habuisse asserit duorum pedum longitudine, instar eorum, quos Latini pumilos vel pumiliones, Greci verò quod & Itali retinuerunt, νάνυς appellare consueuerunt. Huiusmodi hominis imaginem æream perexiguam habet honestissimus Ioannes Grimanus non ob singulares solum, atque infinitas prope suas virtutes, verum etiam ob summam probitatem, & regiam prope magnificentiam, dignissimus Aquileiæ Patriarcha, qui vel sublimiori fortunæ eminentiæ maximè esset idoneus, summusque antiquarum rerum & admirator, & inuestigator. Ita verò singulari artificio, tantoque ingenio pumilij membra, omnesque corporis partes & omnes musculi exprimūtur, vt non arte facta videantur, sed ipsa natura & formam, & respirandi vim contulisse appareat: ita ad verū proximè accedit ars in exigua hac materia. Illud sanè facile contingere posset, vt ad imitationem huiusce Conopis, ac similitudinem facta fuerit, vel superius dictæ Iuliæ pumilij. Iuliarum adulteros quicunque volumen posterius Paterculi legerit, notatos inueniet, quoniam singulos recensere molestum esset. Reliqua verò, quæ de Iuliis scribuntur, habentur ex pluribus Suetonij locis ex Augusti, Tiberijque vita, ex libro Senecæ de Beneficiis sexto, ex Dione, & Tacito ex Augusta historia.

LIVIA AVGVSTA VXOR IIII. ET VLTIMA AVGVSTI.

LIVIA AVGVSTA VLTIMA AVGVSTI VXOR.

IVIA Drusilla, fœmina omnium illius tempestatis, præstantissima, nobilissimaq; tum ob suam ipsius virtutem, tùm etiam ob duarum illustrium familiarum, Liuiæ scilicet, & Iuliæ, adoptionem, fuit Liuij Drusi Calidiani filia; qui post C. Iulij Cæsaris interitum, cum interfectorum partes sequeretur, post victos à Cæsare Diui filio Brutũ, & Cassium seipsum interfecit ne in hostium manus deueniret, vt autor est Velleius. Cum ea Tiberio Claudio Neroni ob bellum Perusinum exulanti nupsisset, post eius belli exitum soli fugientes, nec ab vllo seruo comitati cũ Tiberio nuper nato idq; clam, ne in Cæsarianorum militum manus inciderent, ad litus profecti, in Siciliam ad Pompeium traiecerunt. Postea pace inter Pompeium, ac Triumuiros composita Romam suo cum Nerone reuersa ita Octauiano Cæsari placuit ob pulchritudinem morumq; præstantiam, vt cum nullam rationem is haberet, quòd ea & iam sextum mensem ferret in vtero, & iam mater esset, à Nerone postulauerit vt eam in vxorẽ sibi concederet, cum illis diebus Scriboniam repudiasset. Quamobrem cũ de Iulio Cæsare mentionem fecisset Franciscus Petrarcha in triumphis, his carminibus postea elegantissime dixit de Augusto.

L'altro'e'l suo figlio: e pur amò costui
Piu giustamente, egli è Cesare Augusto
Che Liuia sua pregnando tolse altrui.

Hæc enim dictio, pregnando, pro eo pregnans existẽs, capitur; cum apud nullos antiquos scriptores inueniatur ille precibus Liuiam à marito accepisse, sed potius, vt Suetonius scribit, abduxisse matrimonio Tiberij Neronis, cum inquiat: statim Liuiam Drusillam matrimonio Tiberij Neronis & quidem prægnantem abduxit, dilexitque, & c. Accidit iis ipsis diebus, vt cũ infans puer quidam Liuiam vidisset cum Augusto iocantem, ac Neronem eius maritum seorsum sedentem, ad Liuiam conuersus dixerit; quid hic moraris? an non tuum maritum vides solum sedentem? quin eò te confers? Apparuit iis ipsis temporibus præterea, vt affirmat Plin. libro decimo quinto, & Suet. in Galba memoria dignum augurium, aquila enim cum gallinam quandam albã corripuisset, quæ rostro lauri ramũ baccis onustum tenebat, ita vt rapuerat, eã demisit illæsam in Liuiæ gremiũ, à qua & ipsa gallina, & pulli ea nati educati fuerũt, ramũ in villa Cęsaris iuxta Tiberim plãtauit qui locus est ad nonũ lapidem in via Flaminia, Gallinæq; à nobis hodie etiã vocatur, atq; optimè fuit custoditus. Ex ea laurũ postea coronari consueuerunt Imperatores in triũphis, atq; inde vulgatũ illud natũ est prouerbium.

Quia tu Gallinæ filius albæ.

Cum ita ex Claudia familia in Iuliorũ adoptata fuiſſet Liuia, intra trium menſium ſpatium Tiberium peperit, quamobrem dictum eſt ab iis qui Augustum carperent, quòd fortunatioribus ac potentioribus hominibus filij intra trium menſium ſpatium naſcerentur: atque hoc quia hic cęteris hominibus fortunatior fuit iudicatus. Cum eſſet in Auguſta domo ita Cæſaris voluntatem ſequi, ita illi obtemperare cognouit, vt facilè, quæcunque optaret, conſequeretur. Interrogantibus igitur matronis quibuſdam Romanis qua arte ita ſibi beneuolum Auguſtum reddidiſſet, modeſtia reſpondit; cum omnia ex eius voluntate efficiam. Quin etiam cum nihil de eo perquireret, ſe neſcire res eius ſimulabat, aliarumúe mulierum amores, ſicuti Terentiæ Mœcenatis vnius maximè familiarium amicorum atq; conſiliariorum, vxoris, quæ ipſum amabat, & pulchritudine tamen contendebat, ſicuti ſcriptum reliquit Dion. Quamcunque præterea ſiue in Orientis, ſiue Occidentis regionem accederet eum ſequebatur, vt aiunt. His igitur de cauſis ita beneuolentia polluit Liuia autoritateque apud Auguſtum, vt non ſolum Tiberium in illius tunc ira commoti quia præter eius voluntatem Roma ſeceſſerat, Rhodumque ſe contulerat gratiam reuocauerit, verũetiam ſuis perſuaſionibus, ac blanditijs, quarum erat peritiſsima induxerit (in id enim animum intenderat vt Tiberius poſt Auguſti obitum, mortuo iam Caio & Lucio Cæs. quamuis ſuperſtes eſſet Agrippa eorum frater, rerum potiretur) vt illi hæreditatem relinqueret imperij, quem etiam in filium adoptauit. Ita verò magnifaciebat huiuſce iudicium, ac prudentiam Auguſtus, vt libentiſsimè ferret ſe admoneri, conſiliumq; eius vel de rebus maximis amplecteretur. Effectum eſt etiam ſæpius ea ita perſuadente, vt vel à ſupplicijs ob iniurias in ſe ciuium, abſtinuerit, multisque pepercerit. Cum hic porticum ornatiſsimũ magnis ſumptibus extruxiſſet, eam Liuiæ nomine nuncupauit, vti ſcribit Dion libro quinquageſimo quarto, & quinquageſimo quinto, Suetoniusq; in vita Auguſti. Cum nuntium eius victoriæ aduentaſſet, quam Tiberius de Dalmatis, ac Pannoniis conſecutus fuerat; atque idcirco ea tum in Capitolio, tum in aliis locis conuiuia mulieribus exhiberet; acceſsit vt nuntius, qui Claudij Druſi ſecundi eius filij qui victor, ac triumphans Romam erat reuerſurus mortem ſignificauit, quamobrem Senatus P. Q. R. vt eã ſolaretur multas ſtatuas illi dicarunt; atque inter mulieres quæ treis filios peperiſſent aſcripta fuit, quamuis duos tantum Tiberium, & Claudium Druſum peperiſſet, atq; immaturum partum, quẽ Latini abortiuum dicunt. Conceſſerũt illi præterea vt quoties ingrederetur theatrum, eius ſedes collocaretur inter

Virgines Vestales, vt scripsit libro quarto Tacitus. Magnum profecto amoris indicium illi Augustus sub vitæ suæ finem declarauit; nam cum esset iam iam moriturus eam deosculatus est hæc inquiens: Liuia nostri coniugij memor viue, ac vale; cum tamen eam prius ex triente hæredem vnà cum Tiberio per testamentum reliquisset, iussissetq; vt Iuliorum familiæ diceretur, Augustæq; nomen assumeret. Effectum est hinc vt pro Liuia Iulia sit appellata, atque idcirco accidit, vt Historici modo eam Liuiam ex sua Liuiorum familia, modò Iuliam ex Iuliorum, vocauerint; atque hanc nominum varietatem ego diligenter obseruaui, in quorum fidem, si quid hic præter breuitatem requireretur, multorum sententias possem adducere. Et quoniam iis temporibus, ob hominum iniquitatem vrbs maximè incendiis erat obnoxia; illa, vt testatur Dion libro quinquagesimo sexto, incēsis domibus opem ferre consueuerat. Quamobrem Romani non parum eam tanquam matrem piam dilexerunt; quam, cum ex palatio exiret magna & grauium, & doctorum virorum multitudo comitabatur, vt asserit Macrobius libro secundo Saturnaliorum. Scripsit Dion libro quinquagesimo septimo inter reliqua humanitatis argumenta digna memoria hoc etiam apophthegma: quòd cū nudis quibusdam hominibus fuisset obuia, atq; idcirco illi essent necandi, ab ea seruati fuerunt, cum diceret, hos apud honestas & continentes mulieres statuis minime differre. Atque quamuis insignes hæ virtutes in ea eluce scerent, quòd Marcello mortis causa extitisset male audiebat, vt ait Dion libro quinquagesimo tertio. Fama est præterea quòd Germanico eius nepoti venenum dandum curauerit, quam prouinciam Cn. Pisoni Syriæ Præfecto demandauit, Plancinæq; eius vxori, vt significare videtur Piso in epistola quadam ad Tiberium. Quod etiam cōiectare licet ex ea gratia, qua plurimū Plancina apud ipsam polluit, cum condemnatus fuisset Piso; quoniam absoluta fuit sceleris pœna cum summa optimorum virorū admiratione, vt pluribus verbis testatur Corn. Tacitus libro tertio. Quin & fama erat quòd Caium, Luciumq; Cæs. veneno necasset, atque credita est Augusto etiam mortis causa extitisse. Fertur enim Augustus clam in Planasiam insulam nauigasse, vbi condemnatus erat Posthumus Agrippa, cum esset rumor quòd in Augusti amicitiam rediisset, spemq; ex eo fore vt iuuenis penatibus aui redderetur, quoniam complures effusæ lachrymæ inter visendum charitatisque signa apparuerunt. Hoc autem deprensum fuit, quoniam Maximus, qui Augustum comitatus fuerat Martiæ suæ vxori detexit, eaq; Liuiæ, quæ cum vereretur ne Agrippam reduceret, eiq; relinqueret Imperium, tempus opportunum præripuit, atque ficus vel in ipsa arbore, vnde Augustus mane

aliquando decerpere comedereq́; ſolebat, veneno infecit. Acceſsit & ea tunc, minimeq́; infectas vnà comedit, venenatasq́; porrexit Cæſari. Hac ipſa de cauſa defuncto Auguſto, Agrippã creditur curaſſe necandum à Centurione quodam, ne is aliquem tumultum, dum nouus crearetur Imperator, excitaret, vti ſcripſit Dion quinquageſimo ſexto libro, ac in primo Tacitus. Cum deceſsiſſet Auguſtus eumq́; inter Deos retuliſſet, Romæ Heroicum illi templum erexit cum ſtatuis ſedentibus, tenentibusq́; dextera frondes querneas tanquã humani generis foret ſeruator: Quæ in monetis ex ære Corinthiaco miſto impreſſæ fuerunt, atq; nunc etiam viſuntur. In huius honorem ceremonias præterea, pompas, ſolemniaque ſpectacula conſtituit, vt Equorũ curſum, ludosq́; Auguſtales, deditque ducenta ac quinquaginta dragmarũ millia Humerio Senatori Athenienſi, qui ſe Auguſti animam in cœlum volantem conſpexiſſe iurauit: vti ſcribitur à Dione libro ſuperius citato. Hoc templum illi in Palatio erectum fuiſſe tradit Plin. libro duodecimo. Neq; in deos ipſos quidem vulgaris fuit illius pietas, quandoquidem in Capitolio Iouis Opt. Max. templo ea pulcherrimum cryſtalli montanæ fruſtum depoſuit, magnitudinis nunquam antea conſpectæ; nam ad centum & quinquaginta librarum pondus accedebat. In æde etiam concordiæ aureum cornu conſecrauit. Plinius libro trigeſimo ſeptimo, & libro vltimo. Cum adeptus fuiſſet Imperium Tiberius incœpit ea vnà magna cum arrogantia res adminiſtrare: eratq́; ita & faſtu plena, & ſuperbia vt illi vel id obiicere non dubitauerit, ſe illum feciſſe Imperatorẽ dum viueret adhuc Auguſtus. Accipiebat in domum Senatum, admittebatq́; populares qui eam ſalutatum veniebant: eodemq́; modo ſalutabatur, quo Imperatores conſueuerunt: atq; in literis, quæ ſcriberentur per quoddam tempus eius nomen cum nomine Tiberij continebatur. Scripſit Tacitus libro tertio eam vſqueadeo arrogantem contumacemq́; fuiſſe, vt cum apud theatrum Marcelli effigiem Diuo Auguſto dicaret poſt ſuum ipſius nomen Tiberij nomen aſcripſerit: quare efficiebatur vt ſuperiorem Tiberio Imperatore demoſtrare voluerit: neque tamen auſa eſt in Senatum etiam accedere. Adulabantur itaque tum Romani, tum externæ etiam nationes tanquam Auguſtę Imperatrici: atque alij parentem, alij matrem patriæ appellandam cenſebant, vt aſſerit Tacitus libro primo. Cum Aſiæ ciuitates Senatus nomini templũ erexiſſent ac Tiberij, vt ipſius etiam nomen aſcriberetur aſſenſa eſt. Hoc templum in quodam Tiberij numiſmate ſculptum eſt, ſuper quod duæ ſunt victoriæ, verũ Senatus, Liuiæúe nomen minime legitur: cũ ipſum Romæ ac Tiberij ita conſpiciatur; ROM. ET. AVG. in ea verò parte, in qua effigies eſt Tiberij, huiuſmodi eſt inſcriptio;

ptio; CAESAR PONT. MAX. Aſſentitur huic numiſmati & aliud vnciale ex ære pariter Corinthiaco miſto, quod habet Tiberij imaginem Heroica forma lauro coronatam cum patera in dextra, læua verò habet haſtam, atq; circum inſcriptionē huiuſmodi; CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS. quæ ſtatua ab Aſiaticis in eo templo fuit erecta. Explicabitur autem à nobis copioſius peropportuno loco in declarationibus numiſmatū in primo de Cæſaribus libro, quæ cauſa huius honoris extiterit, quæúe fuerint hæ ciuitates, aut in qua earum templum id fuerit, quoúe anno hæc geſta ſint. Quin & ipſa Hiſpania vlterior Auguſtæ Iuliæ adulata: quippe quæ per legationes Romā miſſas impetrauerit vt ſibi extruere templum liceret Tiberii, Liuięq; ipſius nomini, vt ſcripſit Tacitus libro quarto. Duæ præterea Iudææ ciuitates Antocratis, & Bethſaida, hæc à Philippo, illa ab Herode, Iuliæ vocatæ fuerunt, in honorem Liuię: Sicuti teſtatur Ioſephus libro XVIII. Antiquitatū.

SALVS AVGVSTA.

Similiter Romani inter multa ſimulachra quæ in Dearum formas illi ſtatuerunt, vnum in ſalutis Deæ filum erexerunt; cuius facies ex ipſius Liuiæ facie erat deprompta. Huiuſce dicationis ea cauſa fuit, vt inquit Dion; quòd vbi coniuratio quædam multorum Romanorū ciuium in Auguſtum detecta fuiſſet, cuius princeps Cn. Cornelius Pompeij Magni nepos ex filia, ipſa Liuia ſuadente, atque adhortante omnibus Auguſtus pepercit: atque Cornelius ipſe pro ſupplicio, & animaduerſione Conſulatus dignitatem a Cæſare obtinuit, cum diceret Liuia Principes ſubditorum ſalutis gratia non aūt ſuæ tantum inſtitutos fuiſſe. Atque quicunque alia opinione aut animo rebus publicis præſit, hunc vel cæde dignum eſſe, vel tanquam Tirannum è regno eſſe deiiciendum. Ita enim pollicitationes iusque iurandum ſeruare debet Princeps quæ populo receperit, vt ipſe populus principis ſalutem debet defendere. Sic ſanè fert lex honeſti, ac æqui, vt ita ſeſe gerant in graues principes ſubditi, ſicuti periuros ſubditos a Principe tractari par eſt. Hæc ipſa imago ad minorum memoriam impreſſa fuit in æreo Corinthiaco miſto numiſmate vnciali, quod in parte poſteriore hanc habet inſcriptionem; TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIIII. ex qua patet id numiſma anno vigeſimo quarto factum fuiſſe ex quo Tiberius Tribunitiam dignitatē adeptus eſt. Et ſi hoc numiſma penes multos reperitur, tamen ex quodam ornatiſsimo Reuerendiſsimi Patriarchæ Grimani exemplar decerpſi, ad cuius imitationem inter reliqua multa numiſmata cum hac imagine quas habet, duo ſunt & elegantiſsima, & antiquiſsima.

Liuia

LIVIA AVGVSTA

LIVIA AVGVSTA

IVSTITIAE IMAGO PRIMVM NVMISMA.

MPRESSAE etiã fuerunt aliæ monetæ vnciales cũ Iustitię Deæ imagine,eo modo quo antiqui pingere solebãt.s.forma ac filo virginali,cũ ea æquè omnibus patuisse foret declarandum iis adiuuandis, qui eius indigerent auxilio: quippe quæ multorum filios educauerit, multasq; virgines dederit in matrimonium. Vocata fuit idcirco etiã mater patriæ,atque ex Senatus consulto triumphalis arcus illi decretus,qui honor nulli antea mulieri fuerat concessus:quanquam cum eius gloriæ inuideret Tiberius,vt autor est Dion,impedimento fuit ne ædificaretur, cum diceret se suis sumptibus eum esse extructurum: atq; cum apertè rem nollet oppugnare quominus perficeretur, hoc reperit procrastinationis genus cum neque ipse concederet,neque alios eum sineret extruere.

CARPENTVM II. NVMISMA.

Ex Senatus consulto præterea,Populiq́ue Ro.decreto concessum fuit eidem Liuiæ vt dignitatis ergò vteretur Carpento, quod vehiculi genus erat ita Romæ nuncupatum. Cum de hac pertractaturus sim in hoc loco, mihi primum explicandum videtur,quo pacto Liuia Iuliæ nomen accepit, quia per Augusti testamentum scilicet in Iuliorum familiam pertransisset, cum hac ipsa de causa Augustæ etiam accepisset cognomentũ, vti meminit Suet.
» in Augusto,sic scribens, Tiberium ex parte dimidia & sextante, & Liuiam
» ex parte tertia, quos & ferre nomen suum iussit. Et Tacitus libro historiæ
» Augustæ primo planius explicat;Augusti testamẽtum illatum per Virgines
» Vestæ Tiberium,& Liuiam hæredes habuit: Liuia in familiam Iuliam,no-
» menq́ue Augustæ adsumebatur. Scribit tamen idem Suet. in Claudio, eam
» id nomen recusasse,cũ ita inquiat:Et cognomen Augustæ ab auia recusatũ. Potest illud quidem contingere, quod scribitur à Suet. quòd ea scilicet Augustæ nomen recusauerit,sed viuo adhuc Augusto: nam hoc nomine appellata est,sicuti testantur historiæ,numismata, aliaq́ue antiqua monumenta. Post mortem igitur Augusti Iulia Augusta nominata fuit, cui,vti dictũ est, Senatus Populiq; Ro. decreto, vt hoc vehiculi genere vteretur, concessum est:qua dignitate suas mulieres Romani decorare cõsueuerunt. Hoc primũ Carpentum vocatum fuit ex Carmenta Euandri matre, vti libro primo Fastorum ait Ouidius,

Nam prius Ausonias matres Carpenta vehebant,
Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.

Liuius Carpentum Romanis mulieribus tum primum concessum fuisse tradit, cùm auro, quòd Apollini mitteretur ad persoluendum Camilli votum, deficiente, omnes sua monilia in publicum contulerunt. Postea verò cùm eo à Senatu vti prohiberentur, vt in Problematibus scribit Plut. consti tuerunt omnes fœtus in virorum perniciem ad maturitatem minime perdu cere: atque in ea sententia perstiterunt donec eis rursus ex Senatusconsulto eo vehiculo vti permittitur. Cum denuo Carpento postea fuissent priuatæ nulli amplius, nisi maximi honoris gratia, supremæque dignitatis mulieribus concessum est eodem pacto, quo & Pilenta nisi castis matronis permittebantur. Hoc igitur vehiculi honore Liuia decoratur, vt Dion testatur libro quinquagesimo octauo, cum ita scribat; Eandemque dignitatẽ Messalinæ concesserunt, quam obtinuerat Liuia, vt uteretur scilicet Carpento. Pingebantur autem Carpenta colore cęruleo, sicuti veneto & postea rosato Pilenta. Carpenta enim à duobus mulis trahebantur, sicuti ex hoc numismate intueri licet, ex Agrippinæ, Domitillę Vespasiani filię, Iulię filię Titi, Faustinæ Marci Aurelij vxoris, atque ex alijs compluribus. Dictum est Carpentum, quasi carrum Pompaticũ, nam in Pompis ea utebãtur, vt placet Isidoro. Pausanias tamen ab equis Carpentum trahi consueuisse, vt illud vehiculi genus, quod rheda nominabatur, à mulis, tradidit Eliacorum libro primo: quamobrem consentaneum rationi videretur, vt hæc numisma tum vehicula dicerentur rhedæ, non autem Carpenta. Ita verò se habent eius verba: Ad Carpentum iungebantur equæ dossuariæ, è quibus extremo curriculo desilientes sessores prehensis manu frenis ad metam cursitabant. qui mos ætate mea seruatur ab ijs, qui Anabatæ appellantur. Inter rhedarũ & Carpentorum aurigas tantum interest, quòd his alia sunt insignia, & masculos equos agitabant. Rhedam trahebant muli iugales bini, inuento neque prisco, neque eleganti. Non reperitur tamen hoc currus genus nuncupatum Rheda honoris gratia ulli fœminæ concessum, neque ego sanè currum ita comparatum vnquam uidere potui, qui à binis equis traheretur: sed qui à mulis, complures, sicuti in superius commemoratis numismatibus. Verum cum persimiles essent propè Carpentum, ac rheda, idcirco accidisse crediderim vt illud vehiculum, cui muli adiungerẽtur diceretur Carpentum: quandoquidem priscam consuetudinem intelligit Pausanias, sicuti ipse paulò superius enucleauit, his verbis; Cumque in curriculum recepisset Olympiade septuagesima rhedam, Carpentum verò ea, quæ conse-

cuta

cuta eſt quarta,et octuageſima:utrunque uehiculum in poſterum omne tẽpus excluſum eſt. Videntur enim potius ætate poſtera muli carpentis, at rhedis equi additi fuiſſe,quando apud Suet. Cæſar reperitur hoc vehiculorum genere centum millia paſſuum,cum iter haberet, ſingulis diebus confeciſſe,quod ſpatium à mulis,meo quidem iudicio,confici minimè poterat: cum non ita aptum curſibus hoc animal, ſicuti equus, eſſe videatur. Ita verò ſe habent Suetonij verba; Longisſimas vias incredibili celeritate confecit,expeditus meritoria rheda centena paſſuum millia in ſingulos dies. Atque quoniam rationi conuenit, ut cum Cæſar ita breui tantum itineris ſpatium abſoluiſſet, equis,qui rhedam traherent, vteretur, non autem mulis, hoc vehiculum his rationibus commoti carpentum appellare poſſumus. qua in re tamen cuius uis doctioris ſequar iudicium. Pars poſterior huius numiſmatis, quod unciale eſt, habet in ſpatio; S. C. atque hanc circum inſcriptionem. TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. POT. XXIIII. Idq́ue mihi ab illuſtriſsimo, eccellentiſsimoq́ue Franciſco Medices Florentinæ iuuentutis Principe conceſſum eſt, quanquam honeſtiſsimus Patriarcha Grimanus duo habet pulcherrima præter alia.

Cum ægrotaret Liuia vota fecit Equeſter ordo pro eius ſalute: atque cũ Senatus cõueniſſet vt quo in templo donum deponeretur, decernerent; & quanquam complura erant huiuſce Deæ in vrbe templa, nullum tamen fuit huic nomini conſecratum: Cum verò in Antij ciuitate huiuſce nominis repertum fuiſſet, ibi donarium depoſuerunt, uti ſcripſit Tacitus libro tertio. Enimuerò cum ad octogeſimum & ſecundum ætatis ſuæ annũ perueniſſet vini Pucini beneficio, vt ait Plinius libro decimoquarto, Rubellio Gemino, Fuſioque Gemino conſulibus, vti Tacitus teſtatur in principio libri quinti, mortua eſt: cum neque ad videndam quidem eam iuiſſet Tiberius dum ægrotaret, neque pòſt mortuæ ſanè illius affuiſſet exequijs, neque pati voluiſſet ut publicè immortalitati donaretur, ſicut ſcripſit Diõ & Suet. neque quicquam denique in illius honorem fieri paſſus eſt minus vſitatum. Sed tantum publicas exequias,& ſtatuas illi conceſsit, resq́ue alias nullius propè ponderis exiſtimatas; in quibus exequijs,pro Roſtris ex Romana conſuetudine à Caio Caligula fuit laudata. Senatus tamen præter id,quod edixit ut per annum matronæ funeſtas ueſtes geſtarent,decreuit etiam vt ſequentes ſtatuas,atque numiſmata cum Dearum effigijs in illius honorem conficerentur. Depoſita fuit in Diui Auguſti Mauſoleo cum Tiberium, Caium,& Ser.Galbam ſuos hæredes inſtituiſſet.

PAVO NVMISMA. III.

PAVCIS hinc interpositis diebus incidi in quoddam numisma cum Liuię nomine, in quo illius erat imago, quæ stolam gestabat; quod signum erat inter deas relatarum (vt dudum in pluribus numismatibus obseruauimus) cum his literis. DIVA LIVIA AVGVST. In parte aduersa Pauonis forma circulum extendentis conspiciebatur, cum his literis circum: CONSECRATIO. huius numismatis pars anterior III. est imago in tabula imaginum ipsius Liuiæ, ac III. exemplar posteriorum partium tabulæ. Hoc est æreum vnciale, atque, quod ad sculpturam spectat, formamque, & metalli colorem, id minime priscis illis temporibus impressum fuisse existimandum est, sed ab aliquo nouissimo Imperatore, circiter Seueri, Alexandri, Gordianique, vel Philippi sæculo: Hoc mihi concessit Georgius Canler vir antiquitatum studiosissimus, qui Rector fuerat studentis iuuentutis in Patauij. Cum mulieris alicuius Augustæ consecrationē, relationémue inter Deas declaraturi essent antiqui, Pauonē insculpebant, quoniam hæc auis Iunoni est sacra, quam Iouis uxorem fuisse affirmant: atque cum ipsi Ioui, qui rex est cæli Aquila insigne data fuisset, Iunoni Pauonem ut omnium auium pulcherrimam, atque post Aquilam nobilissimam consecrarunt. Ad eorum igitur Deorum similitudinem Imperatores tanquam terræ domini, ac Monarchæ Iouis insigne sumpserunt (quanquam vel antea Romanorum Aquila fuit signum) suisque coniugibus Iunonis insigne concesserunt, cum his rebus uellent ostentare, quòd Ioui pares essent Imperio, ac Iunoni. Effectum est, vt cùm Imperatorem cum Ioue vellet conferre poeta, ita de Augusto cecinerit;

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane.
Diuisum Imperium cum Ioue Cæsar habet.

Atque in alijs numismatibus compluribus Pauo idem significare conspicitur. Consecratio uerò à Senatu Populoque Romano fieri consueuerat, & à sacerdotibus multis cum ceremonijs ac pompa post Imperatoris mortem siue Augustæ mulieris, vt tradit Dion, & Herodianus, minime antequam obiret, sicuti aperte declarauit Tacitus sub finem libri decimi quinti, ita inquiens. Nam Deûm honor principi non ante habetur, quàm agere inter homines desierit. Quamobrem ego nonnullorum imperitiā valde miror, qui fœminas intelligant eas, quas sua virtute diuinitatem uel merentur, atque Diuos vocant Imperatores etiam dum sunt in uita.

Cereris

LIVIA AVGVSTA.

CERERIS SIMVLACHRVM NVMISMA. IIII.

QVAMVIS Tiberius, ſicuti dictum eſt, propterea quòd matris honori, gloriæque inuideret, prohibuiſſet, ne publicè ea immortalitati conſecraretur: tamen cum relicta fuiſſet in Deorum numero, complures ſtatuæ illi dicatæ fuerunt: atque inter reliquas vna Cereris Deæ nomine, quæ dextera duas frumenti ſpicas tenebat, plantamque papaueris. Spicæ Cereri attribuebantur, quoniam eam tritici inuentricem fuiſſe affirmant, papauer autem fertilitatẽ, ſeminumq; copiam ſignificare manifeſtum eſt. nam quia cæteris omnibus plãtis hæc copioſiorẽ granorũ numerũ continet, maximum prouentum frugum ex terra ſignificat; ſi quidem volebant antiqui ut Ceres terra myſticè intelligeretur, cui facem etiam tribuebant, de quibus omnibus ſuo loco poſtea à nobis explicabitur. Fuit hæc ſtatua inter reliquas ſuperius dictas Liuiæ conceſſas in numinis ſpeciem, Tiberio eius filio imperante, ſiue ea, quam Claudius Imperator in Diui Auguſti templo depoſuit: de qua mentionem fecit Dion libro quinquageſimo octauo, atque in ſemunciali numiſmate æris Corinthiaci miſti ſculpta eſt, cum ipſius Auguſti effigie in altera parte, cumque inſcriptione huiuſmodi; DIVVS AVGVSTVS. cui diuinos honores inſtituerunt; ait enim. Et Diui Auguſti imaginem auream in templo Martis in lectica depoſuerunt, omneſque illas ceremonias, quæ poſtea in eius ſtatuæ honorem fieri debebant. Hoc numiſma penes multos inuenitur.

STATVA NVMISMA. V.

ATQVE hæc vna eſt ex ſuperius nominatis ſtatuis in Diuæ Liuiæ honorem ſtatutis, quæ dextera habet pateram, læua autem haſtam. Hoc numiſma habet ex altera parte Diui Auguſti caput, cum literis circum; DIVVS AVGVSTVS PATER. eſtque æreum exiguæ formæ, ideſt ſemuncialis.

STATVAE NVMISMA. VI.

AEREA hæc moneta, ſemuncialis, quæ nihil aliud, quàm unam dictarum Liuiæ ſtatuarum ſignificat, ab ipſius filio impreſſa fuit: quandoq ui-

dem in altera parte Tiberij ſculpta effigies conſpicitur cum huiuſmodi ſcripto; TI. CAESAR DIVI F. AVGVST. IMP. anno decimo ſeptimo poſt adeptam Tribunitiam dignitatem flata, ſicuti literæ circùm teſtantur, PONTIF. MAXIM. TRIBVN. POTEST. XVII.

TEMPLVM NVMISMA VII.

CONSVEVERVNT Romani pluribus in locis in Auguſtorum Auguſtarumq; mulierum honorem templa Cæſarum temporibus extruere. Quòd autem hoc vnũ ex iis ſit, quæ Liuiæ ſunt erecta, vel à Liuia Auguſto fuerunt ædificata, vel ex inſcriptione ipſum ſe patefecit; AETERNITATIS AVGVSTAE. quod etiam ex iis, quæ à Tacito ſcribuntur, poteſt comprehendi;
„ Cum ſe templis, & effigie numinũ coli vellet. Erat ſicilicum hoc numiſma
„ hoc eſt perexiguum, quod ex altera parte Auguſti vultum habebat impreſſum, cum literis huiuſmodi; DIVVS AVGVSTVS.

SALVTIS DEAE IMAGO NVMISMA VIII.

C. Cæſar Caligula Imperator, vt maiori haberetur reuerentiæ, æream monetam vncialem in Liuiæ eius proauiæ memoriam faciẽdam curauit ad illius imaginis, quæ ſupra conſpicitur, Deæ Salutis exemplum, cũ præſenti Liuiæ pro Dea Salute effigie, atq; eius exemplari ex altera parte; ſiue quia ipſam ſtatuam reſtaurauerit, ſiue quòd aliquã illi ſimilem denuò fecerit, ſiue aliqua alia de cauſa nobis obſcura.

CVRRVS ELEPHANTORVM NVMISMA IX.

CONTINVO autem atq; Claudius ſortitus eſt Imperium, res illi digna ſanè viſa eſt, vt Liuiam auiam ſuam publicè immortalitate donaret, honoraretq; eam Equeſtribus certaminibus, eiuſq; ſtatuam in D. Auguſti templo erigeret. Quin etiã Veſtalibus Virginibus iuſsit, vt ei ſacrificarẽt, iurarentq; per illius nomen, vt aſſerit Dion libro quinquageſimo octauo; ſimulq; inſtituit, vt eiuſdem Liuiæ ſtatua ſuper curru à quatuor elephantis tracto in Ludorum Circenſium pompa duceretur; qui quotannis in Circo Maximo in Deæ Cereris, Matris Deûm, ac Neptuni honorem celebrabantur, qui ludi, Circenſes à loco dicebantur, vbi fiebant: ſiue, vt Iſidoro placuit, ab enſibus, circa quos currebant equi, quaſi circum enſes. Ita ſcripſit Suet. in Claudio;

» Auiæ Liuiæ diuinos honores, & Circensi pompa currum elephantorum
» decernendum curauit. Apposui hoc loco vehiculum, non idcirco quidem quòd hoc numismа, quod argenteum est, Liuiæ gratia fuerit conflatum, verum vt modum, formamq; patefacerem; cùm hæc moneta in Agrippinæ honorem à Claudio eius marito fuerit impressa.

BINAE STATVAE, ALTERA D. AVGVSTI, altera Diuæ Liuiæ, numisma X.

PLACVIT item Neroni Iuliorum familiæ vltimo, Augustum, Liuiamq; auiam suam honoribus prosequi, cum illis tanquam Deis statuas erexerit, earumq; exempla in hoc argenteo numismate impresserit cũ pateris in manibus, quæ numinis sunt argumentum, quoniam ex his libabatur, antiquorumq; Dei sæpius his significabantur. De statua Augusti hoc sciendum est, quòd quicunq; serui ad eam confugissent, à dominorum sæuitia tuti erant tanquam ad Asylum confugissent, locumúe aliquem tutissimum: sicuti de Agrippina Germanici coniuge, quam Tiberius insectabatur, legitur. Hæc enim vt Populum ad sui misericordiam incitaret, se ad eam confugere velle dicebat, vt scripsit Suetonius. Asserit etiam Dion eam à Claudio Imperatore obtectam fuisse, ne tot cædes, quæ fierent in eo loco, cõspiceret. De statuę
» Augusti dignitate ita scripsit Suet. in Tiberio; Paulatim genus calumniæ eò
» processit, vt hæc quoq; capitalia essent, Circa Augusti simulachrum seruum
» cecidisse, vestem mutasse, nummo, vel anulo effigiem impressam latrinæ, aut lupanari intulisse, dictum vllum, factumúe eius existimatione aliqua læsisse.

AGRIPPINA TIBERII CONIVX PRIMA.

AGRIPPINA TIBERII CONIVX PRIMA.

GRIPPINA Marci Agrippæ,qui ter fuerat Conſul, filia, Pomponijq; Attici Romani equitis neptes, ad quem ſcribuntur Ciceronis epiſtolæ; Nupſit Tiberio primum, Liuiæ Druſillæ Auguſtæ filio, cũ ciuis adhuc eſſet priuatus: cui cum Druſum peperiſſet,is ab Auguſto compulſus illã vel ſibi gratiſsimam repudiauit,cum denuò eſſet grauida; non ſine magna animi perturbatione,tum quia cum Agrippina viuere conſueuerat,eamq; amabat,erat enim eius iucundior conſuetudo, vitaq; honeſtior;tum etiam quòd Iuliæ mores ille improbaret, vt pote quã ſenſiſſet ſui ſub priore quoque marito appetẽtem,quòd ſanè vulgo etiã exiſtimabatur. Sed Agrippinam & abegiſſe poſt diuortium doluit, & ſemel omnino ex occurſu viſam adeò contentis,& tumentibus oculis proſecutus eſt,vt cuſtoditum ſit,ne vnquam in conſpectum eius poſthac veniret, vt in vita Tiberij teſtatur Suetonius. Accepit igitur maritum Agrippina Aſinium Gallum, Aſinij Pollionis filium,qui hac ipſa de cauſa poſtea Tiberij Principis iuſſu cæſus eſt,cum nonnullam concitaſſet opinionem, quòd hac ratione principatum ambiret: qua de re ſcripſit Dion libro quinquageſimo ſeptimo.

Antonia

ANTONIA MAIOR NERONIS IMPERATORIS AVIA.

ANTONIA NERONIS IMPER. AVIA.

ATA est Antonia, cognomento maior, quoniam primogenita esset, ex Marco Antonio III. viro R. P. C. atq; ex Octauia prima Augusti sorore. Lucio nupsit Domitio Aeneobarbo, cui duas filias peperit, Lepidam scilicet, & Domitiam, Cneumq; Domitium Neronis Imperatoris patrē, cuius effigies à filio postea Imperatore Augusto creditur in moneta excusa fuisse, sicuti conspicitur apud Stephanum Magnum patritium Venetum in quadam argentea, ac penes etiam alios.

Lepidæ Ser. Galba fuit maritus, qui principatum deinde obtinuit. Domitia Pasieno Crispo, qui bis Consulatum gesserat, in matrimonium concessa, Neronis iussu hausto poculo, interiit; de qua Tacitus scripsit libro duodecimo, & tertio decimo, Plutarchus in vita Antonij, Appianus libro quinto Bellorū ciuilium, Plinius libro decimo sexto, Dionq;, ac Suetonius.

Superius posui numisma pro Neronis patris imagine, dixiq;, eam ab eodem Nerone Imp. excusam fuisse; attamen cognito errore meo, iterum sub prælum mandare papirum volui. fuit hic igitur Domitius Neronis proauus, quem post Cæsarianam necem lege Pedia damnatum, ut eiusdem conscius (quanquam insontem) ad Cassium Brutumq; propinqua cognatione coniunctos se contulisse aiunt: post quorum interitum classem olim sibi cōmissam retinuit: auxit etiā, ut Tranquilli uerbis utar, nec nisi partibus ubiq; profligatis M. Antonio sponte & ingentis meriti loco tradidit, monetamq; argenteam tunc ipse cudere fecit, cùm hoc nauali trophæo. Solus omnium ex his, qui pari lege damnati fuerant, restitutus in patriam, amplissimos honores percucurrit: ac subinde redintegrata dissensione ciuili eidem Antonio legatus delatam sibi summam Imperij ab his, quos Cleopatræ pudebat, neque suscipere, neque recusare fidenter, propter subitā ualetudinem, ausus, transiit ad Augustum: & diebus paucis obijt. uide in Neronis uita, atq; Plutarchum in Antonio, & App. Bellorum ciuil. lib. v.

ANTONIA AVGVSTA

ANTONIA CLAVDII IMPERATORIS MATER AVGVSTA.

ILLVSTRES fuerunt Antonij apud Romanos ob nobilitatem antiquitatemq; suam, quippe qui ab Herculis filio Antonæ originem traxerint; ex cuius nomine ita eorum familia nũcupabatur, vti literarũ monumẽtis tradidit Appianus libro Bellorum ciuilium tertio, & Alex. ab Alex. libro primo Genialium dierũ. Marcus Antonius Triumuir Reip. constituendæ dux insignis, facundusq; orator, quiq; domi, & foris honores, magistratusq; obtinuerat ob Cæsaris amicitiam, ex multis vxoribus, quas habuit, duas filias tantũ suscepit ex Octauia sorore Augusti, quæ ambæ Antoniæ nominatæ sunt, hæc Maior ob ętatem, illa Minor. Maior Lucio Domitio Aeneobarbo nupsit, minor Neroni Claudio Druso, cognomine Germanico, Liuiæ Drusillæ Augustæ filio; cui peperit duos mares, vnãq; fœminam, Germanicum scilicet Cæsarem, ac Tiberium Claudium, qui postea occiso Caligula principatum sortitus est, tum Liuiam Drusillam, quæ Liuilla dicitur. Maritus dum insignis victoriæ Vrbi opima Germanorum spolia referre cupiebat, in itinere priusquam Romam rediret latere concusso, cum Equus supra eum cecidisset, vt ait Liuius, extinctus est, quãuis morbo concidisse asserit Suet. at nonnulli veneno arbitrantur. Senatusconsulto Arcus triumphalis marmoreus cum trophæis in via Appia ei extructus est, sicuti testatur Suet. in Claudio, in cuius memoriam etiam conflatæ fuerunt quædam vncialia numismata ex ære Corinthiaco misto, quorum notæ in altera parte erat effigies Claudij Imperatoris, in altera verò arcus cum statua Equestri, & trophæis, à Druso adquisitis, taliq; inscriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMAN. IMP. cuius hocexemplum est.

ALIA etiam ærea eadem ſpecie vncialia conflata ſunt, in quorum poſteriore parte conſpicitur ſtatua triumphalis ſuper ſpoliis Germanorum inſidens, laurumq; dextra tenens, cum nomine Tiberij Claudij Imperatoris eius filij inſcripto (nam ipſe, vt conflarentur numiſmata, edixerat) in hoc titulo TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. id eſt; Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Pontifex maximus Tribunitia poteſtate Imperator pater patriæ. Ex altera parte Druſi imago cernitur cũ hac inſcriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. huic notæ ſunt videlicet perſimiles.

NVMMI quoq; argentei eandem ſignificantes victoriam inſculpti fuerunt; alter cum trophæis in aduerſa parte, alter cum captiuis & Equeſtri ſtatua ſuper arcu, taliq; ſcripto: DE GERMANI. ſiue: DE GERM. in anteriore Druſi imaginem habebant cum inſcriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. nobis placuit horum etiam exempla delineare, vt huius rei ſtudioſi certiores fiant.

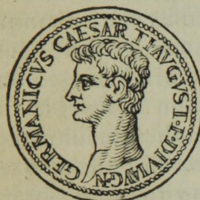

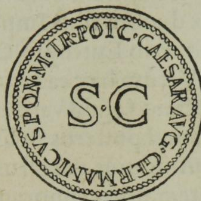
TANTAM verò formidinem Septentrionalibus nationibus Druſus reliquit, vt his etiam temporibus illius nomen horrendum videatur; nam cùm & noſtra ætate inter Germanos & Belgicos aliquis grauiſsimum quidpiam

piam imprecatur, tanquam eius ſpiritus horribilis ſit quiſpiam, ac malus dæmon, illorum idiomate hunc ſenſum exprimunt: In te Druſus incidat. Sunt enim earum calamitatum memores, quas ab eo pertulerunt, atq; ob hanc cauſam in ciuitate Maguntia in altera portarum, quæ flumen Rhenũ ſpectat, exigua quædam illius cuprea imago adhuc conſpicitur cubiti longitudine.

GERMANICI EFFIGIES

PARS ADVERSA

GERMANICVS Cæſar eius filius cùm maximam Romani exercitus ſeditionẽ in Germania ſedaſſet, qui & in inferioris Germaniæ præſidiis erat collocatus feliciſsimeque pugnaſſet, Imperante Tiberio, meritò triumphauit, ſicuti hoc numiſma ſemunciale ex ære Corinthiaco miſto in illius gloriam à Tiberio Cæſare Auguſto formatum declarat, in altera parte habens currum triumphalem, ſuper quo Germanicus triumphauerat, cum tali ſuperſcriptione: GERMANICVS CAESAR: In altera verò ſtatuam eiuſdem loricatam cum paludamento, quæ ſiniſtra Scipionem geſtabat, in cuius ſuperiori parte inſidet Aquila; virga enim eſt & magiſtratuum inſigne, cum ſimili ſcripto: SIGNIS RECEP. DEVICTIS GERM.

Proditum

ANTONIA AVGVSTA

PRODITVM est qua fortuna Quintilius Varus Legatus Germaniæ pugnauerit contra Germanos, cum sub Augusti Imperio legiones omnes signaq; amiserit, ac simul ipse sit interfectus Germanicus Cæsar, cum mitteretur cum nouo exercitu in Germanos, sæpe cum iis pugnãs, & victor existẽs, signa, quæ Varus amiserat legionis vndevicesimæ aquilam (alterã apud Bructeros fusos, alteram apud Marsos) vti in primo ac secundo Tacitus historiæ Augustæ libro testatur. cuius triumphi ob inuidiam, Liuia eius auia ita procurante, in Syria Cnei Pisonis opera eius prouinciæ prȩfecti obiit cum non mediocri omnium dolore & cum magno Populi Romani luctu. Claudius, alter ex duobus filijs Imperiũ sortitus est, cuius vita à Tranquillo prȩcipuè scribitur, ab Eutropio, Orosio, Tacito, Dione: partim à Liuio, Floro, & Iosepho. Verùm hæc ea sunt, quæ ad Antoniæ originem, coniunctionẽ, genusq; spectant. Quod verò attinet ad mores, non minus ea laudis, & gloriæ meruit apud posteros in iis omnibus, quæ mulierum sunt officia, quàm vel Marcus Antonius, vel Drusus, vel Germanicus. Siquidem ob temperantiam castitatem, fidem, amoremq; singularem in virũ suum, ob charitatẽ in nepotes, ob humanitatẽ in amicos, dignior erat quȩ Maioris, quàm Minoris cognominediceretur: cũ oẽs suæ familiæ insignes virtute lõgè superauerit. Ita verò fuit continens, vt inter cætera huiusce virtutis argumenta, fama sit eam abstemiam fuisse. Illud sanè perrarum est naturæ munus, quod de ea scripsit Plinius libro septimo, quòd nunquam per totum vitæ suæ curriculum spuit; quam rem testatur Solinus etiam. Mortuo marito, ea fuit in illũ fide ac reuerentia, vt quamuis & optima esset ætate, & maximè vigeret tum iuuentute, tum etiam forma, nulli amplius nupserit, vel Augusto nubere iubente. Verùm pro nuptiali societate cum sua socru Liuia dormire consueuit, eodemq; lecto fruens vidua consenuit, super quo Drusus iuuenis interierat, sicuti testatur Valerius Maximus libro quarto. de qua etiam meminit Iosephus libro decimo octauo. Neq; parum sanè Tiberio Imperatori hæc profuit, quoniam huius prudentia salutis causa illi extitit. nam cum Seiani prætorianorum cohortium præfecti conspirationem, quæ in Tiberium parabatur, intellexisset, eum per literas de re fecit certiorem, quas Pallanti liberto Capream dederat. Inde effectum est, vt summæ reuerentiæ semper fuerit apud Cæsarem, isq; illi libẽtissimè in omnibus obtemperauerit, cùm ea ita volente vel Liuillæ filiæ suæ pepercerit, per quam id scelus perficiebatur; quamuis hac ipsa causa adductus eam inedia postea absumpserit, vti scripsit libro quinquagesimo septim o, & octauo Dion. Cùm gratia plurimum posset apud Tiberium Herodes Agrippa, carusq; esset Antoniæ ob

amicitiȩ

amicitię memoriam, quæ inter eam, matremq; eius Beronicem intercesserat; accusatus fuit à quodam suo liberto, atq; cum innocentiam suam cognosci maxime cuperet, non prius habita est quæstio de liberto, aut res transacta, vel multis ob id Tiberio instantibus, quàm Antonia id postulauerit; vt scripsit Iosephus libro Antiquitatum decimo octauo. Post mortuos Germanicum eius filium nurumq; Agrippinam, & Liuiam Augustam, multa cum humanitate apud se nepotem, neptesq; educauit, Caium Caligulam scilicet, Drusillam, Agrippinam, & Liuillam, cũ reliqui dudum essent mortui. Præter cætera verò illius prudentiæ argumenta extat hoc etiam, quòd eodẽ die, quo rerum potitus est Caius, cum Agrippam esset ex carcere absoluturus, in quem à Tiberio coniectus fuerat, quòd se optare dixerat vt citò moreretur Tiberius, Caiusq; principatum obtineret, ei obstitit Antonia; neq; ob id sanè, quòd Agrippam odio prosequeretur, sed honoris causa ipsius Caij, ne crederetur vulgò ita iucundam ipsi Tiberii mortẽ accidisse, vt continuò eum ex carcere præ lætitia emisisset, sicuti narrat Iosephus. Quod verò ad illius humanitatem spectat, præter id quod vel ipsa natura ad beneficia conferenda in omnes maximè erat procliuis, cùm multum æs alienum Agrippa aliquando contraxisset, atq; id circo eius honor, fortunæq; magno in discrimine versarentur, hæc illi concesſit, vt idem testatur libro decimo octauo, trecenta nummorum millia, quæ si ad nostram pecuniam referantur, triginta erũt millia coronatorum. Quamobrem causa illa extitit, quòd vel eò perueheretur, vt Rex etiam fuerit creatus. Per eas ceremonias, quæ Germanici filij mortui causa fiebant, incertum est, an quia non satis valeret, domi se continuerit, an quia à Tiberio, Liuiaq; eius socru fuerit retenta, ne maiorẽ dolorẽ ex Germanici obitu ipsa percipere videretur: neq; vlla præterea dignitas consolationis gratia illi, sicuti cæteris affinibus, cõcessa fuit, cuius rei mentionem fecit Tacitus. Magno in honore etiam habita fuit à Caio eius nepote in principio illius Imperij, cũ ei ex Senatus consulto omnes ei honores, ac tituli concesſi fuissent, qui variis temporibus Liuiæ Augustæ, vt in ipso Caio testatur Suet. Verùm hic ita inhumanus postea in illã apparuit, vt vel ad mortẽ compulerit, quia nescio cuius sceleris eum reprehendisset, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo. Memoriæ prodidit Suet. in Caij vita illum huius mortis causam extitisse, quia cùm ea secretò esset cum Aufidio Lingone collocutura, qui vir Romæ magistratus obtinuerat, ille prohibuit, nisi audiente Macrone Prætorianorum cohortium præfecto colloqueretur; quam rem mox ægrè tulit, quòd malè tractari se ab eo arbitraretur. Nec defuerunt tamen, qui eam veneno ab eodem Caio sublatã

fuisse

fuiſſe autument. Hæc mortua nullum honorem eſt ab eodem cōſecuta: atq; proſpexit è triclinio ardentem rogum. Plinius libri noni literarum cap. 55. Antoniam Druſi, murenæ, quā diligebat, inaures addidiſſe tradidit, cuius propter formam nonnulli Baulos videre concupiuiſſe. Narrat Tranquillus in Claudio, quòd cum aliquando de Claudio loqueretur, eum portentum hominis dictitabat, nec abſolutum à Natura, ſed tantum inchoatum. quæ etiam ſi quem ſocordiæ argueret, ſtultiorem aiebat filio ſuo Claudio. Verū eo Principe iis reiectis, quæ à Caio eius nepote perperam acta fuerant, Auguſtæ cognomen illi tradidit, ſtatuitq; vt publicè eius exequiæ peragerētur atq; carpentum in eius honorē circenſibus traheretur. Hoc ſcripſit Suet. in Claudio, Dionq; libro quinquageſimo octauo, itaq; erectum illi templum, vti teſtatur Plinius libro trigeſimo quinto.

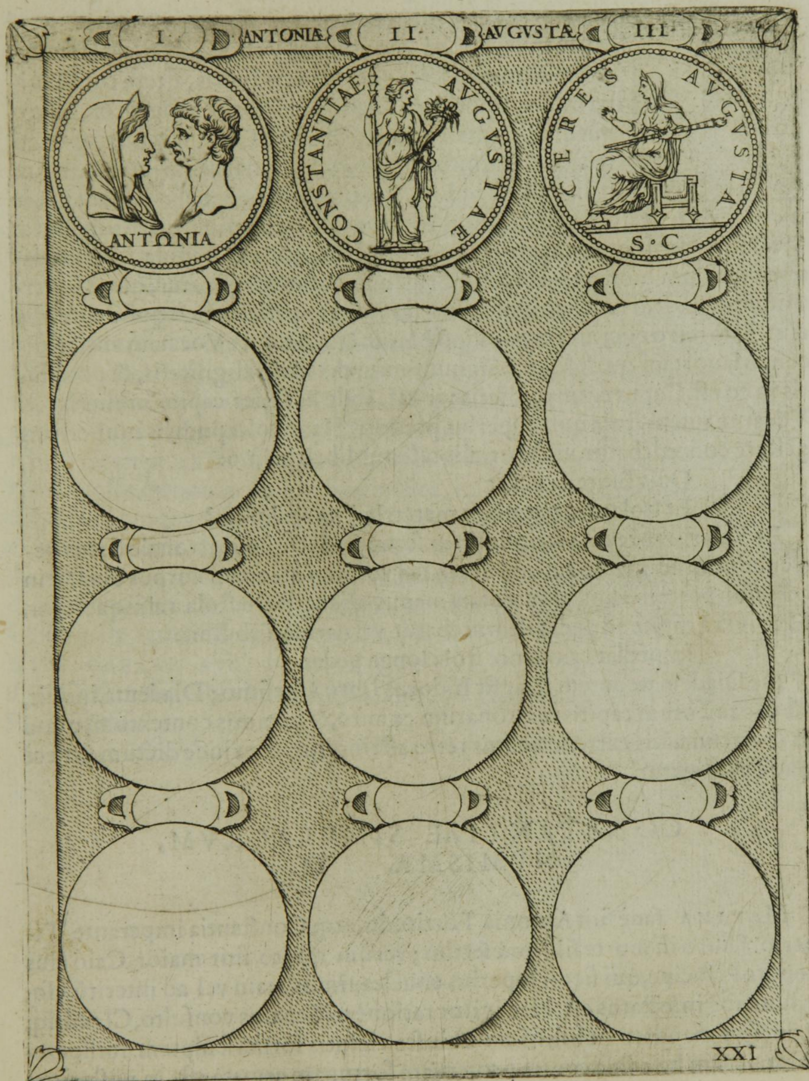
EFFIGIES ANTONIAE
ad formam Cereris.

PRAETER ea verò, quæ dicta ſunt, Antoniæ Auguſtæ imago iuxta conſuetudinem, vt de Liuia Auguſta ſuperius dictum eſt, expreſſa fuit in Deæ Cereris ſimulachrum, quod ſpicis coronabatur, quæ corona proprium fuit ipſius Deæ ornamentum, vti habemus apud Ouidium libro quarto Faſtorum.

Impoſuitq; ſuæ ſpicea ſerta comæ.

Atq; diebus Cereri conſecratis in ludis Agonalibus, qui in ipſius Deæ honorem celebrabantur, hanc fuiſſe conſuetudinem teſtantur antiqui ſcriptores, vt victores ludorum corona ſpicis hordeoq; compoſita decorarentur. Hæc imago, Claudio Imperatore ita iubente, in monetā etiam relata fuit, ſicuti aureum quoddam numiſma teſtatur Achillis Maffæi Romani ciuis.

ANTONIA AVGVSTA

ANTONIAE CLAVDIIQVE IMAGO, PRIMVM NVMISMA.

Ervenervnt ad manus meas Venetiis duæ æreæ ſemunciales monetæ, altera cum Græcis literis, altera cum Latina inſcriptione, quæ Claudij habebant imaginem, Antoniæq; illius matris: ex altera parte Claudij ipſius caput cõſpicitur. Antoniæ effigies ad Romanarum matronarum habitum eſt induta, ſtolam enim habet, diademaq; in ceruice. Ita vero de ſtola inquit Diuus Iſidorus libro Etymologiarũ vigeſimo:
» Stola matronale operimentum, quo cooperto capite & ſcapula à dextro la-
» tere in læuum humerum mittitur. Stola autem Græcè vocatur, quod ſuper-
» mittatur. Eadem & Ricinium latino ſermone appellatum, eo quòd dimidia
» eius pars retro eiicitur, quod vulgò Mauortam dicunt: Vocatam autem di-
» cunt Mauortam quaſi Marté. Signum enim maritalis dignitatis, & poteſta-
» tis in eo eſt. Caput enim mulieris vir eſt, inde & ſuper capite mulieris eſt.
» Vocatur autem ſtola quia ſuperius ponitur. Hanc ſolis pudicis mulieribus geſtare concedebatur, vti Martialis teſtatur libro primo:

Quis Floralia veſtit
Et ſtolatum permittit meretricibus pudorem?

» Et Valerius Max. ita ſcripſit libro ſecundo; Sed quo matronale decus ve-
» recundiæ munimento tutius eſſet in ius vocãti matronam corpus eius attin
» gere non permiſerunt, vt inuiolata manus alienæ tactu ſtola relinqueretur. Hæc ipſa à capite ad pedes demittebatur, vti narrat Tibullus:

Impediat crines nec ſtola longa pedes.

» De Diademate autem ſcripſit Iſidorus libro vigeſimo; Diadema, inquit,
» eſt ornamentum capitis matronarum ex auro, & gemmis contextum, quod
» in ſe circumactis extremitatibus retro aſtringitur, & exinde dictum Græcè
» quod præligetur.

CONSTANTIAE SIMVLACRVM, NVMISMA. II.

Maxima ſanè fuit Antoniæ Fortitudo, atq; Conſtantia imperante Tiberio leuiro in morte filij præſertim; verùm multo fuit maior Caio eius nepote Principe, qui ſicuti ſuperius enucleauimus, eam vel ad interitũ vſq; inhumanè inſectatus eſt. Hac igitur ratione ex Senatus conſulto, Claudiiq; Principis mandato nobiliſsimæ huiuſce virtutis formã ſculptam fuiſſe credimus (nam hæc ſola contra proteruam fortunam armata eſt) in poſteriore

monetæ

monetæ parte, quæ eſt aurea, Antoniæ in Cereris formam habet imaginem impreſſam.

CERERIS SIMVLACRVM NVMISMA. III.

VERVM multiplicibus rationibus Ceres à maioribus exprimebatur: Aliquando caput erat ſpicea corona,papauereq́; coronatúm, frumentumq́; geſtabat in manibus:aliquando rurſus vt mœſta matrona facem geſtans effingebatur,quę ſtolam,diademaq́; haberet in ceruice.Cereri fax idcirco fuit attributa,vt filiam Proſerpinam amiſſam ſignificarent, cùm rapta fuit à Plutone:quandoquidé Ceres mœſta eo tempore ac ſollicita duobus tædæ truncis direptis,ſiue arboris laricis,quibus altera ex parte accéſis, ſuum currum à ſerpentibus tractum conſcendit,eamq́; cum illis facibus in obſcurioribus locis inquirebat:ob tædas huiuſmodi Tędifera poſtea à Poetis fuit nuncupata:Faces ex picea confectæ poſtea fuerunt, ex tæda, & larice, pinoq́; arboribus;vel etiam ex ſicca arũdine oleo peruncta,vel cera.Dicitur idcirco Ceres Auguſta,quoniam omnia honorifica, religioſa, maximeq́; obſeruationis,quæq́; tanquam diuina reuerentiam conſequebantur, Auguſta nominata ſunt,vt templa,ſimulacraq́; Auguſta dicebantur,ac formę etiam dicuntur Auguſtæ. Hoc numiſma æreum ſemunciale, ſed quod maximo tamen ſtudio ab ampliſsimo Patriarcha Aquileiæ cuſtodiatur, habet in priore latere Claudij Imperatoris effigiem cum inſcriptione huiuſmodi: TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. Hoc eſt Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Pontifex Maximus Tribunicia poteſtate Imperator Pater Patriæ.

LIVILLA CAII, AC POSTEA DRVSI, CAESARVM.

LIVILLA CAII, AC POSTEA DRVSI, CAESS.

ONIVNCTI fuerunt Liuiæ affinitatis arctiſsimo vinculo viri quattuor maxime inſignes: quæ Liuia blanditiarum gratia Liuilla dicebatur, ſiue Iulia, nõ Bulia vt ait Dion libro quinquageſimo ſeptimo, quanquam ego pro Bulia Iuliam legendum putauerim, cum nata ſit hæc lectio ex ſcriptorum, ſeu impreſſorum errore. Marcus Antonius Triũuir Dux celeberrimus, qui ab Octauiano Cęſare ſuperatus fuit, huius fuit auus ex matris affinitate, Auguſtusq́; eius auunculus ob Octauiã illius ſororem, ipſiusq́; Marci Antonij coniugem, ex qua nata eſt eius mater Antonia, minor nuncupata. Eius pater fuit Nero Claudius Druſus cognomento Germanicus, Imperator exercitui, dux indomitę Germanorũ nationi horrendus ac tremẽdus, cuius nomen, vt antea diximus, nunc etiam illis timori eſſe conſueuit. Germanicus Cæſar non minus apud eandem nationem ob rei militaris peritiam, quàm etiam ob eius probitaté, ac virtutem apud Pop. Romanum, aliasque omnes nationes amatus, huius frater extitit. Silentio Tiberium Imperatorem Auguſtum prætermitto, eius patruum, Claudiumque Principem fratrem; Neronem rerum domitorem conſobrinum ex materno genere: ex quibus omnibus facilè generis ipſius ſplendor agnoſcitur. Verum inter alia cõplura, hoc erit exemplum, quòd huiuſmodi nobilitas ſæpius ferè cum maioribus, magisq́; nefariis vitiis coniuncta eſſe dignoſcitur. Hæc, vti ſcriptum reliquit Tacitus libro quinto, principio ætatis ſuæ nõ fuit admodum formoſa, at quę tamen cũ adoleuiſſet, pulcherrima euaſerit. Nupſit primum Caio Cæſari Marci Agrippæ filio, Auguſtiq́; adoptiuo; poſt cuius mortem, Druſo Cæſari Tiberij Imperatoris filio data eſt in matrimonium, quamuis hic eſſet ipſius conſobrinus, ex quo duos mares eodem partu peperit, ac poſtea filiam ex eodem concepit.

Effigies Druſi atq; numiſmata, quæ eius pater Tiberius Imperator excudere fecerat, inferius poſuimus.

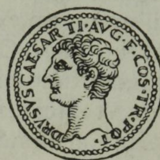

LIVILLA DRVSI CAES.

In duobus ex ære numiſmatibus, quæ ſemuncialia ſunt, imagines Neronis & Druſi Cęſarum Germanici, Tiberiiq; filiorum, cōſpiciuntur, cum inſcriptione diuerſa, vti ſupra delineauimus.

Aliud numiſma aureum extat Romæ apud Achillem Maffeum cū Druſi effigie, in cuius latere aduerſo ſculpta Tiberij Principis imago cernitur, cū hac inſcriptione: TI. CAESAR AVG. P. M. TR. P. XXXV.

Eivsdem effigies in numiſmate æreo ſemunciali penes multos huic perſimili conſpicitur, cuius partes ſunt iſtis perſimiles.

Eodem temporis ſpatio, videlicet anno Druſi Cæſaris Tribunitiæ poteſtatis ſecūdo, ex pulcherrimo ære Corinthiaco miſto numiſma ſemunciale quoq; flatum eſt in Druſi honorem cum Pietatis Deæ imagine, cuius pars altera & hic ſequitur.

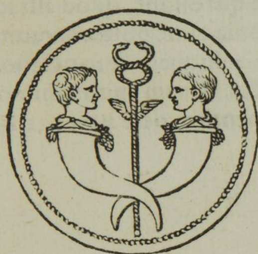

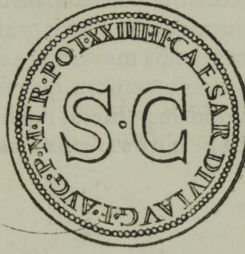

Sed

LIVILLA DRVSI CAES.

SED tanta affectus eſt lætitia Imperator ex marium ortu, vt ſe continere non potuerit quin dixerit in Senatu, nemini vnquam Romano eiuſdem ſublimitatis accidiſſe, vt duos mares ex eodem partu ſuſceperit, vti ſcripſit Tacitus libro ſecundo: quam ob cauſam ipſe tam elatus eſt, vt monetas etiam pulcherrimo ære Corinthiaco miſto vnciales cudere fecerit; in quibus adhuc viſuntur ex altera parte eorũ in tenera ætate imagines, duobus Cornu copiis impoſitæ, cum caduceo interſecante; quo ipſe videtur ſuam voluiſſe felicitatem ſignificare. In altera vero parte Druſi Cæſaris nomen, Pontificiaq; dignitas, ac Tribunitia poteſtas inſcripta legitur. cuius exemplum hoc eſt delineatum ab vna, quæ à me dono data eſt Illuſtriſsimo Franciſco Medices Florentinæ Iuuentutis Principi.

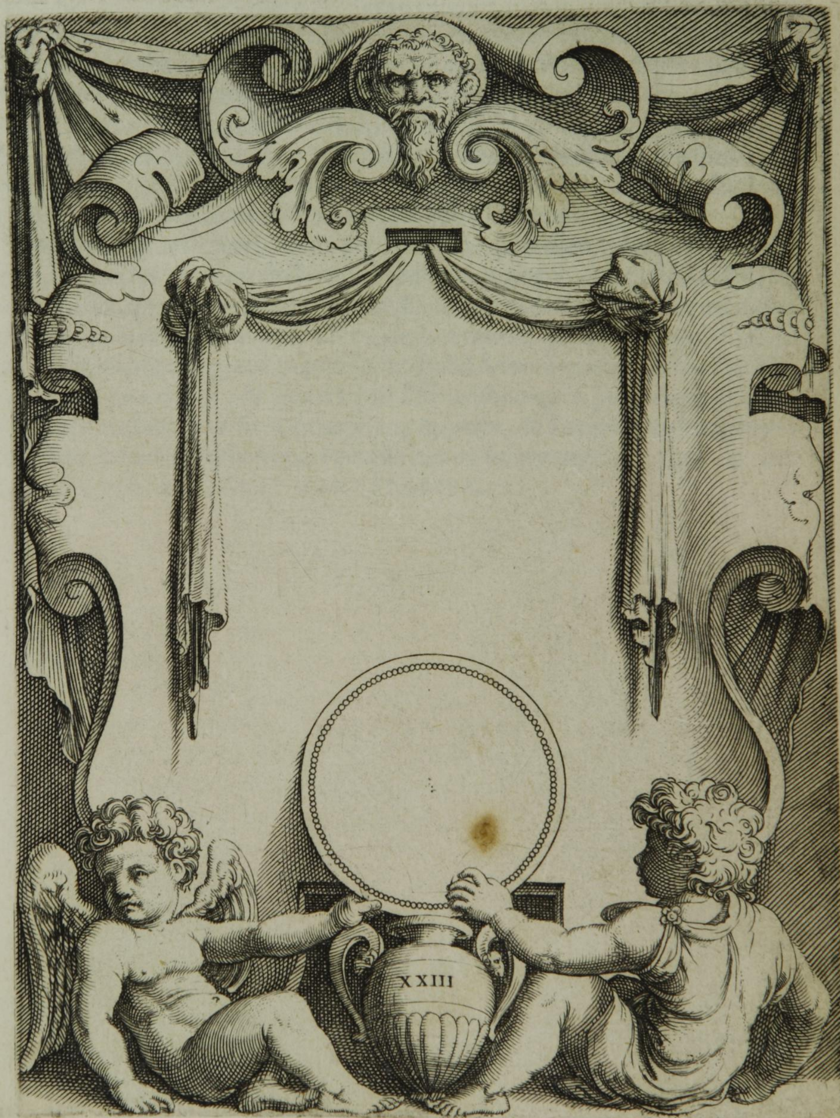
EX maribus filiis alter Tiberius vocatus fuit, Princepsq; deſignatus cũ Caio Caligula, à quo poſtea fuit interfectus; alter extinctus eſt Caio Aſinio, & Caio Antiſtio Conſulibus. Interea cùm Liuilla fieri poſſe intelligeret vt Claudius aliquando ſuccederet in Imperium, conuitiis palàm iniquam Populi Romani fortunam inſectata eſt, vti ſcripſit Suet. in Claudio. Neq; minus ſanè infeſta fuit ſuo marito, quippe cũ nimis benignus ac ſublimis fortunæ gradus humanis iudiciis nebulas offundere plerunq; cõſueuerit. Nam cum innata illi ineſſet Claudiæ familiæ ſuperbia, regnandiq; cupido, impatiens ſenioris Tiberij mortem expectandi, ſeſe fraudibus commiſit Seiani Prætorianorum cohortium Præfecti. Hic cum ſe illius amore captum eſſe ſimulaſſet, effecit, vt ſecum adulterium committeret, cum ſe eam vxorem ducturum polliceretur, ſi venenum marito dediſſet. Illi enim perſuadebat facile futurum, vt ſenem Imperatorem de medio tollerent, ac ipſi Romani Imperij Principes efficerentur, ſicuti ſcripſit Tacitus libro quarto, & vigeſi mo primocum poſtea honeſtatem vitiaſſet, familiamq; deturpaſſet, ac Auguſtæ familiæ notam inuſiſſet, omnia Cæſaris arcana Seiano aperiens, Eudemo

demo Medico,ſuoq́; adultero ſuadente venenũ ad tempus parauerunt, idq́; incauto marito per Lidum Spadonem præbuerunt: qui intra octo annorũ ſpatium paulatim morbo conſumptus, occubuit. Fuit præterea cauſa ſuis adulteriis vt ciues complures punirentur, quorum nomina recenſentur à Dione libro quinquageſimo octauo. Plinius libro vigeſimo nono cap. I. vbi de Medicorum ſceleribus percurrit, itaetiam literarum monumentis
„ tradidit. Iam verò & adulteria etiam in principum domibus, vt Eudemi
„ in Liuia Druſi Cæſaris: item Valentis, in qua dictum eſt regina.

Retexit facinus id Seiani vxor per libellum quendam, quem ea miſit Tiberio, in quo res tota erat deſcripta. Hoc cum is cognouiſſet, ſtudioſeq́; res inquiſiuiſſet, quæ ibi perſcribebantur, Liuillam cum omnibus Druſi interfectoribus occidendam curauit. Non deſunt tamen qui dicant, quòd illi in Antoniæ eius matris gratiã pepercit, at quòd Antonia tamẽ poſtea curauit, vt ea inedia moreretur; de qua ſcripſit Dion libro quinquageſimo octauo. In Vrbis mœnibus, quæ ſunt inter viam Appiam, & Latinam epithaphium quoddam peruetus reperitur, in quo de hac ita fit mentio: OLYMPVS LIVIAE DRVSI CAESARIS LECTICARIVS.

Iulia

IVLIA DRVSI CAES. FILIA.

IVLIA DRVSI CAES. FILIA.

VLIA Drusi filia, ac Liuillæ, Neroni Cæsari nupsit Germanici Cæsaris filio, ipsiusq; Liuillæ nepoti: post cuius obitum Rubellio Blando nupsit, cuius auus eques fuerat Romanus, sicut testatur Tacitus libro quarto, ac tertio decimo. Occisa fuit à Claudio, Messalinæ opera ob zelotypiam quam de ea conceperat, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo, & Tacitus in loco nuper à me superius citato. Narrat Suet. in Claudio, (vbi pro Iulia Liuia dicitur) quòd ipsius Claudij opera interiit, nulla causa cognita: qui neque etiam illius defensioni locum vllum reliquit.

AGRIPPINA C. CAESARIS IM

AGRIPPINA C. CAESARIS IMP. MATER AVGVSTA.

ATER Agrippinæ, Marcus cognomento Agrippa, quòd præcedentibus pedibus sit ortus, ex loco humili sanè natus est, qui profectò ob virtutem suam nobilissimus fuit. Meruit primum vt Augusti esset affinis, cum vxorem duxerit Octauiam illius sororem minorem cognomento, deinde vt eiusdem esset gener, vt crearetur Aedilis, vt obtineret ter Consularem dignitatem, eumq; triumphum consequeretur, quē ipse ducere noluit. Meruit & statuas cupreas in templo Iouis Vltoris, vtq; primum eius effigies in moneta exprimeretur, postea cum Rostrata corona, & literis circum: M. AGRIPPA L. F. COS. III. in cuius altera parte Neptuni simulachrum etiam hodie conspicitur, quod delphinum tenet dextra, læuaq; tridentem, sicuti patefacit hoc exemplum ab ærea semunciali Alexandri Contareni Patricij Veneti extractum.

QVONIAM cum terrestrium exercituum Cæsaris extitisset Legatus, Pręfectus fuit classis eiusdem Octauiani Cæsaris, atq; inter alias partas victorias, treis nobilissimas illi exibuit. Primā in Aquitanos Galliæ populos, aliā maritima in Siciliam contra Sex. Pompeium Cnei Magni filium, tertiā ad Actium promontoriū: quæ profectò summa existimatio, amplitudoq; Cæsaris extiterunt, quamobrē semper eum postea Augustus plurimi fecit, magnoq; honore prosecutus est: quandoquidem in rebus magni pōderis eum consulere solebat, atq; illi non modo prouinciarum administrationem exercitumq; relinquebat, verum etiam Vrbis, totiusq; Romani Imperij, cùm & sigillo vteretur Augusti, & ipsius etiam nomen in epistolis ascriberet, ac dehinc exortum ænigma afferre Sphingem. Ob Aquitanicam victoriam, muralem coronam adeptus est, sicuti ex quodam argenteo numismate, huic simili, facile coniectari licet, in cuius aduerso, imago Diui filij insculpta est.

Ob

Ob Siculam, vexillum cæruleum, ac naualem coronam meruit, quæ aurea erat Roſtrata, & quæ in poſteriore parte æꝛei numiſmatis ſemuncialis cuiuſdam Cæſaris conſpicitur, quia eandem & ipſe Cæſar acceperat, vti ſubſequens numiſma eodem pondere materiaq; declarat, quæ Diui filij, ac M. Agrippæ in amplexu capita velata huiuſce coronæ inſculpta habet, à tergo vero, Crocodillum palmamq; arborem, ſignũ Coloniæ Nemanſienſis.

Vrbs præterea ab eo ornata, recteq; diſpoſita fuit: ſiquidem magnificentiſsimum illud Iouis templũ erexit, vt aſſerit Plinius libro trigeſimo ſecundo, vocatũ Pantheon, quod omniũ Deorum; idq; nunc etiam CHRISTI, ac Virginis cui conſecratum eſt beneficio conſpicitur integrum. Eo præterea anno, quo Aedilis, aquarumq; præfectus fuerat, aquam Virginem in Vrbem deduxit, Iuliam, Martiam, Appiam, Anienemq; cęterorũ Aedilium incuria penè deuaſtatas refecit, atq; reſarciuit. Fecit & ſeptingentos lacus, centum fontes, centum & quinq; ſcaturigines, centum & triginta aquarum caſtella: quibus in operibus tercentas partim marmoreas, partim cupreas ſtatuas collocauit, cum quadringentis marmoreis columnis, vt aſſerit Plinius libro trigeſimo quinto. Data fuit idcirco eius familiæ aquarum cura, tanquam perpetuis earum curatoribus, vt inquit idem Plin. ac Frontinus libro

libro primo,& ſecũdo de Aquæductibus.Ex tribus,quas certò habuit vxoribus,filia Titi Pomponij Attici ſcilicet,Marcella Octauiæ maioris filia, & Iulia filia Augusti,duæ tantũ filios illi pepererũt.Ex Pomponij filia Agrippinam ſuſcepit,quæ nupſit Tiberio adhuc priuato;Ex Iulia tres habuit mares,duasq; fœminas;Caium,Lucium,& Agrippam, Iuliam de qua ſuperius, & Agrippinã.Scripſit Dion,quòd Octauiam etiam minorem ſororem Augusti vxorẽ duxit.Deceſsit anno ætatis ſuæ quinquageſimo primo, ob adulteriorum Iuliæ ſuæ coniugis mœrorem,cum diutius ex pedibus laboraſſet, infeliciterq; ageret,quòd vltimam filiam genuiſſet,& neptis Agrippinę cauſa:quæ humano generi duo monſtra maxime pernitioſa protulerũt,Caium Caligulam,Domitiumq; Neronem Imperatores,vti affiirmat Plinius libro ſeptimo.Cum Germanico Cæſari nupſiſſet Agrippina, nouem filios peperit,quorum duo infantes adhuc extincti,alius,cui nomen Caio Cæſari, iam puerascens inſigni feſtiuitate mortuus eſt,cum aliquãtulum adoleuiſſet:qui perhumanus,& iucundus eſſe videbatur; cuius effigies in Cupidinis habitu in Veneris Capitolinæ templo depoſita fuit,atq; cum aliam in cubiculo haberet Auguſtus,quotieſcunq; thalamũ introiret eam exoculabatur.Ex cæteris filiis tres erant fœminæ,Agrippina,Druſilla,Liuilla, quæ tribus annis natæ fuerunt inuicem ſuccedentes. Fuerunt & totidem mares, Nero, Druſus,& Caius Cæſar Caligula.Fœminæ, & Caius, ſuperſtites matri fuerunt; at Nero, & Druſus à Tiberio interfecti ſunt,ab eo primum accuſati in ſenatu,hoſteſq; Populi Ro.iudicati.Peperit primum Caium Cæſarem Tyburi, atq; alium eiuſdem nominis, Caligulam poſtea cognomento. Peperit Antium poſt annum Germanico,Caioq; Fonteio Conſulibus, atq; Neronem deinde,& Druſum.

Nata eſt Agrippina,ex Druſilla in Treuiris dum maritus cũ Germanicis pugnaret, & vbi aram fuiſſe ſcribit Pli. in qua ſcriptum erat; OB AGRIPPINAE PVERPERIVM. Peperit Iuliã in Lesbo inſula cùm vna cum Germanico in Orientẽ proficiſceretur,vti ſcripſit Suet.in vita Caligulæ,& Tacitus libro ſecundo. Cùm ea eſſet in caſtris, dum pugnaret Germanicus in Germanos,magno in diſcrimine vitæ verſata eſt,quoniam cum Germaniæ inferioris exercitus commotus eſſet, cogitur paucis comitantibus mulieribus ac grauida cum Caio in vlnis per Treuirorum fines effugere, à quibus ob admirabilem facundiam,honeſtiſsimam famam,iucundam patris Agrippæ memoriam,auiq; ipſius Auguſti, perhumanè excipitur. quinetiam cum ibidem hyemaſſet,vnam ex ſuperius dictis fœminis peperit; quanquam cũ puderet milites eius moræ,multis precibus Agrippinã rogarunt vt in caſtra

rediret

rediret, vt habemus, apud Tacitum libro primo. Exiguo tempore interposito post Germanici victoriam cum in Cheruſcorum regione vellent ſeditioſi quidam milites pontem extruere ſupra Rhenum in Galliamq; penetrare, Agrippina vtpote ſtrenua mulier ducis armis induta eorũ impetum coercuit, cum & veſtes, & annonam militibus diſtribuiſſet. Plinius, vt aſſerit Tacitus, narrat etiã in his libris, quos de bello Germanico ſcripſit, quòd ea armata ſuper ponte conſtitit gratias agens redeuntibus legionibus easq; laudabat. Dicunt præterea hoc Agrippinæ facinus valde iniucundum Tiberio accidiſſe, neq; ſine magna prorſus moleſtia. non enim res parui ponderis eſſe videbatur, quòd mulier maioris autoritatis in exercitu fuiſſet, maiorisq; virtutis, quàm vel Legati, vel militum præfecti ſimul, cum tantam ſeditionem placaſſet, quantam vel Principis ipſius autoritas placare nõ potuit. Videbatur enim illi hæc mulier, cum res ageret cũ militibus, ac munera concederet, ſeq; armaret, id conari velle, vt Caius Cæſar appellaretur, vti teſtatur idem Tacitus libro primo. Cum in orientem mitteretur poſt res huiuſmodi Germanicus, peperit ea in itinere in Lesbo Inſula Iuliam, ſiue Liuillam, qui nouiſsimus fuit eius partus, hinc peruenit in Syriã, vnde ob Gnei Piſonis, Plancinæq; illius coniugis inſidias mortuo Germanico ægra cum mariti cineribus, filiisq; in gremio Romam adnauigauit. Cum verò obuia fuiſſet in itinere Domitio Celeri cũ triremibus in Syriam à Piſone miſsis, parum abfuit quin in certamen deſcenderet. Tum in Corcyræ inſula per aliquot dies commorata Brunduſium traiecit, cui obuiam iuit magna populi multitudo, quæ vndiq; ad eam viſendam confluebat. Hoc ſcripſit Tacitus libro ſecundo & tertio. Hæc Plancinæ Agrippinæq; inimicitia ab Auguſta Liuia excitata fuit, quoniam cum bifariam diuiſi eſſent aulicorũ animi, partimq; in Germanicum, partim in Druſum Tiberij filium eſſent propenſi, cumq; viſum eſſet quòd exercitus Tiberium Imperatorem in Germania recuſaſſet, Germanicumq; expetiuiſſet, cum videret Agrippinam pluris fieri, quoniam eſſet fœcundior, quòd res nouas etiam timeret, Plancinam Piſonis coniugem certiorem fecit, qui tunc Syriæ erat Præfectus, vt quo quo modo poſſet ea cum Agrippina contenderet. Acceſſerunt huic inimicitiæ aureæ coronæ, quæ à Syriis Agrippinæ Germanicoq; donatæ fuerunt, quæ non mediocrem concitarunt inuidiam, cum multò eſſent maiores iis, quæ Plancinæ, ac Piſoni datæ fuerunt, ſicuti teſtatur idem Tacitus libro ſecundo & tertio. His igitur de cauſis & ſenioris Liuiæ ambitione, & Seiani inſidiis, multiplicibus modis aſsiduè infeſtabatur Agrippina; quippe quæ grata eſſet populo, plurimumq; apud eum poſſet gratia, tum ob Auguſti memoriã,

tum

tum etiã ob summam Romanorũ in Germanicum beneuolentiam:per quã verebatur Liuia,ne principatum obtineret. Verũ fortuna optimis incæptis grauis semper aduersaria,illi ruinæ futuræ primordia subtexuit, quòd cum Claudia Pulchra eius consobrina adulterij accusaretur, ac veneficij in Principem,ea accessit ad Tiberium,qui tũc fortè Diuo Augusto sacrificabat.Cũ autem verbis aliquantulo seuerioribus consobrinæ affectione vsa fuisset, non modo nõ impetrauit vt absolueretur Claudia, verum etiam non nihil odij inde reportauit, vti asserit Tacitus libro quarto. Cum paulo liberius aliquando de mariti morte conquesta esset, Tiberius eam manu apprehendens,Græco versu pronuntiauit,Si nõ dominaris filiola,iniuriã te accipere existimas? cũ ea aliquãdo vt in matrimoniũ cõiungeretur exposceret,quòd se iuuenem adhuc esse diceret,quodq; nihil matrimonio iucũdius haberẽt boni in ciuitate;intelligens Tiberius quanti esset ponderis hoc Reipu. nullum dedit responsum. Quædam vero inter cœnam porrecta à se poma gustare non ausam, etiam vocare desiit, neq; mox vllo sermone dignatus est. Dicebat enim se arbitrari, eam id fecisse, vt crederetur vulgo venenum ad eam porrectum fuisse,quoniam Seianus, vt eius perniciem excitaret,nõ nullos clam miserat,qui amicitiæ simulatione,beneuolentiæq; dicerent, eamq; admonerent ne cum socero comederet,quoniam is venenum illi parauisset. Sed ita se res profectò habet,quòd is ipsa poma præbuit,vt intelligeret an ei illa confideret,cui postea credenti venenum erat daturus; verum ea ab iis abstinuit, quippe quæ firmè crederet esse venenata. Nouissime calumniatus modò ad statuam D.Augusti,modò ad exercitus cõfugere velle, sicuti serui consueuerunt,vt populum ad misericordiam concitaret,eumq; in ipsum inflammaret;nunc verò minantẽ se esse ad exercitus Germaniæ adituram vbi aliquam commiserationem repertura esset ob gratam mariti eius memoriã, quæ adhuc recens erat,eam in Pandatariã insulam relegauit. Cum verò hæc eum carpere non desisteret,atq; conuiciaretur, conuicianti oculũ per Centurionem verberibus excussit.Rursus mori inedia destinanti per vim ore diducto insulciri cibum iussit,cuius tandem ex inedia mortuæ ossa in Cæsarũ sepulchro deponi vetuit,mandauitq; vt in occulto loco quopiam absconderentur,vbi nũquam reperirẽtur postea. Quinetiam quo quo modo potuit, illius famam deturpare conatus est, suasitq; illius quoq; natalem diem inter infastos esse referendum,quibus nihil agere conuenit:ac die quo mortua fuerat,solemnem,& felicissimum esse habendum S. C. decreuit,quo Capitolino Ioui donũ ex auro sacrare par esset. Videbatur enim sibi nimis fuisse placidus quòd eam laqueo minimè strangulatã in Gemonias abiecerit,quo

ſceleſti homines proiici à Romanis conſueuerunt, quamobrem interponi decretum paſſus eſt,quo ſibi,vt pote clementi perhumanoq; Principi gratię agerentur.Scribũtur hæc à Tacito libro quarto,& quinto, & à Dione libro quinquageſimo ſeptimo,Suetonioq; in vita Tiberii. Ob hãc enim clementiam videtur Tiberius, ſcutum aureum in Capitolio poſuiſſe, ac poſtea in ſemunciali æreo numiſmate edicto ſuo inſculptũ fuiſſe,cũ his literis: CLEMENTIAE, in cuius vmbilico extat Tiberij,ſiue Clementiæ Deæ effigies.

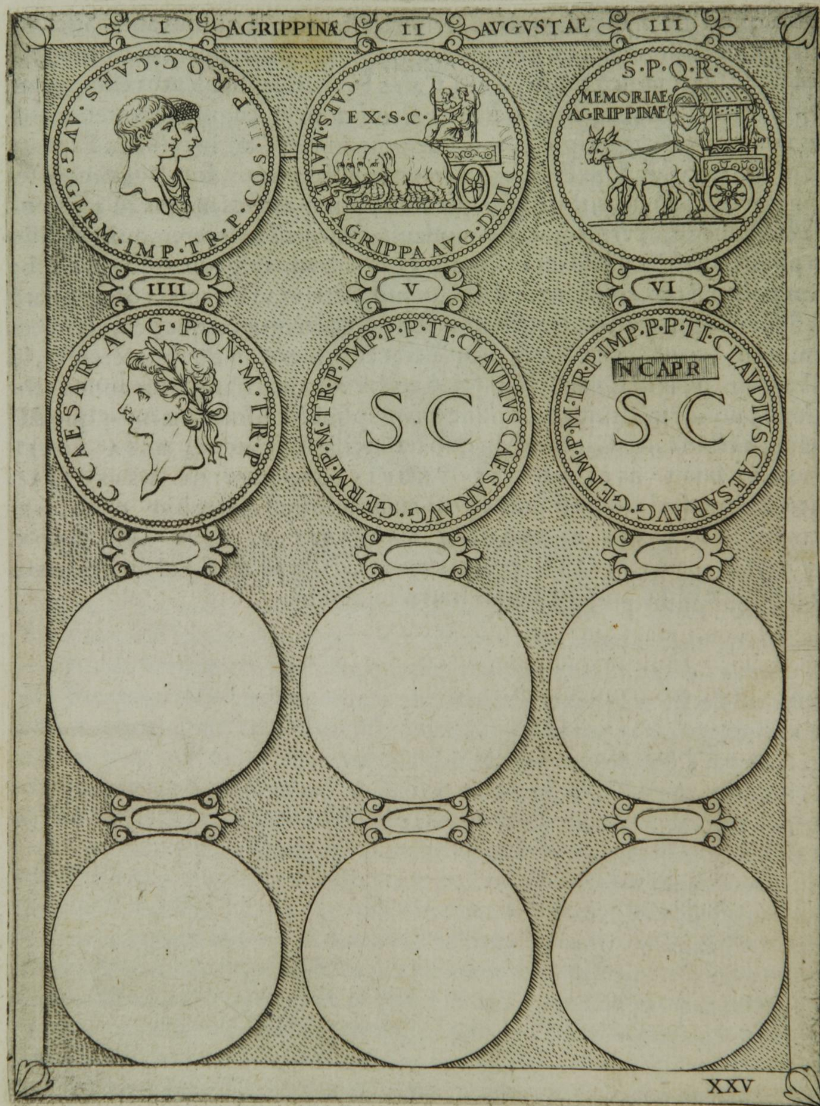

SVNT qui dicant eam conſulto mortuam eſſe,quod etiam rationi magis conuenit,cùm cibo abſtineret,quodq; victus illi poſtea non daretur,ac inde fama exierit,quod ea veſci noluiſſet.Memorię prodidit Tacitus lib. quinto Tiberium illi imputaſſe, quòd cum Aſinio Gallo alterius Agrippinæ eius ſororis adulterium commiſiſſet,quodq; ob illius obitum ea ſibi mortẽ conſciuiſſet:quod abhorrere à veritate ab omnibus iudicatum eſt ob honeſtiſſimam vitam anteactam.Fama eſt,nonnullos fuiſſe,qui eam in ſpem veniſſe arbitrati ſint poſt Seiani mortem alicuius miſericordię apud Tiberium inueniendæ:verum poſteaquam miſerrimum Druſi filij obitum cognouit,vitæ ſuæ omnẽ prorſus ſpem abieciſſe.Defuncta eſt anno ferè decimo quinto poſt Germanici mariti mortem,ſeptimoq; poſt Neronem filium,ac quinto poſt Liuiam eius auiam,anno ſecundo poſt occiſum Seianum,eodemq; die, quo ille fuit cæſus.Tantus fuit eius viuæ terror Tiberio,tantaq; ſuſpicio,vt nurum nunquam aliter poſt damnationem,quàm cathenatam,obſutamque lecticæ,loco mouerit,prohibitis per militem viatoribus,ac reſpicere vſquã, vel conſiſtere,vti ſcripſit Suet. in vita Tiberij. Hæc animo fuit caſto, magnoq; in maritũ amore,filiis non æqua,quoniam Neronem,magis quã Druſum amauit,magnanima,audax,virilis animi,virilibusq; cogitationibus plena, fœmineis vitiis ſpoliata,dominandi tamen cupida,fortunæq; ſuæ impatiens,vt aſſerit Tacitus libro primo,& quinto.Magnopere amata fuit ab Au

guſto

gusto,quod literæ quædam ab eo scriptæ testantur, in quibus apud Suet. in vita Ti.hæc insunt; VALEBIS mea Agrippina,& dabis operá vt valens peruenias ad Germanicũ tuum. Cum Caius Principatum adeptus esset, vt ait Dion libro quinquagesimo octauo,edixit statim vt Augusta vocaretur,quã uis iam mortuã;atque ipse(autore Suetonio in vita Caij)in insulam Pandatariam adnauigauit,& in Pontias ad transferendas matris, fratrisq; cineres festinauit tempestate turbida,vbi ipse etiam suis manibus magna cũ reuerentia eos collegit,in vrnisq; accommodauit: cumq; iisdem ceremoniis vexillo in puppe phaseli cuiusdam collocato Hostiam adnauigauit,atque per Tiberim postea Romam est ingressus. Curauit interim,vt biremes cõtra aquarũ defluxum à primatibus Equestris ordinis traherentur, atque per meridiem vniuerso populo inspectante deposuerat eos cineres in duobus ferculis, id est arculis,quas in Cæsaris Mausoleo collocauit, inferiasque his annua religione publicè instituit,atque nunc etiam ipsius Mausolei marmor quoddã reliquũ est in calce Capitolij, in quo hæ incisæ sunt literæ; OSSA AGRIPPINAE DIVI AVG. NEPTIS VXORIS GERMANICI PRINCIPIS. Atq; à tergo saxi aliud est simile, vnà cũ huiusmodi epitaphio; OSSA NERONIS CAESARIS GERMANICI CAESARIS F. DIVI AVG. PRON. FLAMIN. AVGVSTALIS QVAESTORIS. Quod est sepulchri Neronis Agrippinæ filij,Caiiq; Principis fratris indicium.

AGRIPPINA AVGVSTA

AGRIPPINA AVGVSTA

DVAE IMAGINES NVMISMA PRIMVM.

VEHICVLVM ELEPHANTORVM
NVMISMA II.

E HOC vno numiſmate in declarationibus poſteriorum partium ſequentis Agrippinæ huius filiæ, Neronis Imperatoris matris explicabitur.

CARPENTVM, NVMISMA III.

INSTITVIT præterea idem Caius vt ludi Circẽſes, in matris honorem celebrarentur, in qua pompa voluit vt maioris honoris cauſa adeſſet etiam Carpentum, vt ait Suet. in loco ſuperius citato, cum inquit. Ex eo am-
„ plius inſtituit matri Circenſes Carpentumq́;, quo in pompa traduceretur.
„ De hoc vehiculo inter Liuiæ Auguſtæ monetas copioſius à nobis eſt perſcriptum; ſed quoniam res, quæ longum ſanè tempus poſtularet, fore videretur, ſi eos omnes recenſere velimus, apud quos numiſmata huiuſmodi vncialia reperiuntur, perpulchriq́ue æris Corinthiaci miſti, hoc vnum dicam, quòd vel nullũ lararium, in quod res antiquæ ab aliquo congeſtæ fuerint, reperitur, vel nullum muſeum, aut certè perpauca, vbi nullum prorſus numiſma huiuſmodi inueniatur.

EFFIGIES CAII NVMISMA IIII.

QVIN etiam vt magis pictas in matrem emineret, Caius edixit, vt ex altera argentearum monetarum parte Agrippinæ imago imprimeretur, ex altera ſua ipſius effigies: omnibusq́ue Tiberij Imperatoris in eam decretis abrogatis, de iis omnibus pœnas ſumpſit, qui illi inſidias tetenderant. Curauit etiã vt ij omnes in patriam reuocarẽtur, qui illius cauſa in exilium miſsi fuerant, ſicuti ſcripſit Dion libro quinquageſimo octauo. Et quanquam primum omnes accuſationes, omnes actus, omniaq́ue inueſtigationum ſcripta comburere ſimulaſſet, quæ in eius matrẽ, ac fratres factæ fuerant, tamen id fecit deſcriptis exemplis quibuſdam, ſeruatisq́; prioribus ſcriptis, vt omnes ij qui in eo negotio fuiſſent occupati, vel vt accuſatores, vel vt teſtes, uel ut iudices, nihil deinde timerent. Vera tamen ſcripta is nihilominus oſtendit,

dit, eosq́; acerbè puniuit, ut tradit Suet. in uita Caij, ac Dion etiam in libro à me nuper citato.

NVMISMA V.

CVM ſucceſsiſſet in Imperium Claudius ducta uxore Iulia Agrippina huiuſce filia, ut honoraret, ſtabiliretque ſocrus & gloris ſuæ memoriam, ex Senatus cõſulto curauit ut eius effigies in moneta unciali pulcherrimi æris Corinthiaci miſti imprimeretur, in cuius aduerſo latere legebãtur hæ literę; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. IMP. P. P. et S. C.

NVMISMA VI.

PRAETER ipſum numiſma ſigillum hoc concauum cum literis huiuſmodi additum fuit: N. C. A. P. R. Quarũ interpretatio minimè à me conſcribetur, cum nullius firmam habeam authoritatem, cui fidere poſsim: atque coniectura aberrare ſæpius ſoleat. Sunt qui ita interpretẽtur; NOBIS CONCESSA A POPVLO ROMANO. Verum lectio huiuſmodi mihi non planè ſatisfacit, quoniam duæ notæ; S. C. eundem ferè ſenſum ipſæ retinent. Præterea cur iterum ſignatæ fuerunt? aut cur non in literis, quæ elatæ uideantur, ac non una ærarij impreſsione? Alij contra intelligunt; NON CONCESSA ſcilicet; quaſi hoc ſigillo ſignificare uelint eam monetam ab aliquo Principe, qui ſucceſſerit, uetitam fuiſſe, ut à Nerone in matris contemptum: ſed neque huiuſmodi expoſitio mihi omnino arridet, cum talis opinio nulla hiſtoriæ authoritate fulciatur. quiuis idcirco uti magis placuerit, interpretetur.

Iulia

AGRIPPINAE AVGVSTAE
IVLIAE AGRIP
PINAE AVGVSTAE
GERMANICI CAESARIS
F·TI·NEP·DIVI AVG·PRON·
C·CAESARIS AVG·SORO
RI, MATRI NERONIS PRIN
CIPIS, TI·CLAVDIVS CAES·
IMP·AVG·GERM·NEPT·
ET CONIVGI CA
RISSIMAE.F.
AGRIPPINAE AVGVSTAE
XXVI·
P
F
C
F

IVLIA AGRIPPINA GERM. CAES. FIL. VLTIMAQVE CLAVDII IMPERATORIS CONIVX AVGVSTA, NERONIS PRINCIPIS MATER.

ERMANICVS Cæſar pater Agrippinæ fuit, cuius ſi præſtantiam mihi deſcribẽdam prçponerem, nullæ eſſent vnquam laudes, quæ vel minimam eius meritorum partem adæquare poſſent: ſiquidem ab iis, qui hiſtoriam conſcripſerunt, unicum omnium virtutũ tam animi quàm corporis vas atq; exemplar iudicatus fuit, cuius vita illuſtris ita ornatè, ac breuiter in initio vitæ Caij à Suet. deſcripta eſt, ita illius laudes à Quintiliano prædicantur, ac ab Ouidio, cui opus Faſtorum dedicatur, vt quiuis eius virtutes resq́; bene geſtas ibi iucundius legere poſsit, quàm ab aliquo eas expectare ampliores; eius tamen effigiem hoc loco non omittendam putaui, quæ in antiquis numiſmatibus argẽteis, æreisq́; ſemuncialibus reperitur, cuius partẽ aduerſam hic quoq; decernẽdam curauimus, cũ in poſteriori parte argentei Caij Cæſaris Caligulæ eius filij imago conſpiciatur.

AGRIPPINAE mater fuit Agrippina Marci Agrippæ filia Auguſta, quæ honeſtiſsima fuit mulier, animoq́; & paternis virtutibus, Auguſtiq́; aui omnino ſimilis. Nata eſſe creditur ex Vbiorum oppido, eo ſcilicet tẽpore quo Germanicus eius pater cum Germanis pugnabat, atq; idcirco cum Claudij Imperatoris vxor fuiſſet, Coloniam ibi deduxit, qui locus poſtea ab eius nomine Agrippina vocatus eſt: atq; nunc etiam cum frequẽtiſsima ſit Vrbs ac opulẽtiſsima, Colonia nuncupatur. Scripſit Tacitus libro duodecimo eam ibi natam eſſe, quodq́; Agrippa eius auus eiuſce gentis habuit adminiſtrationem. Narrat tamen Suet. quod nata eſt in Germania, vbi Druſillam etiã natam eſſe aſſerit, non tamen quo in loco præcipuè dixit, præter id quod Pli-

nium accusat,qui in Treuirorum regione aram fuisse narrat, in qua erat inscriptum: OB AGRIPPINAE PVERPERIVM. cum affirmet Caium illius fratrem in primo Germanici Consulatu natum fuisse.Huic opinioni assentitur Tacitus libro primo,vbi inquit quòd ob Romani exercitus seditionem oportuit matrem Agrippinam grauidam cum Caio tunc paruo aufugere in Treuirorum regionem,vbi sequenti hyeme peperit. Consentaneum est rationi vt is partus fœmina fuerit,cum tribus annis tres filias pepererit, vt autor est Suet.aliam post aliam : quamobrem accidit vt sub finem Consulatus Sexti Pompeij,Sextiq; Apuleij nata sit Decẽbri mense,vel in principio Consulatus Drusi Cæsaris,& Caij Norbani mense Ianuarij,vel Februarij.Ita verò nos computamus iis freti,quæ scripsit Suet. Natus est Caius Cæsar mẽse Augusto,& Romæ,eo tempore quo pater primò fuit Consul : Germanicus igitur nisi peracto mense se in Germaniam non contulit.Hoc idcirco dico, quia cum is in Germaniam accessit, vxor etiam vnà iter arripuit, ac paulo post seditio nata est in exercitu.Mortuus est Augustus Augusto mẽse Sexto Pompeio,& Sexto Apuleio Consulibus. Inter Germanici & Pompeij,Apuleiq; Consulatum,alius Cõsulatus intercessit, qui fuit Lucij Planci, & Caij Silij.Inter eum igitur Augustum mensem,quo natus est Caius,& quo mortuus est Augustus,duo anni intercesserunt;sub quorum finem cum Germaniæ exercitus desciuisset,Agrippinaq; esset grauida, sequentiq; hyeme peperisset,vti dictum est in Treuiris,cõcepit vel sub finem Consulatus Pompeij vel in principio Drusi.Quòd esset Agrippinæ part⁹ hoc nos, vt arbitremur, adducere potest, quòd vbi de matris Agrippinæ fuga scripsit Tacitus,eam Caium paruulum secum abstulisse scribit, neque alium nominat infantem: cui rei vel id argumento esse posset,quæ post mares natæ sunt,quorum vltimus fuit Caius.Ex his colligi posset filiam Agrippinã ætate maiore in Treuiris natam fuisse,atq; aræ inscriptionem, cuius mentionem fecit Plin. magis illi,quàm Drusillæ,conuenire.Verùm res huiusmodi ita tenebris inuolutæ ob temporis distantiam , vt verum perquirere res maximi, & infiniti propè sit laboris : atq; hæc pauca ego percurere volui, vt obscuritatem viri studiosi magis intelligerent.

Quod attinet ad illius nomen,eam variis nominibus appellatã fuisse sentio,quandoquidem Tacitus in vno tantum loco Iuliam Agrippinam nominat, idq; in principio libri duodecimi:& Dion libro quinquagesimo septimo,semel,ac nusquam amplius Aegyptiam vocauit.reliqui verò scriptores oẽs eam Agrippinã vocãt simpliciter sine alio prænomine, vel cognomine.

Primum illius matrimonium fuit cum Pasieno Crispo qui bis consulatum

tum gesserat, fueratq; orator; de quo mentionē fecit Plinius libro Naturalis historiæ decimo sexto, & Suetonius in Nerone. postea à Tiberio suo auunculo Cneo Domitio Aeneobarbo in matrimonium data est, qui antiquissimæ nobilitatis erat & affinis Imperatorum ob cōsanguinitatem: quoniam Octauia illius fuit auia, per quam Augustus eius erat auunculus, vti narrat Tacitus sub finem libri quarti, nosq; demonstrauimus in lineamentis in nostra Genealogiarum Cæsarum, successionumq; Romanarū familiarum tabula; cum quo vnum tantum filium genuit Domitium Neronem nominatum. Verum post Tiberij mortem cum is ex Vrbe exiuisset vt tumultus eos deuitaret, Pyrgis in Thusciæ oppido cōmoratur, decessitq; ibi morbo aquæ intercutis, vti Suetonius tradit in Nerone. Ser. Galbæ matrimoniū tentauit, qui Lepida erat orbatus iuxta Suetonij sententiam in ipsius Galbæ vita, quo tempore cum Caius eius frater ad summam rerum euasisset, cum eo concubuit per aliquod tempus, à quo suis catamitis postea conceditur, qui ea potirentur. Præterea cum illius imago in aduersa parte numismatum Caij impressa fuisset in Deæ Constantiæ formā, vnà cum Drusillæ, Liuiæq; imagine, omnesq; eos honores obtinuisset quos viuæ sorores aliæ sunt consecutæ, illi tandem molesta visa est ac odio digna, vtpote adultera, & Aemilij Lepidi coniurationis conscia: quæ etiam condemnata, fuit in Pontias Insulas relegata, eius bonis in publicū redactis, cū prius illi imperasset Caius, vt in vrna plena aquæ inclusa Lepidi ossa Romā in gremio asportaret: quod à Dione scribitur libro quinquagesimo octauo.

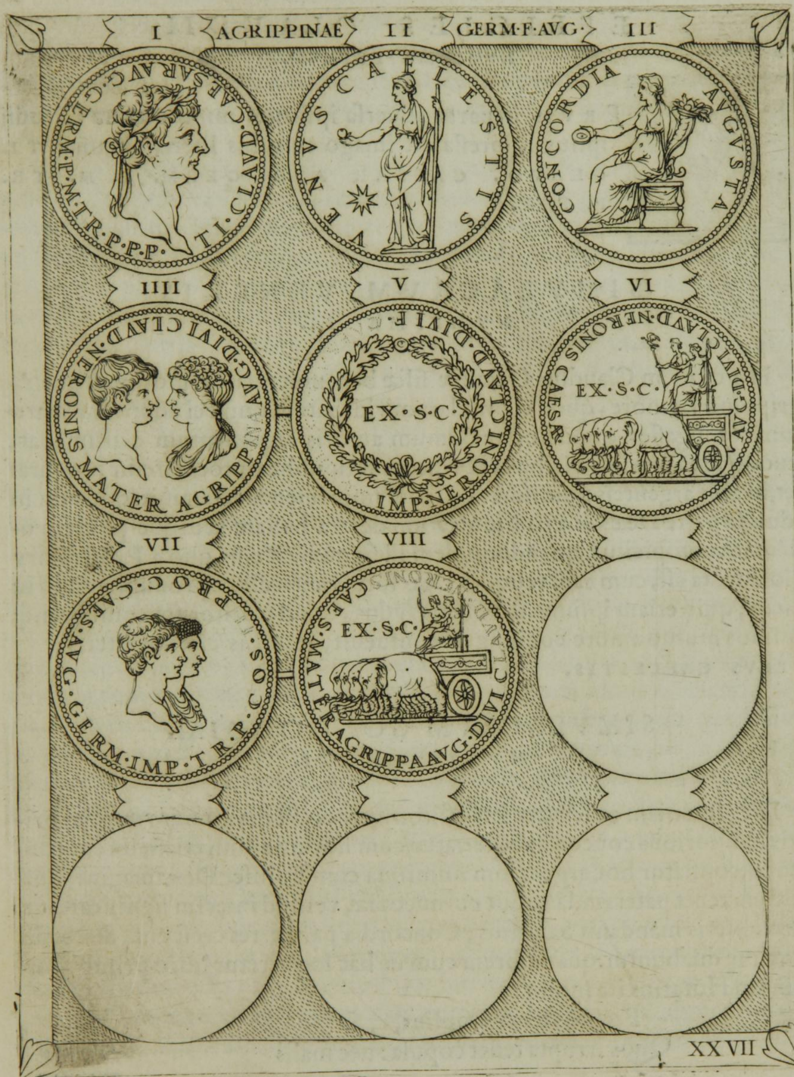
Verum paulò post defuncto Caio, à Tiberio Claudio eius patruo Imperatore in patriam reuocatur, omniaque bona recipit. Ac subinde Messalina vxore à Claudio interfecta, libertis Claudij studentibus vt nouam illi sponsam inuenirent, illecebris illius, ac per ius osculi vtpote neptis pellecto in amorem Principe patris sui Germanici fratre eum subornauit, Pallantisque liberti intercessione adiuncta, Paulinæ Lolliæ, Eliæq; Petiniæ studio, contentioneq; superior, quæ & antea eius fuerat vxor, vt inter patruum, ac neptem nuptiæ celebrarentur obtinuit, cum primum tamē rogata lex esset in Senatu, ut matrimonia huiusmodi patruorum, ac neptium legitima iudicarentur, quæ ad id tempus incesta habebantur: neque tamen præter libertinū quendam, & alterum primipilarem eius facinoris imitatores inuenerunt, quorum officium nuptiarum, & ipsa cum Claudio celebrauit.

Cum ad Imperatoriam dignitatem hæc ascendisset, eas uias paulatim aggreditur, quibus etiam filius perduceretur: atq; Octauiæ Claudij filiæ per falsas calumnias nuptiis cū Lucio Sillano solutis, eam Neroni filio in uxo-

rem dedit. Neq: multum ſanè temporis ſpatium interceſsit cum Pallante intercedente Nero per adoptionem in Claudiorũ familiam accipitur, illiq; Auguſtæ nomen inditur, ut ait Tacitus libro duodecimo. tum multifariam illius imago in argenteis numiſmatibus inſculpitur, & in Deæ Cereris formam, cum huiuſmodi inſcriptione; AGRIPPINAE AVGVSTAE.

Effigies

IVLIA AGRIPPINA AVG.

EFFIGIES CLAVDII
NVMISMA PRIMVM.

ERVM in parte aduersa ipsorum numismatum Claudij ipsius impressa est imago cum his literis circum: TI. CLAVD. CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. P. P.

SIMVLACRVM VENERIS
NVMISMA II.

HIC idem Claudius Octauiæ filiæ beneuolentia permotus, atque Agrippinæ facinore, quod ei præclarum videbatur, quòd ei idoneum maritum coniugasset, quòd hoc maximum amoris argumentum existimabat, quodq́ue ea pro suis viribus vt Princeps Reipublicæ procrearetur procurasset, in alijs argenteis numismatibus eam imprimendam curauit: quorum in aduersa parte Deæ Cereris simulacrum dextra hastam læuaq́ue pomum ostentans conspicitur, quandoquidem id signum est eius, quo à Paride Phrygio donata est, cum eam reliquas Deas forma antecellere pronuntiauit in iudicio; quin etiam ipsum est Veneris sydus, quod maritorum coniugumq; animos mutuo amore coniungere consueuit, cum his circum literis; VENVS CAELESTIS.

SIMVLACRVM CONCORDIAE
NVMISMA III.

ET quoniam ea semper ferè est consuetudo, vt inter nouas nuptias primis temporibus concordia reperiatur, cum horum animi etiam forent coniuncti, conflatur hoc argenteum numisma cum huiusce Deæ imagine, quæ dextera tenet pateram, læuaq́ue cornucopiæ, vt illud interim significaretur,
„ quod literis mandauit Salustius; Concordia paruæ res crescunt, discordia
„ maximę dilabuntur. quamobrem cum de hac loqueretur libro primo Carminum Horatius ita inquit:

Fœlices ter & amplius,
Quos irrupta tenet copula: nec malis

Diuulsus

Diuulsus querimonijs
Suprema citius soluet amor die.

Hæc verò sedens effingitur, vt declaretur eam ad extremum vsque diem firmam esse oportere. Huc accedit quòd illi Carpentum per solemnia festa vti, ex Senatus consulto concessum est; ut sub finem libri quinquagesimi octaui tradit Dion.

His dictis honoribus functa, vt sibi tanquam viro seruiretur instituit, seueritateque publice vtebatur, aureum paludamentum gestabat, quo sacerdotes antiquitus vti consueuerunt; quo induta & Capitolium ascendit, & ad spectacula accedere solebat. Affirmat Plinius præterea libro trigesimo tertio, se in procinctu naualis prælij eam apud Claudium sedentem, vesteq; auro absque alia materia intertexta indutam vidisse. Memoriæ prodidit Tacitus, quòd cum Britannorũ Rex Carattaccus prælio victus, ad Imperatoris præsentiam vinctus deductus esset, Agrippina paulum seorsum à marito in sede sublimi considebat, cumque omnium admiratione Romanis cohortibus era præfecta: atque ipsa dicere consueuerat, quòd à suis maioribus socia facta fuisset Imperii. Præfectos Prætorianorum cohortim ex officio deposuit, aliosq; suffecit prout sibi videbatur, at eadem ratione res etiã publicas administrabat, ita vt iis darentur magistratus atq; officia, quibus ea uoluisset, quæ & autor extitit, vt Annius Seneca ab exilio reuocaretur, Præturamq; adeptus fuerit. Scripsit tamẽ Plinius libro trigesimoquinto, Senatum suo edicto Prætoria ornamenta Claudii libertis concessisse. Verũ quod maxima est admiratione dignum, ea sua astutia omnem prorsus amorem, beneuolentiam, studium, & gratiam Imperatoris filio ademit, suoq; Neroni potentiam, ac autoritatem addidit, cum diceret contemni adoptionem ab amicis, & ab iis qui Britannici partibus studebant. quamobrem cum curauisset vt in Britannici educatores animaduerteretur, id obtinuit, vt pro suo arbitrio custodias illi statueret, atque illud accidit, quòd per prouerbium efferi solet, feli lardum credere; quandoquidem ita negletus fuit adolescens, vt uel à suis ipsius seruis paruifieret. Pro suis his uiribus odia etiam immanitatemque in omnes exercuit; nam cum prius Sillani Octauiæ mariti cædis causa extitisset, effecissetque vt Claudii liberti, qui in obtinendis Imperatoriis nuptiis repugnarant, de medio tollerentur, curauit etiam vt Lollia Paulina hac ipsa de causa exiliũ pateretur, & occideretur deniq;: cuius caput cũ ad se allatum esset neq; cognitum, os suis manibus aperuit, ut dentes inspiceret. Curauit necandas etiam alias matronas, inter quas Calpurniam nobilissimam; neque alia sanè de causa, quàm quòd eam Claudius aliquando

vt formosam mulierem laudasset. Quin etiam leuissimis de causis Domitiam Lepidam consobrinam suam, Neronisq; amitam occidi iussit, cum eã tanquã Magicæ artis studiosam accusasset. Tum Iunio Syllano superioris Syllani fratri Asiæ Proconsuli uenenum dandum curauit: atque Iosephus libro Antiquitatum vigesimo, illius iussu Messalinam interfectã fuisse memoriæ prodidit, ob Zelotypiam, quam ex ea conceperat.

Cum timeret hæc igitur ne ob crudelia sua facinora fortuna mutaretur, idemque sibi contingeret, quod & cæteris Claudii vxoribus euenerat, Britãnicúsue hæres Imperii institueretur, hoc etiã scelus cæteris addẽdũ cẽsuit, vt Imperatoris mortẽ acceleraret, idq; tãto maiori studio, quòd eũ senserat nõ adoptionis solũ, sed matrimonii etiã pœnituisse, quod clam eũ iratũ ali quãdo cõmemorantibus libertis ac laudãtibus cognitionẽ, qua pridie quan dam adulterii reã condẽnauerat, sibi quoq; in fatis esse iactare audiuerat, oĩa impudica, sed nõ impunita matrimonia. Quodq; is constituisset ut Britannicus togam uirilem sumeret, cuius rei argumẽtum uidebatur, quia illi factus obuius, eum arctissimè complexus est, ac hortatus ut cresceret, rationẽque à se omnium factorum acciperet. Nulla res tamen magis eam ad id efficiendum inflammauit, quàm quòd multorum criminum accusata fuerat, Claudiusque testamentum condiderat, per quod instituerat hæredem Britannicum. Agrippina igitur priusquam aliquid præterea is moliretur, per peritissimam uenenariorum magistram Locustam nomine egit, perque Alottum Spadonem cubiculariũ, vt daretur ei uenenum in boletis Xenophonte etiam medico adiuuante. Post illius mortem ea Liuiæ Augustæ æmula esse voluit eos illi omnes honores concedendo, quos illa tribuerat Augusto, cũ in Deorum numerum eum retulerit. Inde duo nata sunt dicteria, quòd boleti Deorum essent cibi, (cum Claudius per boletos fungos extinctus, dein relatus sit innumerum deorum) & quòd in cœlũ pater unco sit correptus.

Imperio ita ad Neronem translato, hæc minus quàm antea tolerabilis esse cœpit, neque se ab omnibus timeri solum voluit, uerum etiam filium minis territabat, omniaque tanquã Imperator administrabat, ita ut OPTIMAE MATRIS tesserę darentur Tribunis. Ausa est præterea legationibus ex Armenia ad Neronem rogandum quadam de causa accedentibus Imperatorium subsellium conscendere, ac ius dicere; idque fecisset, nisi Nero pietate, reuerentiaq; simulata assurrexisset, illiq; tanquam matri occurrisset à Seneca, cæterisq; amicis admonitus.

Neronis

NERONIS AGRIPPINAEQVE IMAGO
NVMISMA IIII.

IMPRESSAE fuerunt complures aureæ monetæ Neronis Agrippinæq; nomine hoc tempore, inter quas vnum conſpicitur genus, cuius in altero latere corona eſt. circa duas imagines huiuſmodi extat inſcriptio; AGRIPPA AVG. DIVI CLAVD. NERON. MATER. qua in re animaduertẽdum eſt quòd Agrippinæ nomen ita etiam ſcribebatur; AGRIPPA, abſq; duabus penultimis literis. Nomen AVG. in Agrippinam, nõ autem in Claudium refertur; ſiquidem vbi periiſſet Imperator, relatusq; fuiſſet in deorum numerum, non amplius Auguſtus, ſed Diuus appellabatur, tantò digniore hoc nomine exiſtente, quantò præſtabilius eſt Deum eſſe, quam hominem. Sic Diuus Iulius, non autem Iulius Cæſar: Diuus Auguſtus, non autem Cæſar Auguſtus: Diuus Veſpaſianus, non autem Veſpaſianus Auguſtus; ita etiam Diuus Claudius, at non amplius Claudius Auguſtus. Atq; obſeruatum eſt reliquos omnes diuos dictos fuiſſe ſolo proprio nomine adiuncto, quamobrẽ legendum eſt AGRIPPA, id eſt Agrippina AVGVSTA DIVI vxor ſcilicet, quòd Diui vxorem aliâs ſignificabat. Hęc ita ſcribendi conſuetudo non apud Romanos ſolum, verum etiam penes Græcos extitit. Ita verò Octauianus etiam priuſquã Auguſtus foret nuncupatus, Cæſar Diui filius ſcribere conſueuerat, ſicuti marmoreæ inſcriptiones teſtantur, omniaq; numiſmata ab eo conflata, atq; Iulij Cæſaris filius intelligebatur. Claudij nomen quod in inſcriptione ſubſequens eſt, in Neronem potius, quam in Claudium referri debet; quoniam Nero ipſe in Claudiorum familiam receptus adoptantis patris nomen accepit, Claudiusq; dictus fuit, ſicuti Caius Cæſar infanti Neroni vaticinatus fuerat, cum rogante eum Agrippina, vt nomẽ, quod ſibi videretur, imponeret, ipſe ad Claudium ſuum patruum conuerſus dixit per iocum quod ex ipſo nomen tribueret, vt aſſerit in vita Caij Suet. Adoptatus fuit Caio Antiſtio, Marcoq; Suilio Coss. qua de re ſcribit Suet. in Claudio.
„ E generis Neronem adoptauit. & in alio loco. Adſciturus in nomen familiæ
„ Neronem, quaſi parum reprehenderetur, quòd adulto iam filio priui-
„ gnum adoptaret, identidem diuulgauit, neminem tanquam per adoptio-
„ nem familiæ Claudiæ inſertum: & Tacitus libro duodecimo ait; Cæte-
„ rum actæ principi grates exquiſitiore in Domitium adulatione. Rogataq;
„ lex, qua in familiam & nomen Neronis tranſiret. Augetur & Agrippina cognomento Auguſtæ. Atq; cum Auguſti nomen ita ſcriptum reperiatur; Cæſar Diui filius, intelligebanturque Cæſar Diui Iuli Cæſaris filius: ita & hic Claudius Diui Claudij filius intelligeretur. quanquam non ita planè ſit explicatum, cum antiqua ita ſcribendi conſuetudo extiterit.

CORONA CIVICA
NVMISMA V.

CORONA ex frondibus Quercus composita superioris numismatis est pars aduersa, quæ corona Senatus cõsulto ex instituto illi dicata atq; appensa fuit primo sui Imperij anno supra Palatij portã, in quo habitabant Imperatores, quæ Palatia idcirco dicebatur. Affigebatur hęc præterea in Capitolio supra templi Iouis Opt. Max. portam, quæ quot annis Cal. Ianuarij renouari solebat, vt commodius alibi explicabitur in nostro de aduersis partibus numismatum Cæsarum quodam libello, qui breui à nobis edetur in lucem. Hæc corona Ciuica etiam nuncupatur: quæ minime idcirco Imperatori concedebatur, quod aliquem ciuem Romanum seruasset in bello, sicuti ante significabat, verum quia totam seruasset Rempu. atque hoc quoddam erat adulationis genus, quo demostrare volebant, Imperatorem optimum omnibus Romanis ciuibus salutẽ, incolumitatemq́; apportare. Fuit Augusto antea hæc cum inscriptione dicata, qua declarabatur eum non Rempu. solum Romanam, sed vniuersum hominum genus seruasse, sicuti testatur Plinius in eo capite vbi agitur de Coronis; et duo antiqua etiam ex argento Augusti numismata à me conspecta, declarant. Supradicta igitur de causa Ciuica corona in Neronis noui Imperatoris honorem affixa fuit, eademq́; in aurea moneta impressa, vt literæ ipsę testãtur; IMP. NERONI CLAVD. DIVI F. Imperatori scilicet, Neroni Claudio Diui filio. Reliquæ literæ non ita sunt impressæ, vt legi aut comprehendi posśint; Hoc numisma est penes Achillem Maffeum.

CVRRVS ELEPHANTORVM,
NVMISMA VI.

INITIVM à Diuo Augusto ea consuetudo accepit, vt maiorum memoria in ludis, pompisq́; Circensibus curru Elephãtorum decoraretur: si quidem à Tiberio, Liuiaq́; Augusti coniuge post ipsius mortem primum id extructum fuit, super quo eius statua aurea visebatur, quæ vnà cum reliquis sacris per diem festum circa Maximum circum ducebatur, quod vehiculum in numismate quodam æreo vnciali conspicitur ad ipsius Diui memoriam conflato. Neque illi sanè absimile à Claudio Liuiæ Augustæ eius auiæ, sicut narrat Suetonius in vita ipsius Claudij. Caius Cæsar Caligula horum exemplo aliud in Drusillæ sororis extinctæ memoriam cum statua, in Hippodromo introducendum curauit: atq; ex hoc numismate, quod aureũ est pariter

cum

cum Claudij effigie in altera parte,facile coniectare licet,Neronem in Diui Claudij patris sui honorem iussisse vt aliud conficeretur: quandoquidem Neronis mater æmulatione quadam Liuiam imitari uoluit in defuncto marito honoribus afficiendo.Nisi tamen nos Neronem Agrippinamq; credamus ob maiorem fastum minime curasse vt ipsi ferrentur: quod sanè facile accidisse potuit,tanta fuit eorum animorum elatio,quò ipsos sublimis fortunæ magnificẽtia prouehebat.Hoc ex iis literis facile mihi persuadeo,quę circa numisma leguntur; AVG. DIVI CLAVD. NERONIS CAESAR. Augusti Diui scilicet, cum prima hæc pars in Agrippinam referatur, quod vxorẽ significat Diui Claudij, CLAVD. NERONIS CAESAR. hanc aliã partem in Neronem referendam censeo,quæ Claudij Neronis Cęsaris significat; scriptum fuisset in eo numismate CAESARIS, verùm non satis est spatij in antiqua moneta, quandoquidem literæ maxime inter se sunt propinquæ,elephantorumq; capita attingunt: atq; ob loci ipsius angustias necesse fuit artificij R. cum A. literã coniungere, nisi animalium capita offendere maluisset. Verum vtra harum rationum Neronem, Agrippinamq́ue ad imprimendum vehiculum in numismate compulerit,nulla certa sunt argumenta. Sceptrum illud, quod figura dextera sustinet, erat magistratuum insigne, prouinciarumq; Præfectorum, quod etiam triumphantes Imperatores manu gestare consueuerunt, dum super triumphali curru veherentur. Mentionem fecit huiusce sceptri Diuus Isidorus in libro Etymologiarum decimo octauo, his verbis vbi de triumphis loquitur. Scipionem cum sceptro in manu gerebant ad imitationem victoriæ Scipionis, licet & Scipio baculus sit quo homines innituntur, vnde & ille primus Cornelius Scipio appellatus est,quia in foro pater eius cœcus innixus eo ambulabat. Super autem Aquila supersedebat ob indicium, quod per victoriam quasi ad supernam magnitudinem accederet;Inde & colore ruso perlineabantur,quasi imitarentur diuini ignis effigiem.

NERONIS ET AGRIPPINAE IMAGINES
NVMISMA VII.

NVMISMA alterum extat cum duobus capitibus, atq; cũ inscriptione; CAES. AVG. GERM. IMP. TR. P. COS. P ROG. id est, Cæsar Augustus Germanicus Imperator Tribunitia potestate Consul (hic tantum corrosi spatij relinquitur,quantum duas literas capit) Proconsul. Sumpsit virilem togam Nero anno sequenti post adoptionem,Claudio quintum,Ser-

gioq; Cornelio Orfito Consulibus: illiq; concessum est vt vigesimo ætatis suæ anno Consulatum obtinere posset, cum decimum quartum tũc ageret. Verum interim Proconsulare Imperium extra Vrbẽ illi designatur vti Cæsares habebant, Iuuentutisq; Princeps est appellatus, de quo ita scripsit Tacitus libro duodecimo; Ti. Claudio quintum, Ser. Cornelio Orfito Coss. virili toga Neroni maturata, quo capescendæ Reip. habilis videretur. Et Cæsar adulationibus Senatus cessit, vt vicesimo ætatis anno Cõsulatum iniret: atque interim designatur Proconsulare Imperium extra Vrbem haberet ac Princeps iuuentutis appellaretur. Additum nomine eius donatiuum militi, Congiarium plebi, & ludicro Circensium, quod acquirendis vulgi studiis edebatur, Britannicus in Prætexta, Nero triumphaliũ veste transuecti sunt. Sed neque illud sanè prætermittere volui, quòd duæ imagines quæ supersident vehiculo fortasse Neronis triumphantis, & Britannici prętextati, erãt: quod per ipsum sceptrum demostratur, atque transuecti in Ludis Circensibus, sicuti ex superioribus Taciti verbis elici potest; Et ludicro Circẽsium, quod acquirẽdis vulgi studijs edebatur, Britannicus in prætexta, Nero triũphalium veste transuecti sunt. Tertio post anno defuncto Claudio, Neroneq́ue annum decimum septimum agẽte, nisi fallitur Tacitus libro decimo tertio, hæc ipsa moneta impressa fuit; cuius habui exẽplar ex aurea antiqua ab amplissimo Francisco Medices Florẽtinæ Iuuẽtutis Principe: cuius pars auersa sequens est vehiculum ab Elephantis tractum cum duabus statuis, de quibus satis superius.

Exorta est interim simultas inter matrem, & filium, quia paulò asperiorẽ se præbebat Neroni Agrippina, cum omnia, quæ diceret, vel faceret, obiurgaret, Senatusq; actibus aduersaretur. Necesse fuit idcirco statuerent patres, qui in Palatiũ ob id vocabãtur, hoc pmittẽte Cæsare, vt astaret abditis à tergo foribus velo discreta, quod visum arceret, aditus nõ adimeret. His rebus ita commoueri se simulauit Nero, vt quò eam populo inuisam faceret, dicere solitus sit, se eius gratia Imperij administrationem esse depositurum, Rhodumq́ue abiturum Enimuerò omnem prorsus autoritatem illi breui ademit, omniq; potestate, & honore priuauit, semotisq; Germanis custodibus, quos salutis suæ gratia circũhabebat (vt pote quæ tanquã Imperatoris vxor semper septa fuerit, sepireturq; custodiis) eam cõtubernio quoq; ac palatio fugauit, in domumq; Antoniæ suæ auiæ dimisit, omnibus quibus posset, sciretq́ue rationibus illi molestias inferens. Cũ interea accusata fuisset Agrippina, quòd contra Neronem moliretur, ita orationis ipsius astutia, caliditasq; ualuit, vt ea absoluta, accusatoresq; condemnati fuerint. Verum

quoniam

quoniam mulier esset natura iracunda, contumax, & ferox, Neroni semper minans, blandiensque Britannico, cum diceret se ita facturam, vt ad quem iure optimo perueniret, daretur Imperium, eaque de causa vndecunque poterat cumulans pecuniam, aurum, & argentum, Tribunos, Centuriones, Romanosque patritios demulcens, tantum illi terroris incussit, vt quavis ratione eam de medio tollere conatus fuerit. Et cũ veneno ter tentasset, sentiretq; antidotis præmunitam, neque ferro viam tutam arbitraretur, lacunaria, quę noctu super dormientem, laxata machina deciderent, parauit. Verum cum hoc consilium per conscios parum cælatum esset, solutilemq; nauem, cuius naufragio, vel tecti cameræ ruina multo plumbo omnes perirent, qui essent cum ea, Aniceto eius liberto, Classis apud Misenum Præfecto, & pueritiæ eius educatore consulente, commentus est: atque ita reconciliatione simulata, iucundissimis literis Baias euocauit ad solemnia Quinquatrium simul celebranda, vbi eo tempore esse illi contigerat: datoque negotio trierarchis, qui liburnicam, qua aduecta erat, uelut fortuito concursu, confringerent, eam vt expectaret protraxit conuiuium. Repetentique Baulos in locum corrupti nauigij dolosum illud obtulit, hilariter etiã prosecutus in digressu papillas exosculatur. Scribit Tacitus libro decimo quarto quòd cum ea insidias cognouisset, ab Antio, vbi tũc erat, Baias in lectica iter habuit: Sed quoquo modo res se habeat, nauim ornatissimam, munitissimamque conscendit, tanquam id quoque honori matris daretur, prorogataque cœna in bonam noctis partem inter suauissimos sermones, ægrè discessit ab ea Nero simulatis lachrymis, hæc naui vecta est. Neque multum sanè itineris spatiũ traiecerat cum dato signo loci operimentum ob magnum plumbi pondus corruit, quod cum nulla ex parte eam vitæ periculo offendisset, cũ minimè super eam collapsum esset, nauis in alterã partem inclinata, & submersa est. Hæc cum esset ignota, quanquam vuulnus in humerum ceperat, ita natauit, vt nonnullorum Lucrinorum beneficio ad suã villam peruenerit. Cum filij insidias hic persensisset, vulnerique medicamenta adhiberet, Neronem per Lucium Agerinum libertum facit certiorem benignitate Deum, & fortuna eius euasisse grauem casum. tum pauore exanimatus Nero, & iã iamq; affore obtestans vindictam, vel futurum enim vt ea seruitia armaret, vel accenderet militem, vel facinus ad Senatum deferret, inops consilii, neque quid sibi agendum foret animo complectens Agerinum coniecit in vincula, gladiumq; intra pedes eius abiicit, eumq; ab Agrippina missum simulauit vt Neronem interficeret. Mandauit præterea Aniceto vt mater clam obtruncaretur, rumorq; dissiparetur, quòd ea deprehẽsi sceleris pudore sibi manũ intulisset:

intulisset:ne de ea re quæstio fieret. Anicetus Trierarchus igitur villam statione circundat, refractis foribus ad cubiculum penetrat nonnullis seruis re pulsis, qui resistere conabãtur. Seruabant, cubiculi aditum pauci homines, cum alij forent deterriti militum ostia frangentium strepitu. cubiculo inerat exiguum lumen, vnaq; ancilla cũ Agrippina cogitabũda, ac mœsta, quoniam nondum reuertisset Agerinus, quem ad Neronem miserat: neq; quisquam accesserat ab eo missus. Verum cum strepitum percepisset, vitæ suæ finem aduentasse rata est, quæ cum à serua etiam desereretur, & tu me deseris? ait. Ingressus est cum militibus interea Anicetus, quibus dixit Agrippina; si mei visendæ gratia huc accesSistis, me valere filio significate: sin occidendæ; hoc minime ex eius sententia crediderim. Milites thorum circumsistũt, primusque Trierarchus fuste caput eius percusSit: tum Centurioni districto ense eam vulneraturo vterum protendens, eum feriendum esse exclamauit, quoniam monstrum huiusmodi gestasset: quæ cum lachrimaretur multis vulneribus conficitur. Scribit Suet. post eius mortem Neronem ad eam visendam accesSisse, omniaq; eius membra tractasse, quorum formam nonnullorum laudabat, quædam carpebat, ac libidine quasi commotus, ait; Nesciebam me tam pulchram matrem habere: atque bibit etiam cũ id faceret. Eadem nocte concremata est: neque dum rebus potiretur Nero humo clausa est; verum post ipsum à suis familiaribus lenem tumulum consequitur propter Miseni viam, Cæsarisque Dictatoris villam, quæ loca mare finitima pertingit. Accẽso rogo eius libertus Mnester nomine, ferro sibi mortem cõsciuit, neque certum est dominæ amore, an timore exitij id fecerit. Multis antea annis Agrippinæ consulenti super Nerone nuntiatũ fuisse aiunt à Chaldæis, quòd genus id mortis esset perpessura, eam verò minime fuisse sollicitam, quæ subsanans etiam dicere solebat; OCCIDAT, DVM IMPERET. Perspicuum est sanè eam imperãdi cupidisSimã fuisse, qua etiam spe allecta cum adhuc esset teneræ ætatis cum Lepido stuprum admisit. Quin etiam (à quo vel feræ naturæ instinctu abstinere solent) cõcubuit cum filio, quòd eum ita delinire sperabat, vt sibi obtemperaret: Verum Dei Opt. Max. æquitas pro humanis operibus merita præmia deniq; tribuit. Sunt tamẽ qui Neronem id ex matre cooptasse inquiant, qui Actis libertæ postea astutia Seneca propulsante à re deturbatus est. Memoriæ prodidit Suet. ab Agrippinæ obtrectatoribus ipsi dissuasum fuisse, quippe, qui vereretur ne nimium hoc genere gratiæ posset apud Imperatorem, isq; illi obsequi cogeretur, quoniã ferocem, superbam, auarã, & intolerabilem, ac prorsus nimium potentẽ fœminam cognosceret. atque Neronis animus clare sanè patefactus fuit, post-

quam

quam quandam meretricē, quam fama erat Agrippinæ esse simillimā, inter concubinas receperat. Olim etiam cum simul in lectica veherentur, Neronem ex desiderio materni concubitus turbatum fuisse, ac maculis vestis proditum, affirmant, atque inter alios Sextus Aurelius asserit, Neronem stupro matrem contaminasse. Post cædem, huiusce malæ suæ ac nimiæ imperandi cupidinis à Nerone accusata fuit in Senatu, cum diceret eam Imperij sociam esse voluisse, ac regere, quam regi maluisse, eamq; in dedecus Senatus Populique Romani sperauisse vt prætorianæ cohortes in eius verba iurarent, periculaque viris illustribus instruxisse, infensam militibus patribusq; & plebi fuisse, cum dissuasisset donatiuum & cōgiarium, tum quòd ipse uix coercere potuisset quo minus & nationes externas admitteret, vti volebat, continuò variis criminibus aggrauans matris inuidiā. His rationibus, hisq; calumniis auctore Burro (primis in adulatione Cēturionibus Tribunisq;, quasi discrimen improuisum & matris facinus Nero euasisset) cōmoti sunt Senatores, vt natalem eius diem inter nefastos referendū censuerint, in quibus nihil facere licebat: præterea vt supplicationes apud omnia puluinaria decernerentur, vtq; Quinquatria quibus apertæ essent insidiæ in Cæsarem, ludis annuis celebrarentur, vt aureum Mineruæ simulacrū in Curia, & iuxta Principis imago statueretur, tum alia etiam complura in eius vituperium decreta fuerunt, sicut refert Tacitus libro Annalium quartodecimo.

Scelere igitur à Cæsare perfecto, ipse sępius in nocte exterrebatur, & tanquam ab armatæ facibus Agrippinæ specie agitabatur: atque reliquo noctis tempore modo per silentium defixus, sæpius pauore exurgens, & mentis inops lucem operiebatur, tanquam exitum allaturā, & in proxima Campaniæ ora creditum est, sonitū tubæ collibus circum editis, planctusq; tumulo matris ipsum audiuisse. Prodigia quoq; crebra & irrita mortis suæ intercessere, anguem enixa mulier, & alia in cōcubitu mariti fulmine exanimata est: iā sol repēte obscuratus, & tactæ de cœlo quatuordecim vrbis regiōes sunt.

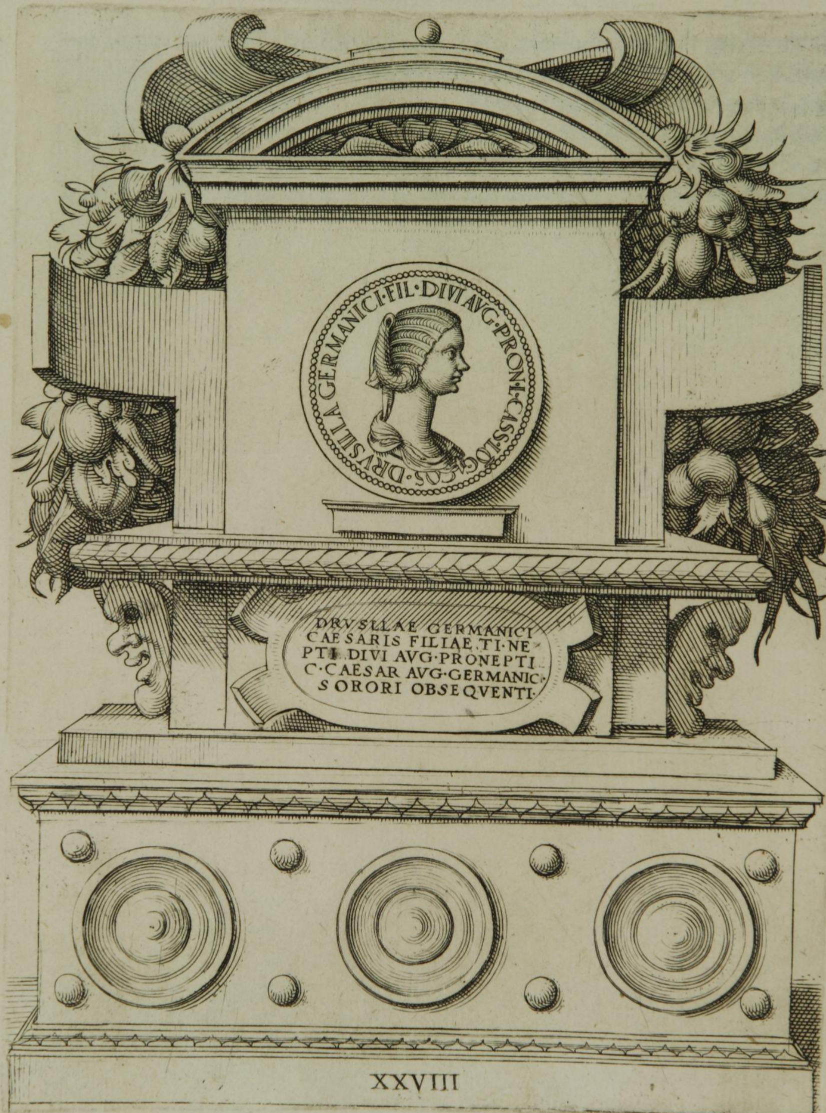
Fuit mulier astuta, inuidiosa, crudelis, animo feroci, auara, superba, ac supra modum male imperandi cupida, odiosa, iniuriarum vltrix, ac scelerum magistra. Quod autem de ea dici potest honorificum, vrbana eius oratio fuit, eiusq; consuetudo iucunda, multaque cum diligentia, tum elegantia vitam, fortunamque Agrippinæ matris suæ descripsit, maximeque studuit, vt quam honorificentissima & honesta esset eius familia, optimumque virum filij sui magistrum instituit Annium Senecam. Aliena prorsus ab ingenio fuit materno, auitoque, & proaui, atque amitarum; sed Iuliæ auiæ maternæ persimilis, quandoquidem ambæ parum honestæ fuerunt, & impudentes.

Scribuntur

IVLIA AGRIPPINA AVG.

Scribũtur hæc à Tacito libro duodecimo, tertiodecimo, & quartodecimo; libro quinquagesimo octauo à Dione, à Plut. in vita Galbæ, & à Suet. in Caio, Claudio, ac Nerone. Vnicum fuit exemplar ad hæc vsque tempora, quæ filia, soror, coniux, materq; Imperatorum fuerit: qua in re amplitudinẽ matris Simandri Aegyptiorũm regis superauit, quæ filia, coniux, & mater Regum fuerat, quamobrẽ tribus coronis decorata pingitur ab Aegyptiis.

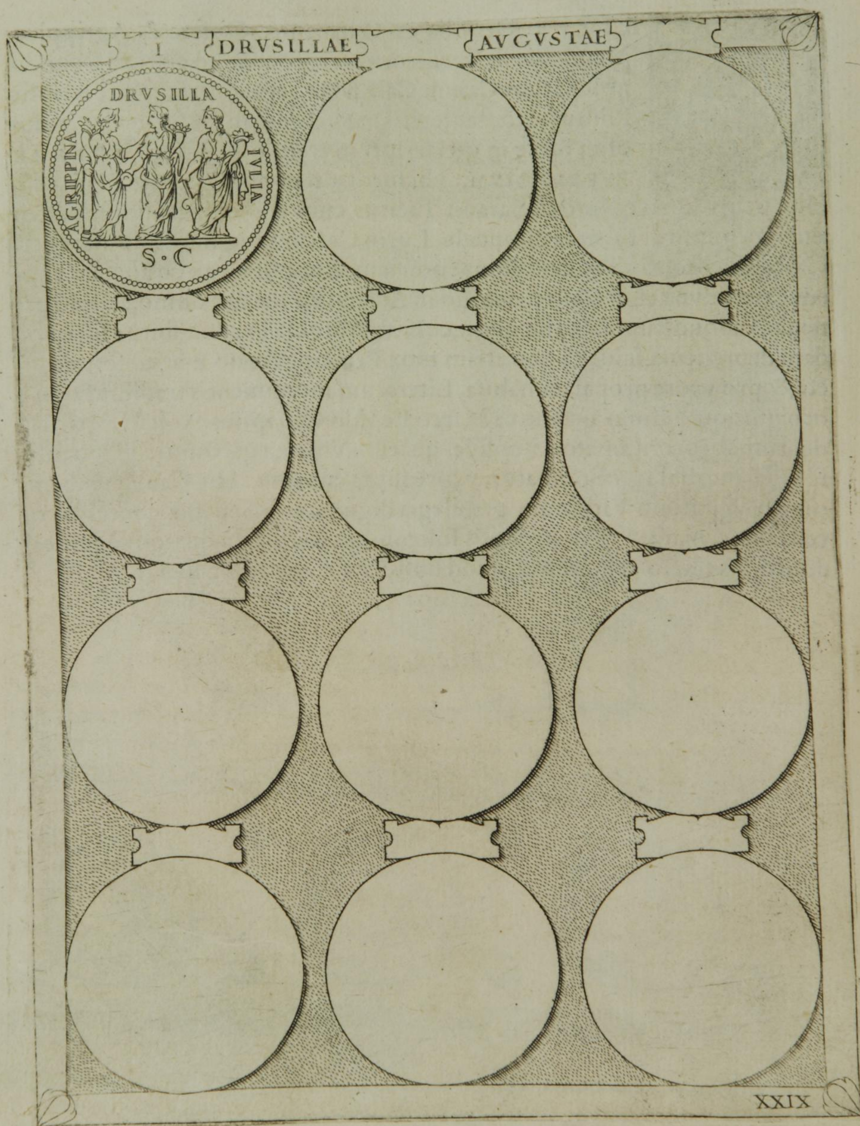
DIVA DRVSILLA

DIVA DRVSILLA.

RITVR Drusilla ex Germanico Cæsare & Agrippina Marci filia in Treuirorum regione anno circiter secundo post natum Caium Caligulam eius fratrē, quare scripsit Plinius, attestante etiam Suetonio in eiusdem vita, aram olim fuisse in qua scriptum erat: OB AGRIPPINAE PVERPERIVM, vbi soror altera eiusdē nominis edita est. Hæc sicuti libro quinto declarauit Tacitus cum adoleuisset ad nuptialem ætatem, nupsit à Tiberio auunculo Lucio Casio Longino Consulari, Ser. Galba Lucioq; Sylla Consulibus; non tamen nupsit virgo, quoniam cum educaretur vnà cum Caio fratre suo in Antoniæ auiæ suæ domo, ab ipso prę textato adhuc stupratā fuisse aiunt, cum ab Antonia in concubitu eius quondam deprehensa fuisset: à quo etiam mox Principe creato marito fuit abducta, & pro vxore propalam habita. Literarum monumentis tradidit Dion libro quinquagesimo octauo ea Marco Lepido Caij ipsius exoleto, aliarūq; duarum sororum amatori nupsisse, quarum vnaquæq; cōuiuio pleno infra se vicissim ab illo collocabatur, vxore supra cubante. His Caio ita iubente omnia Vestalium Virginum priuilegia dignitatesq; Senatus consulto concessa fuere, vnaq; cum eo profestis solemnibus in curru à quatuor equis candidissimis tracto vehebantur, quod nusquam antea visum fuerat.

DIVA DRVSILLA

DIVA DRVSILLA

TRIVM SORORVM CAII SIMVLACRA
NVMISMA PRIMVM.

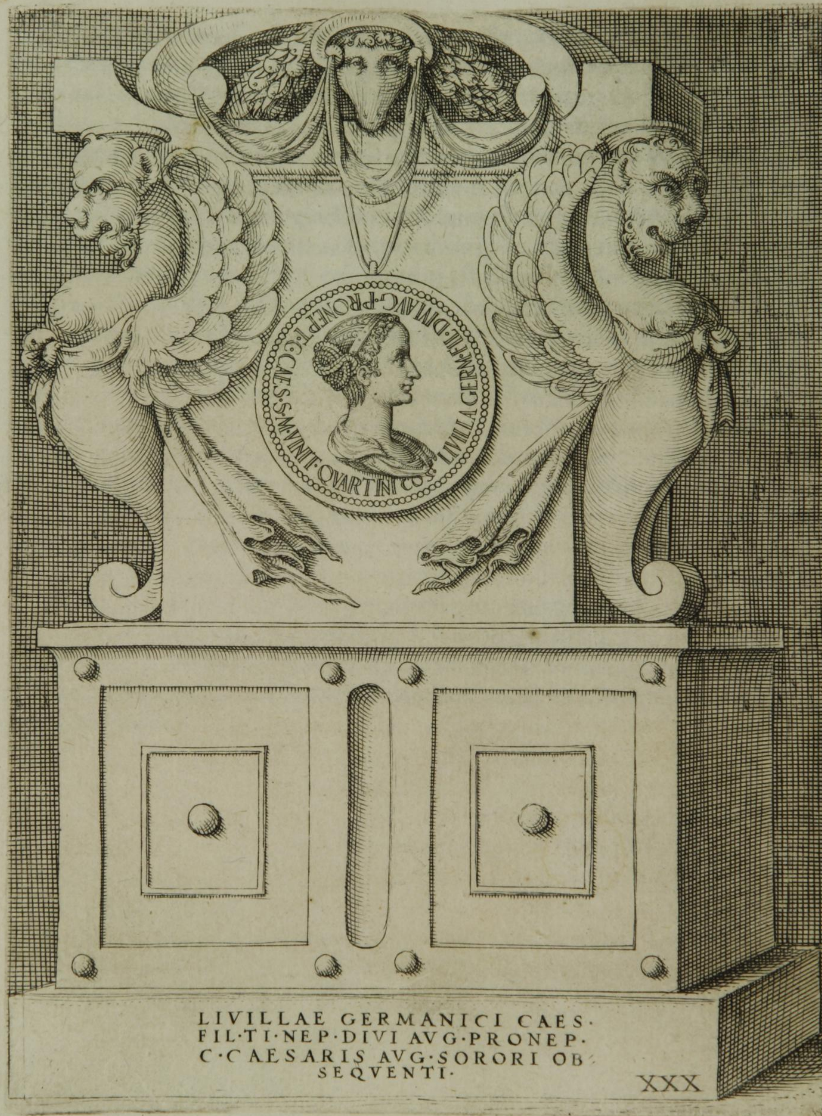

NTERIM conflata fuerũt numiſmata vncialia ex pulcherrimo ære Corinthiaco miſto, quorum in altera parte Caij Imperatoris caput laurea coronatum viſebatur cũ inſcriptione huiuſmodi; C. CAESAR AVG. PON. MAX. TR. POT. ex altera Druſillæ erat ſtatua, aliarumq́; ſororum in Dearum formam expreſſæ. Agrippina ſcilicet in formam Conſtantiæ; Druſilla Concordiæ; Fortunæ Liuilla, quæ & eadem Iulia. Inualuit tunc conſuetudo quædam, vt omni iuramento quod tunc iurarent Romani diceretur, neque me, neq; filios meos cariores habeo, quàm Cæſarẽ & tres eius ſorores habeã. Itaq; Conſules cum quid deferrent ad Senatum, in initio orationum ſuarum dicere ſolebant; quod fauſtum, fœlixq́; ſit Caio ſuiſq́; ſororibus. Verum Druſilla præter cæteras ab eo maxime amabatur: ſiquidem vel æger eam bonorũ, atq; Imperij hæredem inſtituit. Eadem defuncta, quod in initio ipſius accidit Imperij, iuſtitium indixit: in quo riſiſſe, lauiſſe, cœnaſſe cum parẽtibus, aut coniuge, liberiſúe capitale fuit, ita vt plebeius quidam obierit nullo alio ſcelere, niſi quòd calidam aquã ea die vendidiſſet. Habita ab eius marito oratione ex vrbis inſtituto ludus qui Troia dicitur, circa illius ſepulchrum celebratur, omnes honores illi conceſsi, qui antea Liuiæ Auguſtæ, in Deorum numerum relata Panthea vocatur, eius imago aurea in Senatu deponitur, & in foro in tẽplo Veneris ſtatua pari magnitudine Deæ collocatur, altare illius numini extruitur, vbi huic ſoli ſacrificaretur iis ipſis ceremoniis, quibus & Veneri ſacrificabatur. Edictum eſt præterea vt ciues, omneſq́; Deorum auxilio pro ſalute indigẽtes ad eam verterentur, votiuaſq́; imagines conſecrarent, haud aliter atq; nunc Diuis miracula facientibus vouere cõſueſcimus, quin etiam cum teſtarẽtur fœminæ, per Druſillæ nomen iurarent, atque in omnibus ciuitatibus diuinos honores conſecuta eſt. Neq; puduit ſanè Senatorem quendam Liuium Geminum nomine iuraſſe ſe illius vidiſſe animam in cœlum volantem, ſeq́; inter Deos collocaſſe: ſibi filiiſq́; internecionem imprecatus niſi vera diceret. Ob huiuſmodi periurium prodigus Princeps viginti dragmarũ myriades illi dono dedit, quæ ſi ad noſtram pecuniam referantur, viginti millia erunt coronatorum. Hæc ita inſtituta ſunt à Caio Cæſare. Is vero cum magnum dolorem, quem ex illius morte perceperat, ferre non poſſet, repente ex Vrbe noctu

noctu proficiſcitur, Campaniáq; penetrans Syracuſas petiit, vbi nihil prorſus commoratus barba, capillisq; promiſsis Romam reuertit, vt natalem ſororis celebraret, ſecumq; Druſillæ ſtatuã aſportauit, quæ ſuper plauſtro ab elephantis tracto inuecta fuit in Hippodromum in ludos ac ſpectacula, quæ per biduum Populo edidit; atq; primo eorum dierum præter equorum curſum cæſi ſunt vrſi quingenti; altero totidem feræ ex Africa aduectæ; pluribusq; in locis dimicarunt gladiatores; conuiuia Populo edita, Senatoribus, eorumq; coniugibus munera, Senatoribus ipſis etiam conuiuia exibẽtibus: atq; in eius honorem feſtum celebratum eſt Deę Cybeles ſimillimum. Neq; vnquam ſanè poſtea vel Populo, vel militibus præſentibus aliqua de re magni ponderis verba fecit, quin per Druſillam deierauerit, cuius memoria vſquead eo illi grata fuit, vt cùm puella ex Cæſonia ſua vxore naſceretur, eam nuncupauerit Druſillam. Cum poſtea tertio eſſet Cõſul, dieſq; natalis Druſillæ aduentaſſet, inſtitutum fuit, vt eadem in eius honorem fierẽt, quæ Diui Auguſti Cauſa conſueuerant; atq; eius ſtatua tunc in Orcheſtra fuit erecta. Reliquæ due ſorores haud ita à Caio amabantur, quas minoris fecit, quippe cum vel exoletis ſuis illas aliquando proſtituerit. Inde verò effectũ eſt, vt in Aemilii Lepidi accuſatione, qui cõtra ipſum cõiurauerat, eas vt adulterij & inſidiarum aduerſus ſe conſcias condemnauerit. Nec ſolum chirographa, omnium requiſita fraude, ac ſtupro, diuulgauit, ſed & tres gladios, (duos ſcilicet, propter duas ſorores Agrippinã & Liuiam, tertiũ verò propter Aemilium Lepidum,) in necem ſuam præparatos, Marti Vltori, addito elogio, cõſecrauit. Scribuntur hæc à Suetonio in vita Caij, & à Dione libro quinquageſimo octauo.

Liuilla

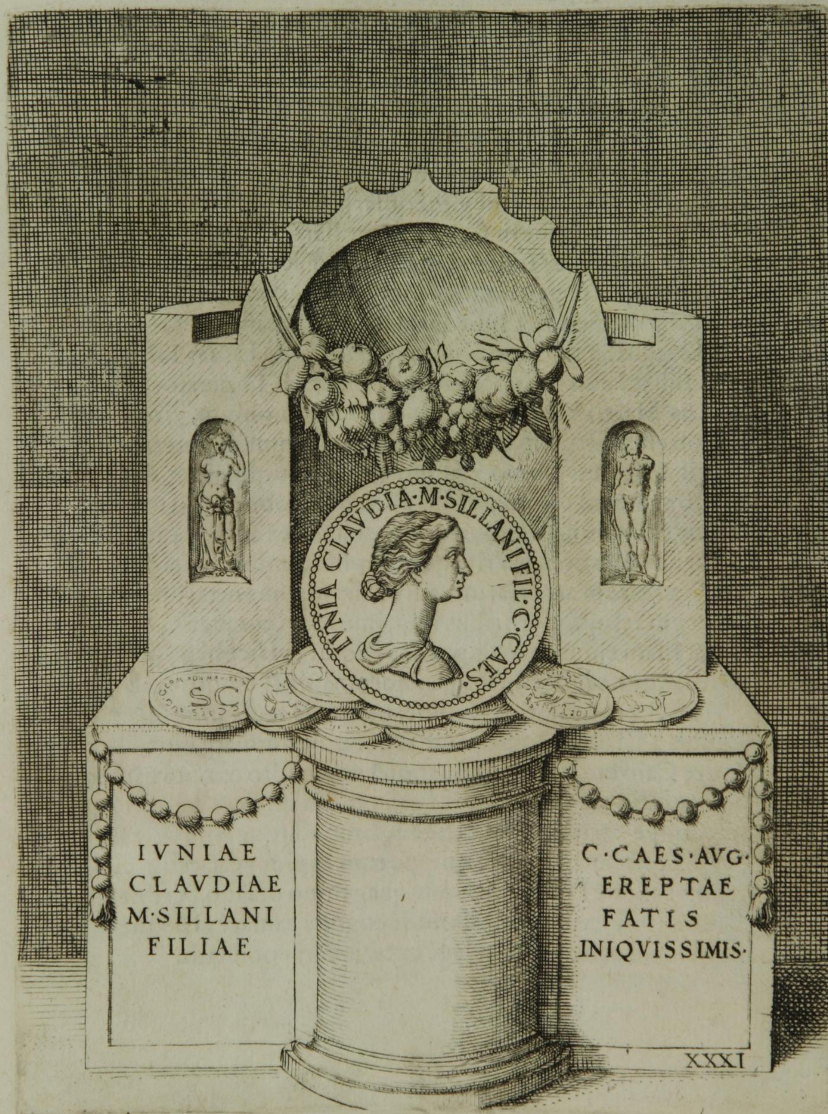
LIVILLA AGRIPPINAE FILIA.

LIVILLA AGRIPPINAE FILIA.

ASCITVR in Lesbo insula Liuilla Germanici Cæsaris filia, nouissimusque Agrippinæ partus Germanico ad res Orientis componendas proficiscente. Eius nomina varia extiterunt, siquidem Liuia, Liuilla, & Iulia dicebatur; Liuia tamen fuit præcipuum eius nomen; Liuilla blanditiarum gratia; Iulia ex Liuia Augusta, quæ Iulia atque dicta est, & ex Iuliorum familia, vt in eius vita conscripsimus. Suetonius in Claudio eam Liuiam nuncupauit; at in Caij vita, Liuillam. Dion libro quinquagesimo septimo & octauo ter Iuliam nominat. A Tacito libro secundo, & quinto Iulia dicitur, quæ tamen nomina eandem significant. quippe cum & Liuia Augusta Iulia diceretur; & Iulia Drusi filia à Suet. in eodem loco nuncupetur Liuia. Quibus ex rebus exploratum est omnes Liuias Iulias dictas fuisse, & omnes Iulias Liuias. Concessit itaq; Tiberius Imperator Liuillam post sorores alias Marco Vinitio Quartino in matrimonium, viro Consulari, quiq; tum ob eius virtutem, tum ob diuitias, plurimum poterat. de quo mentionem fecit Iosephus libro vigesimo nono Antiquitatum. Stuprauit eam Caius eius frater cum rerum potitus esset, quamobrem suo marito illã eripuit, domique concubinam habuit: neque tamen ex animo eam dilexit, quamuis eos illi honores concesserit, quos explicauimus in vita Drusillæ, ita vt in aduersis ærearum argẽtearum aurearumque monetarum partibus eius imaginem cum reliquis sororibus imprimendam curauerit, & in Deæ Fortunæ formã. Illam enim cinædis prædã reliquit, vt sicubi libuisset, rem haberent cum ea, atque adulterij deniq; condemnauit, & tanquam ab Aemilio Lepido in se factæ coniurationis consciam: ea de causa in insulam relegatur, vnde postea à Claudio Imperatore reuocatur, omniaq; bona illi resti tuta, quæ à fratre Caio erepta fuerũt, quanquã non multo tempore interposito ob Messalinæ odium adulterij accusata in exiliũ missa, & cæsa est, quod eam minimè vt Imperatricem coleret, ac adularetur: atque cum esset formosissima, zelotypia quadam correpta, quippe cum sæpius versaretur cũ Claudio eius patruo, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo. Scribit tamen Suet. eam Claudij iussu extinctam esse nulla cognita causa, cui neque defensionis locum quidem concessit, qui lege cæteris dari consueuit.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES. VXOR PRIMA.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES. VXOR PRIMA.

IVNIA Claudia, Claudilla à Suetonio nuncupata Marci Syllani viri nobilissimi filia, quiq; plurimum posset gratia apud Tiberium, Caio Cæsari nupsit priusquam in Imperium assumptus esset, verũtamen breui prægnans naturæ cõcessit. Compulsus est eius pater à Caio Imperatore, vt sibi ipsi nouacula iugulum abscinderet, quoniã sæpissimè inaurata pecus nuncupabatur, falsoq; accusatus fuerat, quòd ad Imperium aspiraret, vt autor est Dion libro quinquagesimo octauo, Suetoniusq́; in vita eiusdem Caij.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS VXOR SECVNDA.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS VXOR SECVNDA.

VPSIT Caio Calpurnio Pisoni primùm Liuia Horestilla, quam Dion Corneliam Orestinam nominauit. ad cuius officium quum venisset Caius Cæsar, statim è conuiuio in Palatium ad se deduci imperauit. Proximo die matrimonium sibi repertum exemplo Romuli, & Augusti edixisse, tradunt. intraq; paucos dies repudiatam, biennio post relegauit, quòd repetisse vsum prioris mariti tempore medio videbatur; vt in Caij vita testatur Suet. Proditum est à Dione libro quinquagesimo octauo ambos in exilium missos, cum vereretur Caius ne redirent in amicitiam.

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS VXOR TERTIA.

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS VXOR TERTIA.

OLLIA Paulina ex Marco Lollio Consulari, & Lucij Volusij sorore nascitur, cuius patruus Cotta fuit Messala. Cũ Caio Memmio Consulari exercitus prouinciæ regẽti nupta esset, facta mentione auiæ eius, vt quondam pulcherrimæ, subito ex prouincia à Caio Cæsare euocatur, ac perductæ à marito ei cõiungitur, vt ait Suet. Eusebius tradit hanc ex matrimonio Memmij perductã fuisse à Caio Cęsare cũ Memmius impulsus fuisset scribere vxorem suam non esse, sed sibi filiam, ne legibus repugnantibus eam videretur accepisse, in cuius domum magnas opes contulit. Scribit Plinius libro nono Naturalis historiæ capite se vidisse Lolliam Paulinam Caij Principis vxorem in sponsalium ceremoniarum cœna smaragdis margaritisq; opertam alterno textu fulgẽtibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, monilibus, digitisq; : nec dona prodigi Principis illa fuerãt, sed auitæ opes, prouinciarum scilicet spoliis partæ. Verum tamen cũ eius quoque breui pertesum esset, illam repudiauit, cũ sterilem esse diceret, prohibito cuiusquam in perpetuum coitu. Sed extincto Caio, cũ post Messalinæ internecionem nouum matrimonium cuperet Claudius Imperator, à Calisto liberto illi in vxorem proponitur: neque tantũ valuit tamen huius gratia, quo minus Agrippinæ Claudij ipsius neptis æmulatione vinceretur, à qua post modũ accusata fuit, quòd magica arte, diuinationeq; Claudij nuptias expetisset, omnia eius bona idcirco in publicum redacta, ea ex Italia expellitur, nihilq; ex ingẽtibus ipsius opibus conceditur pręter quingenta sextertia, ac breui à Tribuno quodam cæsa est, caputq; eius Romam Agrippinæ allatum, quæ vt inspiceret dentes, os manu aperuit, vti narrauit Tacitus libro duodecimo. Adeptus Imperiũ postea Nero eius cineres Romam conferri iussit, mandauitq; vt sepulchrum extrueretur, vt asserit idem libro decimo quarto. Hoc ipsum bis intueri licet apud Dionem, & penes Suet. in Claudio.

Cæsonia

CAESONIA CAII CAESARIS VXOR IIII. ET VLTIMA.

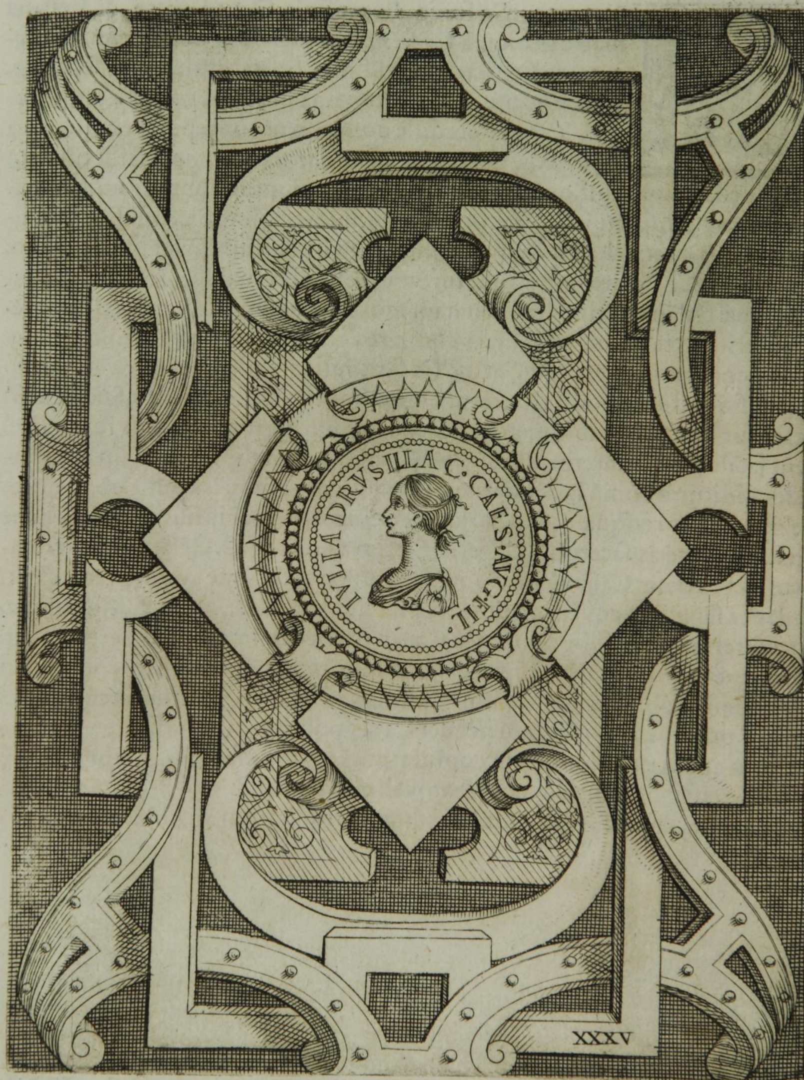

CAESONIA CAII CAESARIS VXOR IIII, ET VLTIMA.

ILLONIA Cæſonia Pomponio Orſito patre, & Veſtilia matre genita, à Cæſo matris vtero cognomentum conſecuta eſt, ſicuti teſtatur Plinius libro hiſtoriarum ſeptimo. Erat hæc mulier neque forma inſignis, neque ætate integra, luxuriæ perditæ mulier, atq; conceperat ex alio viro tres filios, quam vbi C. Cæſar clam compreſsiſſet, ſtatim atq; puellam concepit, quam Druſillam poſtea nominarunt, grauidam duxit vxorem; vt, ſicuti is dicere conſueuerat, intra triginta dierum ſpatium filium illi pareret: veluti ſcriptũ reliquit Dion libro quinquageſimo octauo. ita ab ipſo C. Cæſare hæc amabatur, vt vel eam ſecum duceret ſæpius in caſtra, quæ chlamyde induta, peltataq; more Amazonum, & galeata conſpecta fuerit, iuxta quam ipſe Cæſar equitare conſueuerat, quæ in militum omnium conſpectum procedebat, at Cæſaris ipſius amicis vel nuda nonnunquam fuit oſtenſa: hoc ita literarum monumentis traditum eſt à Suet. Exiſtimabatur hæc poculum amatoriũ Cæſari dediſſe, vt illius animus in ſui amorem facilè conuerteretur, illumq; veneficiis ad ſuum ipſius nutum compuliſſe creditur: quoniã is neque mente, neque corpore ſatis couualebat, quippe qui præter reliqua inſani hominis facinora, vel ſui ipſius numinis hanc vnà cum cæteris ſacerdotẽ elegerit. Statim verò atq; C. Cęſar fuit interemptus, hæc etiam Caſsij Chereæ iuſſu à Lupo centurione, dum iuxta mariti cadauer ſanguine conſperſa illius calamitatem defleret, occiſa fuit, quoniam accuſaretur quòd ipſius impulſu Cæſar tot cædes in ciuitate perpetraſſet: quanquam non deſunt qui hanc illum adhortatam fuiſſe potius dicant, vt ab ea ſæuitia abſtineret, ne ciuium animos ad ſe interficiendum compelleret, ſed potius humanitate, & prudentia res publicas adminiſtraret. Nec defuerunt etiam qui dicant, eam coniurationẽ percepiſſe, illumq; admonuiſſe, non eſſe cunctãdum, quin coniuratos aliquo beneficio ſibi deuinciret, ac reconciliaret, cuius rei teſtis eſt Ioſephus Antiquitatum libro decimo nono.

IVLIA DRVSILLA CAESONIAE FILIA.

IVLIA DRVSILLA CAESONIAE FILIA.

ATA est Iulia Drusilla ex C.Cæsare Augusto, atq; ex Cæsonia vno ferè mense exacto postea quam Imperator Cæsoniam duxit vxorem. Hanc igitur natam Cæsar ad omnium deorum templa circumtulit, atque in Mineruæ gremio imposuit, eamq; deã precatus est, vt apud ipsam educaretur, & instrueretur. Neque alio sanè firmiore argumento hanc suam esse filiam credidit, quam quòd maximè esset ferox, & iracunda: nam sæpius puerorum secum ludentium, & ora, & oculos infestis vnguibus petere solebat. Cum illisa fuisset parieti, & percussa vnà cum matre fuit interfecta, vti testatur Suet. in vita Caij Cæsaris.

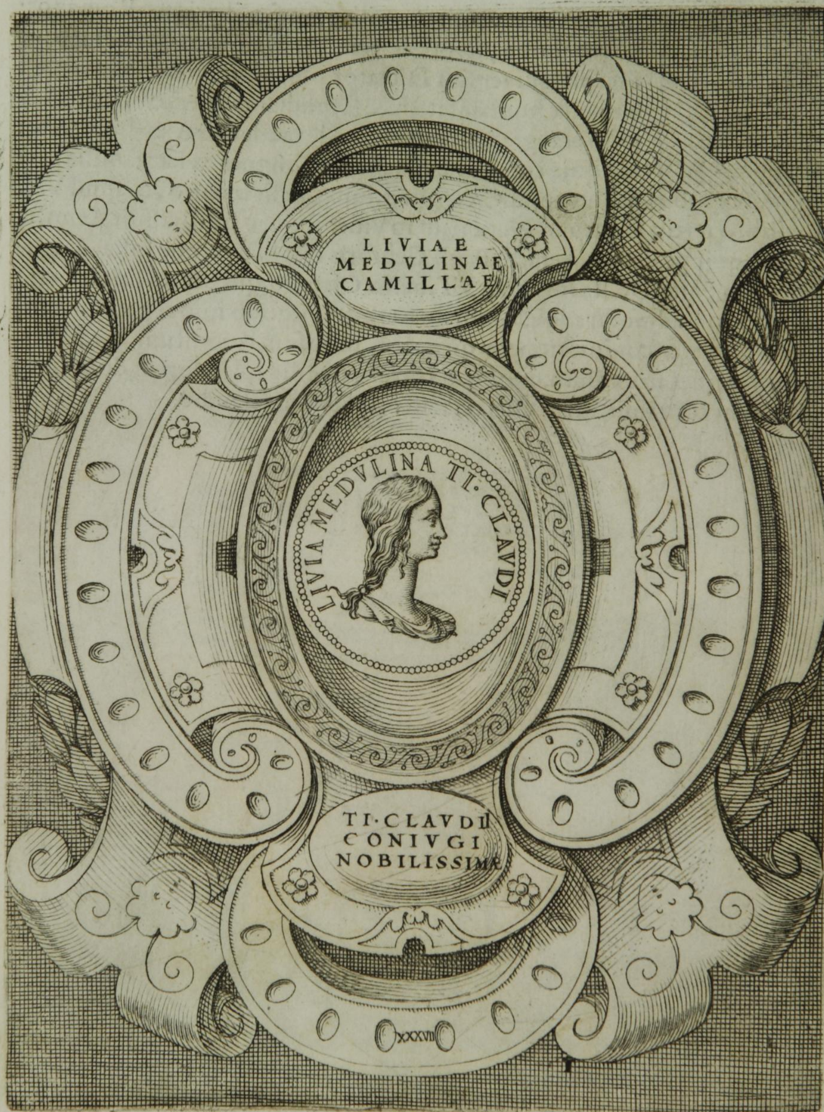
AEMILIA LEPIDA CLAVDII VXOR PRIMA.

AEMILIA LEPIDA CLAVDII VXOR PRIMA.

OBILISSIMA fuit Aemiliorum familia inter Romanos; neque solum, quòd ab Aemilio Mamerco cognomētum accepit, qui ter fuit Dictator, plurimumq; ob suam singularem, & humanitatem & facundiam, non mediocriter populo erat gratus, vt testatur Alexander ab Alex. lib. primo; sed quia complures etiam viri insignes ex hac familia extiterunt, de quibus sæpius apud Ciceronē, Liuiumq; fit mentio, & apud Val. Max. libro tertio, atq; apud Plut. etiam in vitis. Ex hac familia fuit Aemilia Lepida, quippe quæ L. Aemilij Pauli Censoris fuit filia, atque Iuliæ Augusti neptis genita. Ducta fuit vxor à Tiberio Claudio, qui postea fuit Imperator, tunc sanè admodū adolescenti, quæ tamen virgo ab ipso repudiata fuit, cum illius pater coniurationem quandam in ipsum Augustum conflasset, materq; iuisset in exilium, quoniam Cæsarū familię splendorem, domumq; Augustam contaminasset, cuius rei testis est Suet. in Claudio.

LIVIA MEDVLLINA CLAVDII VXOR II.

LIVIA MEDVLLINA CLAVDII VXOR II.

IVIA Medullina Camilla etiam cognomẽto dicta, quòd ex eius Camilli sanguini, qui Romanos à Gallorum furore liberauit, atq; eo beneficio, vt secundus Romulus, patriæq; conditor diceretur, meruit, qui etiam fuit Dictator, quaterq; triumphauerat, originem duxit. Succeſsit Aemiliæ in Claudij matrimonium, cum priuatus adhuc is eſſet ciuis, & prætextatus: verum die nuptiis deſtinato valetudine correpta extinta eſt, vti aſſerit Suet. in vita Claudij.

PLAVTIA HERCVLANILLA CLAVDII VXOR III.

PLAVTIA HERCVLANILLA CLAVDII VXOR III.

OST Medullinam, cum in priuata etiam viueret fortuna Claudius, ei nupsit Plautia Herculanilla, cuius pater triũphauerat: verum cum hæc illi Drusum, Claudiamque spuriam creditam peperisset, is ab ea diuertit, cum & minus honesta videretur, & ob libidinum probra maxime turpis; quippe quæ etiam ex quodam suo liberto Botere nomine in vtero gestare esset deprehensa, tum etiã quia magna erat suspicione quòd cuiusdam homicidij fuisset conscia; de qua scriptum reliquit Suet. vbi superius diximus.

CLAVDIA HERCVLANILLAE FILIA.

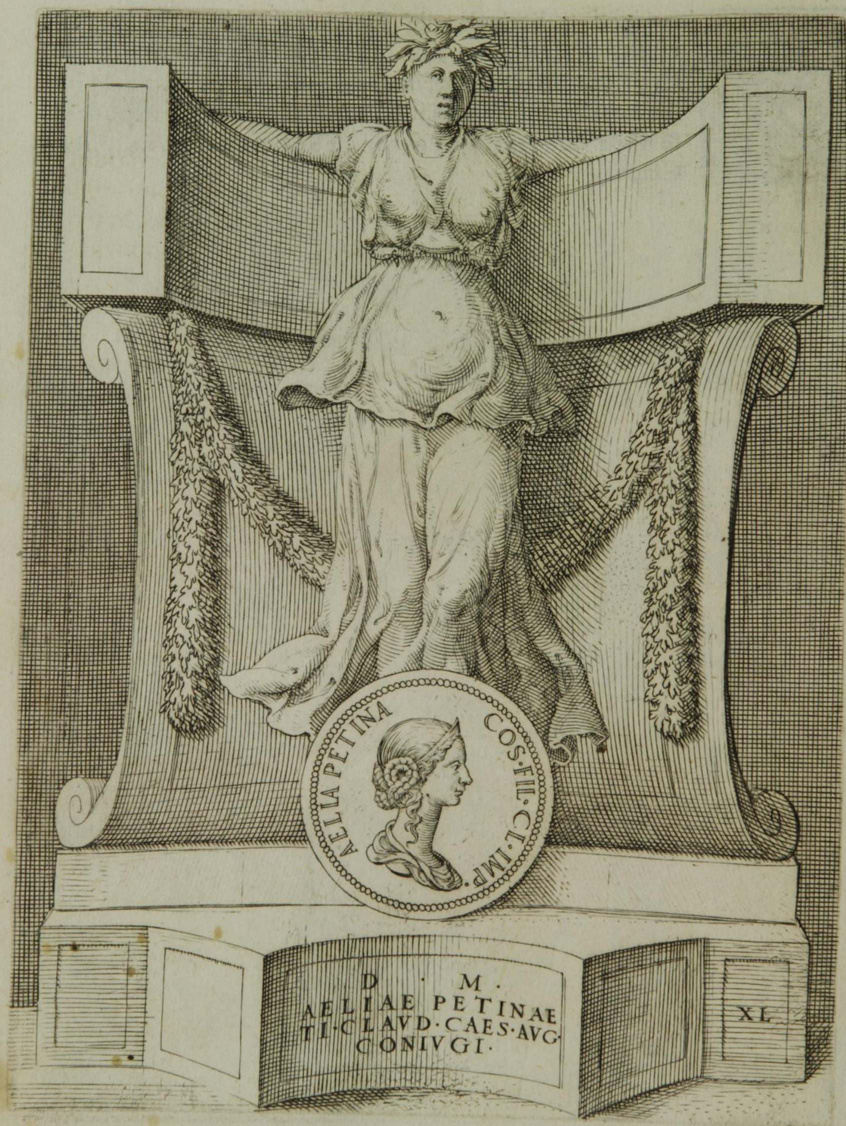

CLAVDIA HERCVLANILLAE FILIA.

LAVDIA Tiberij Claudij, Herculanillæque filia, verum vti fama est, Boteris eius liberti; & si vel quinque menses prius orta est, quàm mater huius adulterij causa repudium passa est; Claudij iussu ad matris ianuam exposita, & nuda obiecta est, vt autor est Suetonius in vita ipsius Claudij.

AELIA PETINA CLAVDII VXOR·IIII.

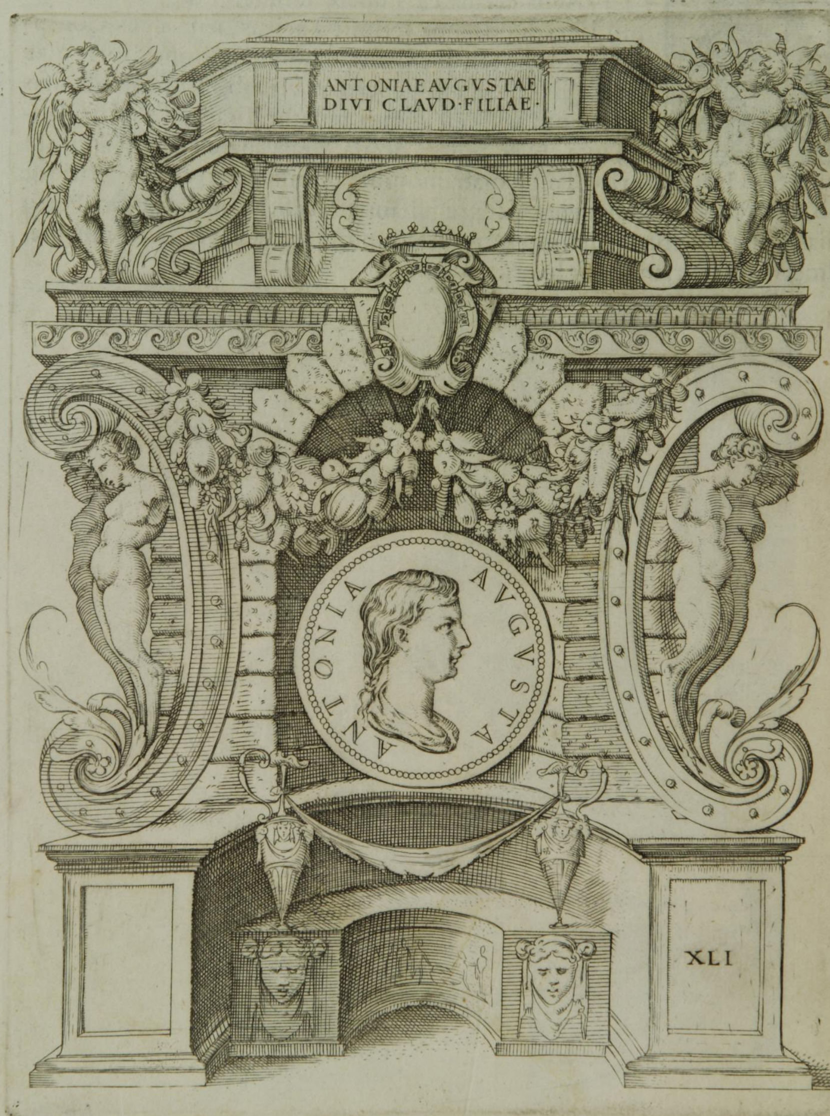

AELIA PETINA CLAVDII VXOR IIII.

VIT Aelia Petina ex Tuberonum familia, vti in principio libri duodecimi ſcripſit Tacitus, nata eſt ex Conſulari patre, nupſitque Claudio nondum Imperatori: quæ cum illi Antoniam peperiſſet vel ob minimas offenſas repudium paſſa eſt, ſicuti teſtatur Tranquillus in Claudij vita. Hæc poſtea occiſa Meſſalina cū per Narciſum libertum Imperatoris Claudij matrimonium iterum peteret, in ea petitione ab Agrippina Claudij nepte victa, repulſam paſſa eſt. Nominatur hæc Petronia à Ioſepho libro vigeſimo Antiquitatum, qui quidem error eſt non mediocris, niſi corruptus ſit locus.

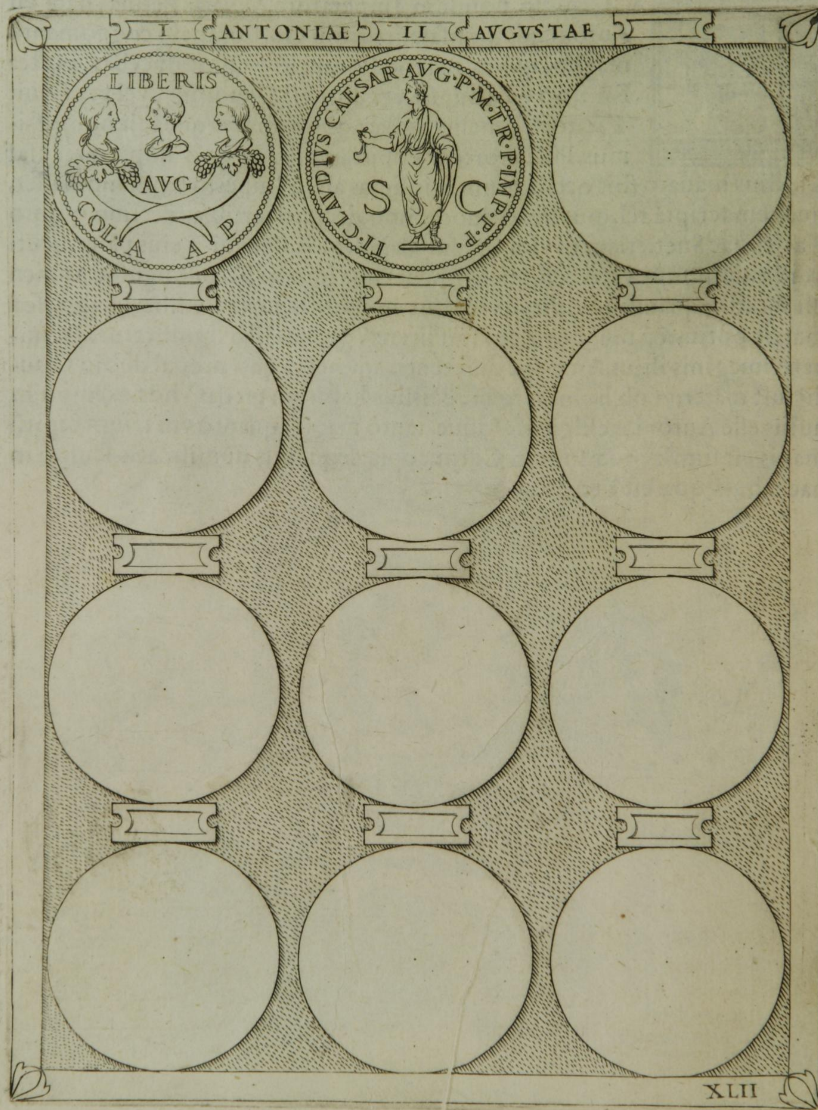
ANTONIA PETINAE CLAVDIIQVE IMPERATORIS FILIA.

ANTONIA PETINAE CLAVDIIQVE IMPERATORIS FILIA.

X Claudio nondum Imperatore Aeliaq; Petina, nata eſt Antonia, deſponſataq; primũ Gn. Pompeio cognomento magno, qui ex magno Pompeio originẽ ducebat, poſtea Fauſto Syllæ nupſit, vt autor eſt Suetonius; vel vt placuit Tacito, Cornelio Syllæ: quorum vterque fuit nobiliſsimus. Poſt mortem Poppeæ cum Neronis nuptias recuſaſſet, illius mãdato fuit occiſa, cum is inſidias ab ea Imperio tendi ſimulaſſet, quã rem ſcriptã reliquit libro duodecimo, decimo tertio, ac decimo quinto Tacitus: ac Suet. etiam in vita Claudij & Neronis. Claudius eius pater, ſicuti ex illius nummo æreo ſemunciali penes nos intueri licet, Auguſtæ nomen illi indidit; quamuis minimè videatur nonnullis hæc eſſe filiæ imago, ſed matris potius: cũ nullæ prorſus ſint literæ, quibus filia ſignificetur. Enimuero imaginis illius Antoniæ differentia adducor, quæ procul dubio Claudij fuit mater; vt ob huius faciem, & illius habitum credam hoc exemplum huius eſſe Antoniæ effigiem: idque tantò magis, quantò vni trium capitũ magis eſt ſimilis: quæ ſunt in Cornucopiæ ſequentis numiſmatis ſculpti in hac tabula, quæ eſt à tergo.

I
ANTONIAE
II
AVGVSTAE
LIBERIS
AVG
COL A A P
TI·CLAVDIVS CAESAR AVG·P·M·TR·P·IMP·P·P·
S C
XLII

ANTONIA PETINA

DVO CORNVA COPIAE, TRIAQVE CAPITA
NVMISMA PRIMVM.

X quinque filijs, quos habuit Claudius, Drusum scilicet, Claudiam, Antoniam, Octauiam, & Britannicum, trium vltimorum imagines statim, cùm Imperium sortitus est, in ære imprimi, formarique iussit, qui tunc etiam pubescebant: ex aliis duobus, hic Drusus scilicet piro quodam necatus est, quod cum altè proiecisset, per iocum ore patenti captare studebat; at Claudiam minime suã filiam existimabat, sed spuriam, ex adulterioque natam, quam super matris limine iusserat exponi. Hoc numisma, sicuti literæ ipsæ patefaciunt, quæ circumscribuntur, minimè Romæ fuit impressum (sic enim se habent literæ, COL. AA. P. quas ita legendas censeo; Colonia Augusta Patrensis) sed in publico Patrarũ ærario: sunt verò Patræ Achaiæ ciuitas, quæ capta fuit à Marco Agrippa per id tempus, quo bellum gestum est apud Actium ab Augusto in Marcum Antonium, vti testatur Paterculus in posteriore volumine, facta est deinde ab eodem Augusto Colonia, sicuti tradit Plin. libro Naturalis historiæ quarto, cap. 4. quod etiam ex nummo quodam æreo ipsius Augusti intueri licet. Verum hoc planius fit ex antiqua quadam inscriptione inuenta in Grifalco Firmiano, quæ ita se habet; IMP. CAESAR AVGVSTVS PONTIFEX MAX. PATRENS COLONIAE DEDIT. Ea est Antoniæ imago, quæ in dextera parte sita est, in cornucopiæ verò illa, quæ in sinistra collocatur, Octauiæ, at quæ inter has conspicitur, Britannici: ita vt eorum temporum felicitas hoc pacto significetur, quæ sic ex Antonij Pij numismatibus innotescit.

Britãnicus Antoniæ frater patris nomine, natus vigesimo die postea quã Claudius electus fuit Imperator (vt in ipsius Claudij vita asserit Suetonius) cum prius Claudius Tiberius Germanicus nominaretur, post deuictos Britannos ex patris ipsius cognomento dictus fuit Britannicus, vti memoriæ prodidit Eusebius in Chronicis: quod quarto eius Imperij fuit anno, quemadmodum Orosius, ac Dion libro quinquagesimo octauo affirmant. Hunc Nero postea veneno aggressus est, vtpote qui timeret ne populi gratia ob patris illius memoriam præualeret, de quo Suet. in Nerone & Tacitus. hoc numisma ex ære Corinthiaco extat Brixiæ apud Andream Aueroldum, quod quidem semunciale est, & ex altera parte Claudij ostendit imaginem.

STATVA CLAVDII
NVMISMA II.

In posteriore numismatis parte vnà cum prædicta Antoniæ imagine, Claudij togata imago impressa est acerram tenens. quod effectum est ob ea fortasse sacrificia, quæ cum secundò nupsit, diis immortalibus obtulit; ita verò se habet inscriptio; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. De toga sic literarum monumentis prodidit Diuus Isidorus li
„ bro decimo nono Etymologiarum. Toga dicta est, quòd velaméto sui cor-
„ pus tegat, atque operiat: est autem pallium purum, forma rotunda, & fusio-
„ re, & quasi inundante sinu, & sub dextro veniens supra humerum sinistrum
„ ponitur, cuius similitudinem in operimentis simulacrorum vel picturarum
„ aspicimus, easq; statuas togatas vocamus. toga autem Romani in pace vte-
„ bantur, belli verò tempore paludamentis. mensura togæ iustæ si sex vlnas
„ habeat & c. De acerra in alio libro scribendum erit in Hyppomnematibus numismatum Cæsarum loco præsenti opportuniore.

Valeria

VALERIA MESSALINA CLAVDII IMPERATORIS VXOR V.

VALERIA MESSALINA CLAVDII IMPERATORIS VXOR V.

ALERII, ſicuti in libro de Breuitate vitæ teſtatur Seneca, Meſſani primum cognomento dicebantur, à deuicta Meſſana ciuitate: poſt cum corruptum fuiſſet vocabulum Meſſali dicti ſunt, ex quo nomine ſicuti huiuſce familiæ viri Valerij Meſſali nominati fuerunt, ita mulieres dictæ Meſſalinę. ex hac familia extitit Valeria Meſſalina Barbati Meſſalæ Claudij Imperatoris conſobrini filia. Hæc poſt Aeliam Petinam Claudij fuit vxor, cui duos filios peperit, alterum marem Britannicum, alteram fœminam Octauiam. Hæc cum eſſet Imperatoris vxor, omnium flagitiorum, ac ſcelerum ſingulare exemplum apparuit, quibus tamẽ vitiis nulla prorſus virtus commiſcebatur: verum & libidine, & auaritia omnes mulieres, quæ & ante illam, & poſtea fuerunt, & ad noſtra vſque tempora longe ſuperauit. Quod ad auaritiam pertinet, ita vel ſordidè cumulandæ pecuniæ ſtudio detinebatur, quam in adulteros poſtea profunderet: vt ſi quid eſſet aliquis ab Imperatore impetraturus, velut aliquem conſecuturus magiſtratum, vel legationem, vel alicui præeſſet exercitui, vel ciuis Romanus aſcriberetur, vel capitis damnatus abſolueretur, omnia facilè per pecuniam impetraret. ita verò depreſſo, ſordidoq; fuit animo ob auaritiam, vt & ſe Imperatoris coniugem eſſe obliuiſceretur, & vel viliſsimum quodq; mercaturæ genus exerceret eorum, quæ in vrbe venderẽtur: quod etiam illi incredibile odium comparauit, quoniam omnia maiori precio vendebantur. & profectò quæ nam eſſet eius dignitatis perſona, quæ eam artem ſe excere non ſordidum arbitraretur; niſi tyrannus ſit, aut ignobilis? Neque ſanè minus conſpicuum fuit ſæuitiæ exemplar, quippe cum illuſtres fœminas, præſtantiſsimosque viros vel leuiſsimis de cauſis interficiendos curauerit. Cauſa mortis fuit & Iuliæ Druſi filiæ ob zelotypiam, quia familiariter verſaretur cum Claudio, vt pote eius neptis: & Iuliæ Germanici filiæ, quæ cum formoſiſsima eſſet, à Marcoque Vinitio Quartino eius viro egregio amaretur, primũ adulterij accuſata in exilium miſſa eſt, poſtea etiam interfecta; ob quam accuſationem exulauit etiam Anneus Seneca, Vinitius honeſtiſs. iuuenis fuit interemptus, tum Syllanus, qui præfuerat Hiſpaniæ, eiusque matris Lepidæ maritus; quia mulieris huius libidini non patuerunt, de medio fuerunt ſublati. Ita verò fuit immodeſta, ac turpis, ut neque illi ſufficeret in Palatio cellam ſibi meretriciam paraſſe, verum etiam aliam uiam excogitare uoluit, ſi qua poſſet ratione aliquando ſuæ libidinis rabiem, ſingularemq; ingluuiẽ explere; quandoquidem in rebus Venereis regiam quandam palmam, glorioſamq;

riosamq; uictoriam sitam esse existimabat. Conduxit igitur ad rei Venereæ experimentum omnium earum quæ in publico lupanari prostitutæ erant, quandam celeberrimam meretricem: eòque mutatis uestibus profecta, cellaque conducta intra unius noctis, dieique spatium uigesies & quinquies plus re absoluta eam superauit, uti Plinius testatur libro decimo cap.63. cuius etiam mentionem fecit libro uigesimonono cap.primo. Iuuenalis Satyra sexta ita illius libidinem insectatur.

Respice riuales diuorum: Claudius audi,
Quæ tulerit: dormire uirum cum senserat uxor,
Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos.
Linquebat comite ancilla non amplius una.
Et nigrum flauo crinem abscondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam atque suam: tum nuda papillis
Constitit auratis titulum mentita Lyciscæ:
Ostentatque tuum generose Britannice uentrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit.
Mox lenone suas iam dimittente puellas,
Tristis abit, sed quod potuit, tantum ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ;
Et lassata uiris, nondum satiata recessit.
Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ
Fœda lupanaris. tulit ad puluinar odorem
Hippomanes. carmenque loquar, coctumque uenenum,
Priuignoque datum? faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus: minimumque libidine peccant.

Cogebat hæc etiam reliquas illustres fœminas eandem subire uitæ rationem, cùm earum compluribus uim inferri intra palatium iuberet, atque in ipsorum maritorum conspectu, qui ab ea idcirco diuitias, honores, magistratusque consequebantur. ita uerò flagrabat libidine ut quicunque ei placuisset, is uel cum ea congredi compelleretur, uel certæ obiiceretur morti. Sabinus præterea qui Celtis præfuerat C. Cæsaris Caligulæ temporibus, quòd congressus fuisset cũ ea, à Claudio capitis damnatus, & à Senatu, illius opera liberatus fuit. Neq; mihi sanè silẽtio prætereunda uidentur Sexti Aurelij Victoris uerba, quò apertius cuiusmodi fuerit Messalina intelligatur.
„ Ita uerò, is inquit, Claudij uxor Messalina primò clam, mox passim quasi iure

" iure adulterij utebatur: ex quo facto plures metu abstinentes extincti sunt.
" dehinc atrocius accensa nobiliores quasque nuptas, & uirgines scortorum
" modo secum proposuerat, coactiq; mares ut adessent. Quòd si quis talia hor
" ruerat, adficto crimine in ipsum, omnemq; familiam sæuiebat; ut magis ui-
" deretur sub Imperatore uir, quam sub Imperatore nupta esse. Cum sæpius Caius Silius formosissimus iuuenis, gladiatorque eius complexum deuitasset, ac aufugisset, quamuis eum nunc blanditiis, nunc minis, nunc ingẽtibus pollicitationibus sollicitaret; hæc uel ab ipso Claudio precibus impetrauit, ut iuberetur iuuenis omnibus in rebus, quæcunque ipsi ab ea iniungerẽtur, obtemperare. Hic postea, tanquam ita iubẽte Imperatore, sæpius cũ ea con cubuit, quam ob rem regium palatium, multasque diuitias, & quæ preciosiora in cella uestiaria Claudij reperirentur, ab ea dono accepit: fecit illi conflari præterea multas statuas ex eo metallo, quo Caij Cæsaris imagines sculptæ erant, tunc perflatæ Claudii iussu. curauit etiam ut is designaretur Consul, atque cum multos honores ipsa à Senatu consecuta esset, ut carpento ueretur, scilicet in Circẽsibus, & alia huiusmodi, nupsit ipsi C. Silio, Populoq; uniuerso inspectante nuptias sumptuosas, magnificentissimasque parauit, priusquàm Claudius quicquam ex his mulieris sceleribus comperisset: ad quam rem non parum momenti, ac facilitatis uiri ipsius Cæsaris simplicitas afferebat. Verùm quò res honestior haberetur, ita cum consule pacta est, ut is, qui testari posset, secum adduceret, se hoc idcirco facere, ut aliquos susciperet filios, cum & sacrificia, & scripta condidisset, & omnia ea peregisset, quæ in matrimoniis seruari consueuerunt. Cũ igitur per id tempus Hostiã Claudius annonæ conuehendæ gratia, uel sacrificiorum causa, ut nonnulli uoluerunt, concessisset, à Calphurnia meretrice certior fit de hac re per literas, ita Narciso liberto instituente; dum illa fusis comis, thyrsumq; quatiens domi Vindemiæ simulachrum celebrabat, Siliusq, hedera coronatus, & co thurnatus caput in Messalinæ gremium deflexerat, chorus mulierum pellibus indutarum sacrificantium Baccharum insanarum more circùm tripudiabat. Cognitis his rebus Claudius huic cũ dotẽ præsentibus aruspicibus assignasset, curauit ut in hortis Lucullianis interficeretur ab Euodo Tribuno: qua mortua Senatus ita statuit ut omnes imagines, & omnia statuarũ nomina, omnesque eius tituli, ex publicis locis delerentur, sicut etiam ex priuatis. eius corpus matri concessum est. Tum ciuium multorum cędes secuta est, quorum nomina libro undecimo recitantur à Tacito, quæ & libro quinquagesimo octauo testatus est Dion, ac Suetonius in Claudio.

Octauię

OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAVDIIQVE IMPERATORIS PRIMAE VXORIS NERONIS.

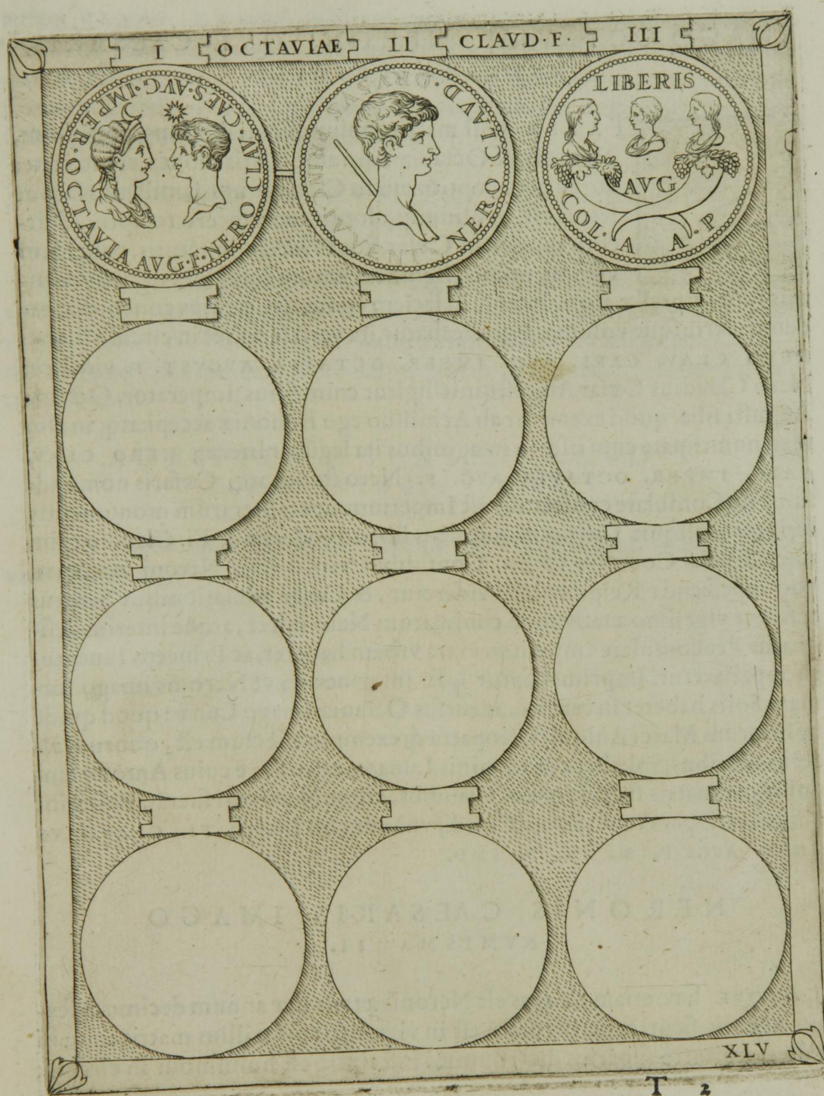
OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAVDIIQVE IMPERATORIS, PRIMAE VXORIS NERONIS.

VIT Octauia Claudij, Messalinæq; filia, priusq; nata est, quàm eius pater Imperium adipisceretur, quæ adhuc tenera ætate Lucio Syllano primùm nupsit, qui iuuenis tũ ob multos triumphos tum etiam ob gladiatoria munera erat insignis, plurimumq; ob ipsius magnificentiam à populo amabatur. Hæ nuptiæ cùm ita persuadente Agrippina postea solutæ essent, Neroni nupsit Claudij priuigno, qui tunc ætatis suæ annum sextum decimum agebat. atq; ne frater vxorem ducere sororem videretur, curauit Claudius, vt Octauia alterius familiã fieret adoptiua. tum verò ingens Romæ prodigium apparuit, nam cœlum eo die, quo nuptiæ fiebant, totum ardere visum est, sicuti testatus est Dion libro quinquagesimo octauo, quod accidit Decio Iunio, & Quinto Anterio cõsulibus. Postea interposito non multo temporis spatio cum illius pertęsum esset, eam domo expulit, amicisq; reprehendentibus dicere consueuerat, illi satis videri debere, quòd eam matrimonij dignitatem, nomenq; obtineret, quodq; tanquam ipsius vxor induta incederet. cum verò sæpius frustra expertus esset vt necaretur, quamuis honestè ea viueret, & ob patris nomen, & ob populi gratiã, qua plurimum pollebat, summæq; erat auctoritatis, eam tanquam sterilem amandauit, in Campaniamq; pulsa est, addita militari custodia. Verùm cum facinus huiusmodi, ac diuortium reprehẽderetur à populo, atq; ab ea malè is interea audiret, eam haud quaquam Nero pœnitentia flagitij reuocauit, quæ res magno cũ populi applausu, ac lætitia excipitur, omnibusq, Poppææ imaginibus proruptis, ac deiectis, Octauiæ statuas passim erexerunt, & imagines, quas etiam per ciuitatem cum gaudio, & cantilenis gestarunt humeris, sparseruntque floribus, ac in foro & templis statuerunt. Verumtamen denuo cum blanditijs, figmentisq; Poppęæ Nero accensus esset, fecit vt ea accusaretur adulterij; idq; ita falsò atque cum quadam temeritate & audacia effectum est, vt testibus ab eo in iudicium prolatis affirmantibus se nullius fœminæ sceleris esse cõscios, Anicetum suum libertum in medium per fraudẽ proferre non dubitauerit, qui se cum ea concubuisse testatus est: atque cum oblitus esset Nero se eã dimisisse sterilitatis causa, in Senatu accusauit, quia filios per adulteriũ conceptos abdidisset, ne turpes eius congressus essent manifesti. Inter eos qui huiusce accusationis gratia examinati fuerunt, ita testata est quædam Octauiæ ancilla; castiora esse muliebria Octauiæ, quàm os Poppęæ. Sed cum eam deniq; vigesimum tunc ætatis suæ annum agentẽ in Pandatariã insulã relegasset, post non multos dies curauit vt interficeretur.

Miſerrimæ Centurio venas abſcidit, quæ, cum ſanguis ob timorẽ firmatus non poſſet effluere, depoſita fuit in tepidis balneis, atq; ita mortua eſt; cuius amputatum caput Romam ad Poppęam fuit delatum. Idem fuit infelicisſimæ huic puellæ & nuptialis, & funeſtus dies; ſiquidem nihil præter dolorẽ, ac mœſtitiam in eius domum illatum eſt: nam cum eius pater hauſto veneno extinctus eſſet, exiguo tempore interpoſito frater etiam veneno periit: quem ipſa præterea è domo Auguſta expulſa, crudeliterque tractata, ita meretrice viro perſuadente, ſubſecuta eſt, vti ſuperius diximus interfecta. quam rem ita eſſe teſtis eſt Tacitus libro decimo quarto, Suetoniusque in vita Neronis & Claudij. eius effigies in quodã æreo ſemunciali numiſmate valdè ex antiquitate corrupto apud ſpectabilem virum Stephanum Magnum Venetiis conſpexi, cuius exemplum hoc eſt.

Imago

I
OCTAVIAE
II
CLAVD·F·
III
CAES·AVG·IMPER·OCTAVIA AVG·F·NERO CLAV·
CLAVD·DRVSVS·GERMANICVS·NERO
LIBERIS AVG
COL·A A·P
XLV

IMAGO OCTAVIAE, NERONISQVE CAESARIS, NVMISMA PRIMVM.

STATIM post matrimonium,ſicuti diximus, perfectum, Neronis, & Octauiæ, qui ambo ſatis idonea erant ætate; atque per adoptionem in Claudiorum familiam Nero aſſertus eſt, in filiumq; adoptiuum à ſocero receptus,idcircoq; appellatus Cæſar,ſiue Princeps iuuētutis, nam idem vtrunq; nomen ſignificat:eorum imagines in æreis nummis ſunt impreſſæ,atque inter ſe in faciem conuerſæ, quibus concordia, eademq; vtriuſque voluntas ſignificabatur,ita verò ſe habēt in circulo literæ; NERO CLAV. CAES. AVG. IMPER. OCTAVIA AVGVST. F. videlicet Nero Claudius Cæſar Auguſti(intelligitur enim filius)Imperator. Octauia Auguſti filia. quod exemplar ab Achillino ego Bononiæ accepi:atq; in alio meo numiſmate cum iiſdem imaginibus ita legūtur literæ; NERO CLAV. CAES. IMPER. OCTAVIA AVG. F. Nero ſtatim atq; Cæſaris nomē adſumpſit,Conſulare conſecutus eſt Imperium,ſicuti literarum monumentis ſcriptum reliquit Tacitus ita inquiens libro duodecimo; Ti. Claudio quintùm Seruio Cornelio Orfito Conſulibus virilis toga Neroni maturata, quo capeſcendæ Reipu.habilis videretur, & Cæſar adulationibus Senatus ceſsit,vt vigeſimo ætatis anno conſulatum Nero iniret, atque interim deſignatus Proconſulare Imperium extra vrbem haberet, ac Princeps Iuuentutis appellaretur. Imprimebantur ipſæ imagines ita vt Neronis imago formam Solis haberet in ceruice, ac rurſus Octauiæ imago Lunæ: quod quidē ex filiorum Marci Antonij Cleopatræq; exemplo effectum eſt, quorum alter ex maribus,Sol:altera ex fœminis Luna vocabatur; è cuius Antonij ſanguine per matris ſucceſsionem Claudius, atque Nero orti fuerāt. Poſterior numiſmatis pars caput habet Claudij vnà cum his literis; TI. CLAVDIVS CAES. AVG. P. M. TR. P. IMP.

NERONIS CAESARIS IMAGO NVMISMA II.

ATQVE hæc etiam effigies eſt Neronis ætatis ſuæ annum decimum ſextum agentis,ſicuti ſuperius dictū eſt in vita Agrippinæ illius matris: atq; in poſteriore parte ſuperius dicti nummi inſcriptio eſt huiuſmodi in circulū;

Nero

OCTAVIAE MESSALINAE

NERO CLAVD. DRVSVS existimo autem, sicuti ex quodam corruptarũ literarum tenui vestigio comprehendere licet, quòd reliquæ literæ, quæ sequuntur, ita leguntur; PRINC. IVVENTVTIS. quandoquidem in aliis ipsius numismatibus eum Drusum etiam vocatum esse comperio, ex Drusi Claudij Imperatoris patris cognomine.

CORNVCOPIAE CVM TRIBVS CAPITIBVS NVMISMA III.

IMPRESSA fuit etiam in nummis æreis Octauiæ adhuc puellæ effigies vnà cum filiis, qui Claudio relicti fuerunt, Antonia scilicet, & Britannicus: vti paulò antea dicebamus, cuius vetus numisma semunciale ex ære Corinthiaco apud Io. Andream Veroaldum ciuem Brixiensem pulcherrimum conspicitur.

AGRIPPINA SEXTA CLAVDII IMPERATORIS VXOR.

POST Messalinam Agrippina Claudio nupsit Imperatori, de qua antea verba fecimus.

SABINA POPPAEA NERONIS VXOR II.

SABINA POPPAEA NERONIS VXOR II.

ABINAE Poppæa, Sabinus Popæus illuſtris memoriæ, à quo ipſa nomen ſúmpſerat(nam patrem honoribus nondum functum amicitia Seiani peruertit)auus fuit, vir humilis ſanè fortunæ, verũtamen qui poſtea ob multas Principum amicitias ad altiores dignitatis gradus aſcenderat. nam cum obtinuiſſet conſulatum, triumphauitq́; , ac omnes præſtantiores prouincias ſummo iudicio per viginti & quatuor annorum ſpatium gubernauit, quoniam rebus agendis maxime erat idoneus. Inter reliquas prouincias Macedoniæ præfuit Imperãte Tiberio; obiitq́; Conſulibus C. Ceſtio & M. Seruilio, vti ſcripſit Tacitus in Auguſtæ hiſtoriæ libro quinto & decimotertio. Eius pater fuit Titus Ollius, qui Quæſturã geſſerat, & ob amicitiam Seiani pluribus honoribus functus fuerat. materq́; Sabina Poppæa mulier impudica ſanè & ſceleſta; quippe quæ cum accuſata adulterij fuiſſet, carcerem timens, ſibi ipſi mortem conſciuerit. Eadem Poppæa mater ætatis ſuæ fœminas pulchritudine antecellens, gloriam pariter & formam filiæ dederat. Hæc enim cum ageret in matrimonio Ruffi Criſpi Equitis Romani, ex quo filium Ruffum Criſpinum genuerat, à Nerone abducta & in cuſtodiam data fuit apud Othonem amicũ, donec Octauia eius vxor ex palatio eiiceretur. Verum hic Otho cum eam ante oculos aſsidue haberet, illius amore capitur, quoniam pręter egregiam formam erat etiam perblanda. quamobrem nec mora quin adulterio matrimoniũ iungeretur, & quia flagrantiſsimus vt pote pellectus iuuẽtute ac luxu in amicitia Neronis habebatur, ſiue amore incautus laudare cõſueuerat formã elegantiamq́; vxoris apud Principem: ſiue vt accenderet, quia ſi eadem fœmina potirẽtur, id quoque vinculum potentiam ei adiiceret, ſæpe auditus eſt conſurgens è conuiuio Cæſaris ire ad illam, ſibi conceſſam dictitans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, & gaudia felicium. His atque talibus irritamentis, nõ longa cunctatio interponitur. Sed accepto aditu Poppæa ad Neronem, primum per blandimenta & artes valuit, imparem cupidini ſe, & formæ Neronis captam ſimulans, donec ab amore principis ad ſuperbiam verſa, dictitauit ſe nuptam eſſe Neroni, ſi vltra vnam alteramúe noctem ab eo retineretur, nec poſſe matrimonium amittere, deuinctam Othoni per genus vitæ, quod nemo adæquaret. qua propter ea ſemper Othoni deſideriis patebat, ſiue id ex huius familiaritate accideret, qua plurimum illa delectabatur, ſiue quia præter ſuam ipſius voluntatem ad Cæſaris nuptias vocaretur, dictitãs Neronem pellice ancilla & aſſuetudine Actes deuinctum nihil è contubernio ſeruili, niſi abiectum, & ſordidum traxiſſe, at vero Othonem animo & cultu

cultu magnificum, quem ſumma fortuna dignum iudicaret: quod quidem longe a veritate ſeiunctũ eſſe mihi videretur,niſi principis immanitas & ſæuitia in amicos,affines,conſanguineos, & vxorem, comperta id in animum illi induxiſſet:quãdoquidẽ cauſa extitit, vt ad hoc matrimonium peruenire poſſet,non ſolum vt is vxorem interfecerit, verum etiam matrem, quæ Neroni etiam per iocum ſæpius obiicere ſolebat illum adhuc pupillum eſſe: atq; ſuam contra nobilitatẽ fœcunditatem extolleret.Illud autẽ minime eſt obſcurum,quòd vbi Cæſar poſt matrimonium cum Othone,ad eam viſendam eſſet profectus,illi obiecit hoſtium claudens, ſicuti teſtatur Plutarchus in Othonis vita.At Nero non facile perferebat alium potiri formoſa muliere a ſe acquiſita, quandoquidem ne Othonem in vrbe haberet æmulum, in prouinciam Luſitaniæ miſit eũ legatũ, vt ex illius conſpectu hac occaſione is eriperetur.Ita vero hoc rumore repleta eſt Roma, vt diſticum vulgatum fuerit,quod ita canebatur

Cur Otho mentito ſit quæritis exul honore?
Vxoris mœchus cæperat eſſe ſuæ.

Huic prorſus mulieri cuncta alia fuerunt, præter honeſtum animum: Opes ſplendori generis ſufficiebãt, Sermo comis,nec abſurdum ingenium modeſtiam præferre:eratq; laſciua,prudens,magnifica,& in erogandis pecuniis liberalis.Maximè delicatiſsimis aptiſsimiſq; equis delectabatur: quorum pedes non ferro quidem,at puriſsimo optimoq; auro armari volebat, ſicuti Plinius teſtatur libro vigeſimo tertio.Habebat hæc etiam lectiſternia ex argento ſculpta;atque eam quocunque proficiſceretur,quingentæ aſinæ, quæ nuper peperiſſent ſequebantur, quarum lacte pinguiſsimo cum ſolita balneorum vaſa repleuiſſet,totum corpus macerare conſueuerat,vt eius pellis ita diſtenta fieret candidior,mollior,ac magis nitida, ſicuti literarum monumentis reliquit Plinius libro vndecimo.ex huiuſce nomine vnguenta exiſtimant nominata fuiſſe Poppæana à Iuuenale in Satyra ſexta,vbi ita ſcribit;

—videndaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat; & hinc miſeri viſcantur labra mariti.

Famæ nunquam pepercit,maritos & adulteros minime diſtinguens, vnde vtilitas oſtenderetur,illuc libidinem transferebat,modeſtiam tamen præ ſe ferebat,& laſciuia vtebatur. rarus in publicum egreſſus: idq; velata parte oris,ne ſatiaret aſpectum, vel quia ſic decebat, vti ſcripſit Tacitus libro decimo tertio.Capillos habebat flaui color, quod nomen ab ipſius marito Nerone cõſecuti fuerunt,velut teſtis eſt Plinius libro trigeſimo ſeptimo.quòd
ad

ad reliquam attinet formam, habuit lineamenta huic numiſmatis imagini ſimillima, quod quidem ex quodam vetuſtiſsimo albi ęris exẽplari deprom ptum eſt: cuius poſterior pars eſt Neronis effigies laureata, quã mihi huius antiquitatum generis ſtudioſiſsimus Andreas Lauredanus patricius Venetus conceſsit. Cum Poppæa deniq; non per multum temporis ſpatium Neronis fuiſſet vxor, à quo ad hoc Auguſtæ cognomentum aſſumpta eſt, ſicuti teſtatur Tacitus libro decimo quinto, mortem obiit fortuita mariti iracundia: hanc enim refertur cauſam extitiſſe illius mortis, quòd cum Nero à Quinquennalibus certaminibus ſerò domum rediiſſet, idcircoque eum illa obiurgaſſet, ictu calcis ab ipſo percutitur, cum neque coronam ob facundiæ victoriam, neque aurigandi, neque citharizandi honorem cõſecutus fuiſſet. huius interitus vt palã triſtis videbatur, ita occultè lætatus eſt populus, tum ob mulieris impudentiam, tum etiã ob ſæuitiam in Romanos ciues, vti narrat Tacitus libro decimo ſexto. Huiuſmodi vitæ ſuæ finem Poppæa conſecuta eſt, quæ nullo pacto quo minus ex acri Neronis feritate interficeretur, effugere potuit. Eius corpus non igni concrematũ vt mos eſt Romanus, ſed ex Regum externorum conſuetudine, compluribus ſuauiſsimis odoribus repletur. Inde verò effectum eſt, vt nonnulli eam veneno occidiſſe ſint arbitrati; ne cor quod ardere non potuiſſet, nullum ſceleſtæ actionis dediſſet indicium. Enimuero ſcribunt hiſtorici Neronem magnum dolorem præ ſe tuliſſe, nam ex iis honoribus, quibus eam decorauit, vel quiuis facile comprehẽdere potuit, quantopere eius mors illi diſplicuit: cum præſertim ipſe ſe ipſum accuſaret, atque illam ſplẽdidiſsima ornatiſsimaque oratione pro Roſtris laudauerit, & in primis pulchritudinis gratia. cũ ex ea (veluti viſum eſt Suetonio) Claudiam quintum iam menſem agentem Auguſtamq; mox vocatam, ſuſcepiſſet. illius cadauer in familiæ Iuliorum tumulo deponitur, atque publicis exequiis honorificentiſsimè deportatur. Verum poſt Neronis mortem illius imagines, & ſtatuæ perfractæ deiectæque fuerunt, quæ tamen denuo ab Othone ex Senatus conſulto erigũtur; ſicuti decimo ſeptimo libro teſtantur Taciti annales; cuiuſce rei mentionem fecit Ioſephus etiam libro vigeſimo Antiquitatum, ac decimo octauo, & Plutarchus in vita Galbæ.

DIVA CLAVDIA POPPAEA, POPPAEAE NERONISQVE IMPER. FILIA.

DIVA CLAVDIA POPPAEA, POPPAEAE NERONISQVE IMPER. FILIA.

NNO consulatus Memmij Reguli & Virginij Rufi nata est Claudia Poppæa ex Nerone Imperatore & Poppæa Sabina, ob quam filiam Cæsar plus satis gaudij accepit. mox appellata fuit Augusta. Locus puerperij Colonia Antium vbi generata fuerat. At cum iam Senatus vterum Poppææ diis commendasset, votaque publicè suscepisset, atq; multiplicata exolutaq; essent, & additę supplicationes, templum quoq; Fœcunditati, & certamen exéplo Atticæ religionis decernit; Fortunarumque imagines aureas in solio Capitolini Iouis Nero pater collocari iussit. & ludicrũ præterea Circense, vt Iuliæ genti apud Bouillas, ita Claudiæ Domitiæque apud Antium edere voluit, quæ omnia fluxa fuere, quoniã infans intra quartum mensem, siue quintum vt nonnulli tradunt, defuncta est, non sine immodico patris mœrore. Quippe rursus exortæ sunt patrum in Augustam adulationes. Hi enim decernendum censuerunt honorem diuæ, & puluinar ædemq;, & altaria, & sacerdotem, vtq; in rebus publicis priuatisq; Romani per nomen Diuæ Poppææ iurarent, sicuti per diui Augusti & per diui Iulij acta iurare consueuerant. quarum rerũ testes sunt Tranquillus in Nerone, & Tacitus libro decimo quinto, & decimo sexto.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP. VXOR III. AC VLTIMA.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP. VXOR III. AC VLTIMA.

TATILIA Meſſalina abneptis Tauri Statilij, qui bis cõſulatum adeptus eſt, ac triumphauit, Romæq́ue amphitheatrum extruxit: atq; Tauri Statilij ſoror, vt arbitrãtur nonnulli, qui accuſatus fuit ab Agrippina, atque eò redactus vt ſeipſum interficeret, vt opes eius & amænißimos hortos ipſa occuparet, cum prius Neronis fuiſſet amica, Attico Veſtino nupſit eius itẽ adultero, qui hac ipſa de cauſa cum adhuc eſſet conſul, Neronis iuſſu trucidatur, quoniam eam vxorem Nero cupiebat. Cum poſtea mortuus fuiſſet Nero poſt Galbæ internecionem bello inter Othonianos, ac Vitellios flagrante, illa ipſum Othonem maritum ſibi aſciſcere decreuerat, ſi modo victor ex eo certamine euaſiſſet. Verum cũ Otho vel mori potius, quàm bella ciuilia, eligeret; ſuos cineres illi commendauit, vti teſtatus eſt Suet. in Neronis vita, ac ipſius etiam Othonis.

MVMMIA ACHAIA GALBAE IMP. MATER.

MVMMIA ACHAIA GALBAE IMP. MATER.

VLLI dubium eſt quin Mummia Achaia ex ſanguine nobiliſsimo fuerit orta, illuſtrique domo, ac valde antiqua: quandoquidem ex Paſiphae Minois vxore originem duxit, vt in Galba ſcribit Suet. Siliusque Italicus libro rerũ Punicarum ſexto: quin etiam ita reliquit de quodam ex Galbarum familia.

Ductorem magno ſpectabat nomine Galbam.
Huic genus orditur Minos, inuiſaque Tauro
Paſiphae.

Fuitque neptes Q. Catuli Capitolini, Lucijque Mummij cognomento Achaici proneptes, qui eximiam Corinthi ciuitatẽ cepit, igni populatus eſt, funditusq; euertit. eius maritus Ser. Sulpitius Galba fuit: ex quo Caium, & Ser. Imperatorem genuit, ex quibus maior natu Caius omnes ſuas facultates profudit, Romaque diſceſsit, ac ex inedia mortuus eſt, quoniam illi impedimento fuit Tiberius quo minus ei præeſſet prouinciꝫ, quæ illi fortè contigerat, veluti literarum monumentis traditum eſt à Tranquillo in Galba.

Lepidæ

LEPIDA SER. GAL BE VXOR.

LEPIDA SER. GALBAE VXOR.

EPIDA vnica fuit Galbæ vxor, cùm priuata is uteretur fortuna, ex quo duos peperit filios, quo tempore Agrippina Germanici filia viduata morte Domitij ita eũ omnibus ſollicitauerat modis, vt Lepida repudiaretur, ipſaq; in eius locum vxor à Galba duceretur, vt in conuentu matronarum correpta iurgio, atque etiam manu pulſata ſit à matre Lepidæ. Neque vnquam ſanè poſt Lepidæ mortem ceſſauit, ſed eum fruſtra importunauit, veluti narrat Suet. in Galba. Nec deſunt qui hãc Neronis amitam fuiſſe ſcripſerint, de qua neq; illud ſilentio prætermittendũ exiſtimo, quod ſcribitur à Tacito libro duodecimo. Lepida (ait ille) ex Antonia maiore nata, mulier fuit impudica, infamis, vinoq; dedita, quæ cũ gratia præſtare contenderet cum Agrippina apud Neronem nuper ad Principatus ſucceſsionem deſignatum, ab Agrippina accuſata fuit quia veneficiis Claudij Imperatoris cõiugium expetiſſet, in Meſſapia ſeruos coegiſſet, exercitumq; congregaſſet, Italiæque pacem ſubuertiſſet. Quare capitis condemnata fuit: (Dii faxint vt quicunque ſimilia aggrediuntur, hoc ipſum patiantur ſupplicium) ſed Narciſus libertus ad eam defendendam ſe fortiter, ſtudioſeq; conuertit. Scriptum eſt à Suetonio in Nerone, eam idcirco accuſatã fuiſſe, quia cũ ſuo fratre concubuiſſet, verum Tiberij mortem fuiſſe impedimẽto quo minus eius facta ſit inquiſitio.

ALBIA TERENTIA OTHONIS IMPERATORIS MATER.

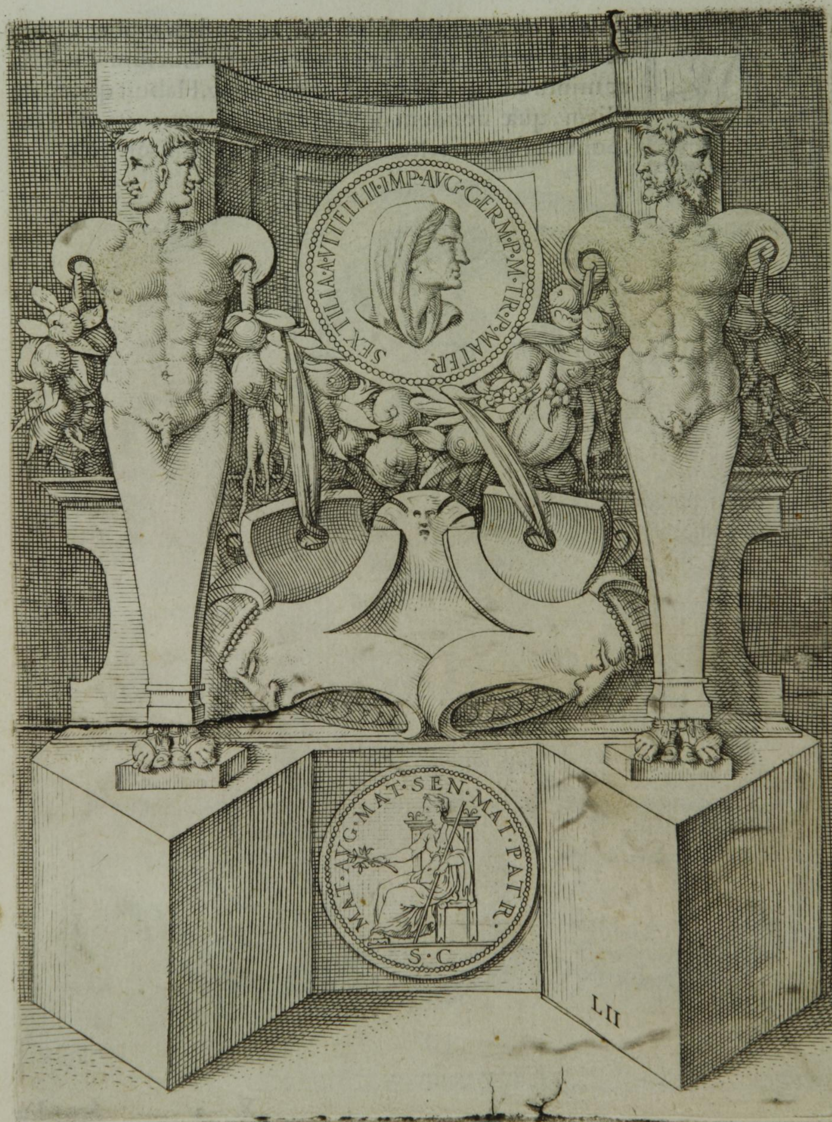

ALBIA TERENTIA OTHONIS IMPERATORIS MATER.

LBIA Terentia valde ſplendida, ac Illuſtris mulier Othonis fuit vxor, ex quo duos filios peperit Lucium Titianũ, ac minorem natu Marcum prænomine. Habuit quandam filiam, quæ nondum nubilis Druſo Germanici filio deſponſata fuit, vti teſtatur Suetonius in Othonis vita.

SEXTILIA MATER VITELLII IMPERATORIS.

SEXTILIA MATER VITELLII IMPERATORIS.

EXTILIA honestißimis, optimisq; moribus mulier, ac domus satis illustris Lucio Vitellio nupsit, qui ter Consulatum gesserat,& Censuram: qui & insignis erat,& celeberrimus ob eam adulationẽ, qua in principes vtebatur. Huic ea duos filios peperit, Aulum scilicet, et Lucium, cum verò intellexisset Aulum in castra profectũ, eiq; per literas significatum fuisset Imperatorẽ illum salutatũ, Germanicumq; à militibus nuncupatũ, ægrè rem sanè tulit, magnopereq; doluit cum se minime Germanicũ, sed Vitellium peperisse diceret. neq; tamen hoc ita accidit, quia filium odio prosequeretur, verũ quoniam cũ is natus esset, multa mala sibi ex eo filio imminere nuntiatum fuerat à Genethliacis. timebat futura, neq; præsentibus tamen interim fidebat, idq; cognoscebat ipsius pernitiẽ deniq; esse futurum, sicuti testatur Suet. in Vitellio. Cum Romam igitur ingressus esset Vitellius magno cum fastu, atq; cum exercitu tum armis, tum reliquis omnibus munitißimo, ac ornatißimo in Capitolium conscendit in templum Iouis Opt. Max. vbi obuius factus Sextiliæ, perbenigne eam complexus Augustæ nomine decorauit: quod testatur Tacitus libro duo deuigesimo. Quin etiam ex Senatus consulto mater Senatus, materque Patriæ appellatur: cuius statuæ ad eius imaginem erectæ, in base hæc inscripta legebantur; MATRI AVGVSTAE (siue Augusti) MATRI SENATVS MATRI PATRIAE. quæ in nummis quibusdam pariter æreis impressa fuit: atq; in iis hæc fuerãt inscripta; MAT. AVG. MAT. SENAT. MAT. PATR. S. C. illius autem exemplar in præsenti tabula collocauimus, cuius in posteriore parte Vitellij Imperatoris imago conspiciebatur cum his literis; A. VITELLIVS GERMANICVS IMP. AVG. P. M. TR. P. sicuti testatur quoddam numisma vnciale peruetus, quod ego vidi, quamuis longo tempore valdè attritum. Mortua est Sextilia paulo ante Vitelliorum familiæ euersionẽ, cum peruetus esset ætate: neque aliud ex Imperio filij consecuta est, quàm luctum, bonumque nomen apud omnes, veluti idem Tacitus asserit libro superius à me dicto. Nonnullam obtinuit vulgò suspicionẽ, vti scripsit Suet. quod maternæ mortis autor extiterit Vitellius Imperator, quia iußisset ne ægrotanti mulieri cibus daretur: quoniam ex muliere quadam Catta nomine, audiuerat suum Imperium tum demum firmum esse futurum, ipsumque diu esse regnaturum si vixisset post matrem; quanquam non defuerunt, qui eam rerum præsentium satietate captam dicant, futuraque timentem impetrasse à filio, vt liceret sibi venenum bibere.

PETRONIA PRIMA VITELLII VXOR.

PETRONIA PRIMA VITELLII VXOR.

ETRONIA consularis hominis filia ex Vitellio eius marito, qui tunc etiam priuatè viuebat, vnum habuit filium altero oculo cœcum, quem nominauit Petronium. nupsit Cornelio Dolabellæ Vitellianarum partium duci, cum diuortium inter eam accidisset & Vitellium, vti scripsit libro decimo octauo Tacitus. testamentum condidit, Petroniumque instituit hæredem, ita tamen vt procuraret, vt à paterno iure liberaretur, quare exhæredatus fuit à Vitellio. Quinetiam pauco temporis spatio interfectus putatur, quoniam accusatus est, quòd paternam mortem inquireret, vt autor est Suet. in ipsius Vitellij vita.

GALERIA FONDANA A. VITELLII
VXOR II.

GALERIA FONDANA A. VITELLII VXOR II.

ATA est Galeria ex patre, qui fuerat prætor, cuius origo ex Fundo Campaniæ oppido deducitur: fuitq́ue Vitellij Imperatoris vxor, ex quo duos filios peperit, alterum marem ſcilicet, alteram fœminam. ita verò lingua erat impedita, vt vix loqui poſſet, de quo meminit Suet. in Vitellio. Hæc miti potius, quàm aſpero fuit ingenio, quandoquidem in victos minime ſæuiit, neque cuiquam minari cõſueuerat, ſed potius cum accuſatus fuiſſet Tracallus, quòd Othonianis partibus ſtuduiſſet, contra accuſatores eum defendit, vti teſtatur Tacitus libro decimo octauo.

VESPASIA POLLA VESPASIANI IMPERATORIS MATER.

VESPASIA POLLA VESPASIANI IMPERATORIS MATER.

ASCITVR Nurſiæ Veſpaſia Polla, ex Illuſtri familia, cuius pater Veſpaſius Pollio ter militum Tribunus fuerat, præfectusq́ue caſtrorum. Extat locus editus in monte ſummo non plus diſtans ab ipſa ciuitate ſex millibus paſſuum, in ea via, quæ fert Spoletũ, qui Veſpaſię ex eius familiæ nomine dicebatur: vbi complura eius gentis monumenta fuerunt, quod præclarum eſt ſplendoris familiæ, antiquitatisq́ue indicium: præter id, quòd mentionem etiam fecit Suet. in Veſpaſiano.

FLAVIA DOMITILLA VESPASIANI VXOR.

FLAVIA DOMITILLA VESPASIANI VXOR.

LAVIA Domitilla Flauij Liberalis filia fuit, nati in Ferentino Latij oppido, quique id solum obtinuerat vt Quæstoris fuisset scriba. cũ esset igitur adhuc puella ex Africa delegatur Statilio Capellæ Romano equiti Tabraceno, tanquam obses, ac pignus, ob grãdem pecuniam, quæ ipsi à Domitillæ patre debebatur. ab eodem Statilio ex Africa missa fuit Romam æris alieni sub crediti nomine, addita apud amicum vt asseruaretur: tanquã latina mulier priuilegiorũ beneficio ex lege Aelia Sentia, libertina videlicet, vt nonnulli tradunt, atq; inter alios Sextus Aurelius. Præterea cum patris causa coram iudicibus recuperatoribus nuncupatis agitata fuisset, cognoscitur ingenua, ac Romana ciuis. nupsit postea Flauio Vespasiano, cui Titum, Domitianum, Domitillamque peperit, atque mortua est cum priuatus adhuc esset eius maritus.

Fuit & alia, Flauia Domitilla pariter nominata, ex vxoris affinitate, Flauij Clementis Vespasiani fratris neptes, à Domitiano postea Imperatore in Pandateriam insulam relegata, vt autor est Suet. ac Dion. Deinde quia se christianam esse profitebatur morte etiam mulctata vnà cum multis aliis, vt in Cleti Pontificis vita scriptum reliquit Platina, Eusebiusque in Chronicis, ac sacræ historiæ libro tertio.

FLAVIA DOMITILLA, DOMITILLAE VESPASIANIQVE FILIA.

FLAVIA DOMITILLA, DOMITILLAE VESPASIANIQVE FILIA.

DOMITILLA ex Flauia Domitilla nata, ac Vespasiano: Eo tempore mortua est, quo pater ciuis adhuc erat priuatus, vti testatur Suet. in vita ipsius Vespasiani. ad perpetuam huius mulieris memoriam ac honorem postea à Tito eius fratre Imperatore ex Senatus consulto P.Q. Romani iussu institutum est, vt Carpentũ in pompis Circensibus à mullis traheretur, in quo eius statua conspiciebatur superius dictarum mulierum exemplo. Hoc facilè intueri licet ex multis æreis numismatibus, quæ apud multos reperiuntur, atque apud Reuerendiss. præcipuè Patriarcham Grimanum, Alexandrũque Contarenum, in quibus hoc reperi exemplar, cuius in altera parte est carpentum, ita vt hic conspicitur formatum, in altera loco Domitillæ effigiei in medio hæ literæ visuntur. S. C. atq; in circulum; T. CAES. DIVI VESP. F. AVG. P. M. TR. P. P. P. VIII. IMP. Hæc ipsa etiam inter Dearum numerũ consecrata est, sicuti ex Statij Papinij carminibus patet, vbi ita de Domitiani Equo scribit.

Cum superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur cœlo, miscebitque oscula iusta:
Ibit in amplexus natus, fraterque paterque,
Et soror.

ARRICIDIA VXOR PRIMA TITI.

ARRICIDIA TITI VXOR PRIMA.

VM priuata fortuna vteretur Titus Vespasiani filius, nupsit ei Arricidia Tertulli Equitis Romani filia, qui fuerat Præfectus quondam prætorianarum cohortium: quæ absque liberis decessit, de qua mentionem fecit Suetonius in Titi vita.

MARTIA FVLVIA TITI VXOR. II.

MARTIA FVLVIA TITI VXOR. II.

ORTVA Arricidia Tito priuato adhuc ciui nupſit Martia Fuluia illuſtris familiæ, quæ cum illi Iuliam peperiſſet, ab eo repudiata fuit, ſicuti literarum monumentis tradidit Suetonius in ipſius Titi vita.

IVLIA TITI IMPERATORIS FILIA.

IVLIA TITI IMPERATORIS FILIA.

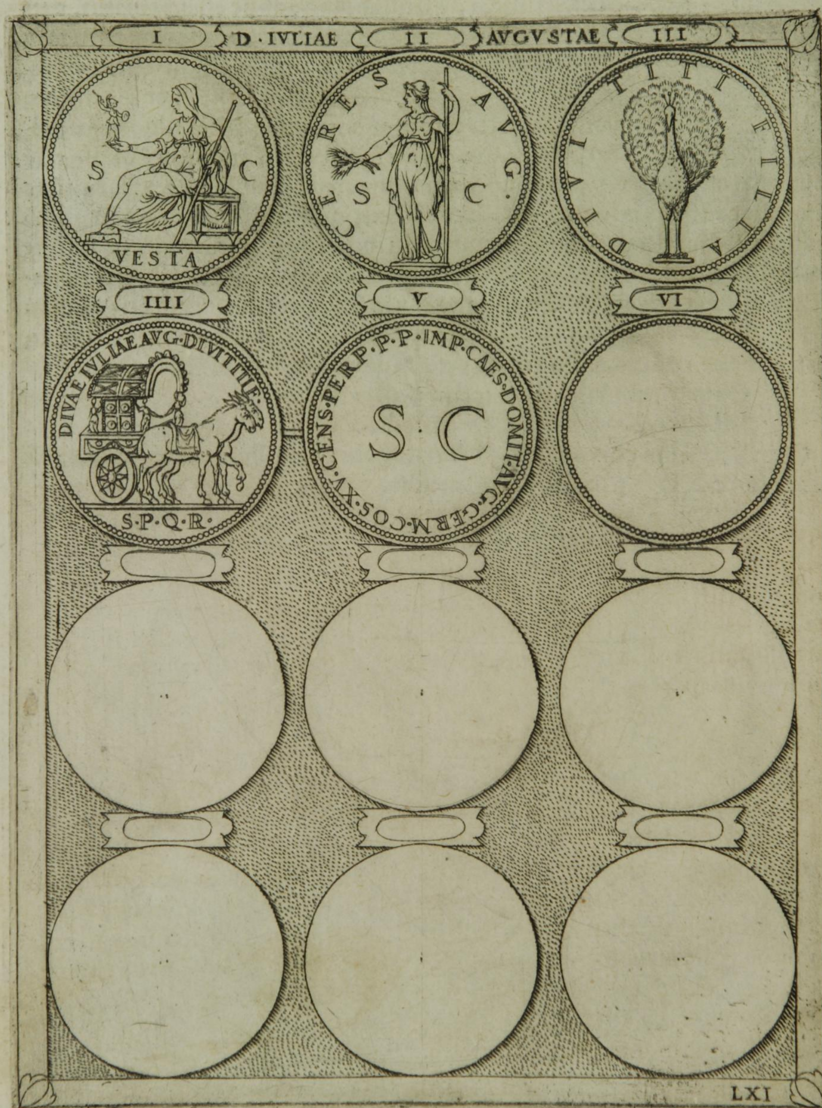

X Martia Fuluia, Titoq́ue cum adhuc eſſet priuatus, nata eſt Iulia. quæ ſtatim atque ad idoneam ætatem peruenit, vt Domitiano nuberet pater ſummo ſtudio curauit: verum cum is minimè eam ducere voluiſſet per id tempus, quanquam eſſet virgo, quoniam Domitiæ amore detineretur, eamq́; vxorẽ cepiſſet, Sabino nupſit, cum quo etiã congreſſa eſt, atque eo ipſo tempore, quo viuebat adhuc Titus, vt ſcriptũ reliquit Suet. in Domitiano. tum eam patruus marito deduxit, quem paulò poſt interficiendum curauit, vt eius matrimonio potiretur: hoc ita ſcribit Philoſtratus. verum Suet. in loco ſuperius à me citato, eius inquit, cum patre maritoq́ue priuata fuiſſet, Domitianum inſano quodam amoris impetu captum, ac agitatum fuiſſe, idq́ue palam, ita vt illius mortis autor extiterit, cum eam abortiuum abiicere perſuaſerit. de qua ita teſtatur Iuuenalis.

Cum tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas.

Cum inceſtum commiſiſſet cũ patruo, vbi eſſet adhuc vidua, credita eſt eo tempore ex Domitiano in vtero geſtare.

IVLIA TITI IMP. FIL.

IVLIA TITI IMP. FIL.

VESTA NVMISMA PRIMVM.

VM Iulia esset Domitiani concubina, siue eius esset vxor, cognomen Augustæ accepit(hoc eo tempore fortasse acci dit,quo repudiata ab Imperatore fuit Domitia) atq; num mi complures ærei,argenteiq; & aurei cum eius effigie in altero laterum impreßi sunt: quorum in alicuius generis posteriore parte imago, atque simulachrum Deæ Vestæ fuit insignitum,quæ considens hastam manu læua tenebat atq; dextera Palladis simulachrum,quod Palladium nuncupatur: atque apud Romanos in huiusce Deæ templo,asseruabatur in quadam secretiore parte, vbi non modo nulli hominum id contingere licebat, sed neque à virginibus quidem Vestalibus omnibus conspiciebatur: verum ab vna earum tantum,idq; magna cũ diligentia custodiebatur,quandoquidẽ cognouerant, vbi illud Palladium reperiretur,ibi futurum perpetuum orbis, omniumque gentium Imperium.Hoc ab Aenea ex Troiæ incendio Romam translatum esse dicunt, atque huiusce Deæ custodiæ creditum est.Res erat præterea sanè admirabilis, quòd hæc statua oculos conuerteret, hastamque quam dextro brachio tenet suspensam,concuteret,ita vt iaculari videretur. Mentionem de hac fecit Ouidius libro Fastorum sexto.Illud quod præterea de hac Dea fuerat dicendum,in alios libros differam, vbi agetur de Imperatorum numismatum Hipomnematibus.

CERES AVGVSTA
NVMISMA II.

IMPRESSVM fuit, & aliud æreum numisma semunciale eodem tẽpore, Domitiani eius patrui iussu,in eiusdem honorem Iuliæ, cuius in altera parte Iuliæ facies visebatur,& in altera impressa est Cereris Deæ imago,quæ hastam tenet sinistra, atque dextera aristas, papauerisque plantam quandam. hæc Saturni Opisq; fuit filia, atq; ab antiquis frugum Dea credita est, omniumque fructuum. Dicta est autem Ceres à gerendo, quasi geres priore litera mutata,quod ita esse testatur Cicero libro secundo de Natura Deorum; & Plautus,cum ita inquiat;

Cererem,te melius,quam Venerem sectarier.

quod melius etiam ex vulgato eo intelligitur;

Sine Cerere,& Baccho friget Venus.

Volebant

Volebant præterea eandem Lunam intelligi, ſicuti libro Georgicorum primo teſtatur Virgilius his verbis.

———vos ò clariſsima mundi
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum
Liber, & alma Ceres.

cuius virtuti generandi vim tribuerunt, fertilitatemque & fruges maturas faciendi potentiam: ſi quidem ea ſuo frigore noctu ſolis ardorem, atque calorem temperat, vnde ait idem Poeta;

———veſtro ſi munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.

quod Macrobius etiã teſtatur in Saturnalibus, libro primo. Atque cum eandem Terram eſſe arbitrarentur, quæ quaſi vas quoddam omnia, quæ naſcuntur, in ſe reciperet, ſicuti libro primo de Natura Deorum ſcripſit Cicero, ita tradidit Orpheus;

Terra mater cunctis, diuesque Ceres.
Tum ſacer antiqua matre ex tellure tumeſcit

Euſebius libro tertio Euangelicæ præparationis eam fructuum, herbarumque nutricem appellat, quæ naſcuntur ex planitie; vt à Rhea differat, quam eorum omnium, quæ in montibus naſcuntur, locisque ſaxoſis, matrẽ eſſe duxerunt. Quamobrem Cereris imago ſpicis coronata fuiſſe dicitur, multaq; circum habebat papauera, quibus copia, feracitasq; ſignificabatur. Erat hæc herba illi ſacrata ob potionem eam, quam illi dedit Baubona hoſpes, vt ſomno facilius capta doloris eius ſolutionem inueniret, quem ex filia à Plutone rapta percipiebat. Mactare conſueuerant huic Deæ pecudem, vt aſſerit Porphyrius, quam illi gratiſsimam eſſe dicebant, quòd terreſtre eſſet animal, præterea in eius ſacrificijs vinum pramnium libabatur, quod libro ſeptimo Antiquarum lectionũ à Cælio ſcribitur. Narrat Valerius libro primo quemadmodum huiuſce Deę ſacrificia ab Aenea in Sicilia originem ſumpſerunt, atque inde à quindecim ciuibus Romam fuerunt translata, quã Deam placare cupiebant, ſibique beneuolam reddere. Verum quia Græco ritu illi ſacra offerri volebant, miſsi ſunt Veliam, qui ſacerdotem quandam adducerent, cum pulcherrimum templum prius intra mœnia extruxiſſent; quod vt affirmat Plinius libro trigeſimo, erectum fuit apud Circum Maximum. Verum cum florentiſsima, ac opulentiſsima facta eſſet Roma, decem primariorum ciuium filios in ſingulas Hetruriæ præſtantiores ciuitates miſerunt, qui ritus ſacrorum, illiusque ceremonias perdiſcerent. Hæc itaq; Dea in æreis nummis fuit impreſſa cum his literis circum; CERES AVG. quandoquidem omnia ſacra loca, reuerentiaque digna, Auguſta nominaban tur: ſicuti ſuperius explicatum eſt.

Pauo

PAVO NVMISMA III.

MORTVA Iulia, atque inter ſydera à Domitiano conſecrata, nummi poſtea aurei imprimuntur, qui altera ex parte eius habebant imaginem, ex altera Pauonem, at nunc extat vnus apud Illuſtriſsimum Franciſcum Medices magnæ ſpei Florentinæ Iuuentutis Principem, ſicuti hic nos expreſsimus, circa quem ſunt hæ literæ; DIVI TITI FILIA. vt ipſius Iuliæ numen ſignificaretur, quod ita antiquitus formabatur, vti in Liuiæ Auguſtę vita à nobis demonſtratur, de quo hæc ſcripſit Martialis in principio libri noni;

Matrona diues dulce Iulium numen.
Manebit altum Fuluiæ decus gentis.

atque idem ſub finem eiuſdem libri;

Templa Deis, mores populis dedit, otia ferro,
Aſtra ſuis, cœlo ſydera, ſerta Ioui.

CARPENTVM NVMISMA IIII.

IN ludis etiam Circenſibus patruus neptem, eiusque memoriam Carpento decorare voluit, de quo ſatis abundè, vti exiſtimo, pluribus in locis ſuperius à me explicatum eſt. eius poſterior pars ea eſt, quæ ſequitur, cuius exemplar accepi numiſma quoddam æreum vnciale antiquiſsimum ab honeſtiſsimo optimoque Ioanne Patriarcha Grimano, poſt alia multa, quæ videram.

S. C.

NVMISMA V.

HOC exemplum, quæ pars eſt aduerſa numiſmatis ipſius Carpenti, Imperatorem hoc vehiculum Iuliæ ſuæ nepti ex Senatus conſulto conceſsiſſe, declarat: Quo eam ex principum inſtituto, poſt obitum decorauit. ſuit autem à Domitiano in æreis monetis impreſſum, cum decimum quintum gereret conſulatum.

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI IMPERATORIS VXOR.

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI IMPERATORIS VXOR.

DOMITIA Longina ex Domitio Corbulone genita eſt, qui miſſus fuerat olim à Nerone ad retinendam contra Parthos Armeniam, viro inſigni ſanè, iucundo, ac valde amabili. Nam præter id, quòd prægrandi extitit corpore, fuit etiam oratione magnificus, magnoq; animo, & rerum experientia, ac ſapientia non vulgari, de hoc mentionem fecit Tacitus pluribus verbis libro decimo tertio Auguſtæ hiſtoriæ.

PANARIA NVMISMA PRIMVM, ET SECVNDVM,

DIGRESSIO.

QVANQVAM hiſtoriæ ordo poſtulare videbatur, vt tertij, quartiq; numiſmatis loco duo priora collocarentur, tamen quia ita in æs ea incidimus, vti in dies reperire potuimus, non valuimus ad vnguem in omnibus aptum ordinem ſeruare, quamuis maiori ex parte ſeruatus ſit, quoniam quotidie alia non antea conſpecta nobis ſeſe offerebant. Quamobrem cum hiſtoriæ ordinem ac temporum ſequemur, in poſteriorum partium expoſitione, primum erit numiſma tabulæ tertium, ac poſtea quartũ primumq; ſequetur, & ſecundum, vbi ſunt panaria, deinde quintum, & ita deinceps.

DOMITIA AVG. DOM. IMP. VXOR

PVER SVPER SPHAERA SEDENS
NVMISMA III. ORDINE PRIMVM.

VM Lucio Aelio Lamiæ Aemiliano nupsisset Domitia, eiusque amore captus esset Domitianus Cæsar, ab eo abducta est, atq; maritus eiusdem Domitiani iussu occisus fuit. Cùm ipsa præterea Domitiano nouissimo marito infantem peperisset secundo illius Consulatu, anno postero Augusta nominatur, sicuti memoriæ prodidit Suetonius in ipsius Domitiani vita. Cum perexiguo postea tempore interposito infans Cæsar esset mortuus, atq; publicè in Deorum numerũ relatus, genus quoddam argẽteorum nummorum in Domitiæ Augustæ, filiiq; mortui honorem impressum est, quod ex altera parte Domitiæ imaginem ostentabat, ex altera infantis numen, qui super sphæra cœlesti considere videbatur, circa quem septem erant sydera, quæ totidem planetas significabant, quo argumento infantis animam in cœlum inter selectorum Deorum numerum receptam esse ostendebatur: ex quo Statius Papinius in Domitiani gratiam ita scripsit;

Salue magnorum proles, genitorq; Deorum.

Et paulò inferius;

Cum superis terrena placent tua turba relicto
Labetur cœlo, miscebitq; oscula iuxta.
Ibit in amplexus natus, fraterq;, paterq;,
Et soror, vna locum ceruix dabit omnibus astris.

Martialis quoq; in eandem sententiam scripsit libro nono.

Templa Deis, mores populis dedit, otia ferro,
Astra suis, cœlo sydera, serta Ioui.

Quod & Domitius in vtroq; loco affirmat. literæ hæ, quæ numisma ambiunt, ac ita se habent; PIVS CAES. IMP. DOMITIANVS. cum ea ipsa sententia conspirant, quæ superius citata est ex Papinio: maximam scilicet fuisse Domitiani pietatem, qua in filium vsus est, cum publicas exequias illi peregerit, in cœlo collocauerit, eius memoriam prorogauerit, eumq; tanquam Deum honorauerit, quem vel in monetis imprimendum curauerit, est enim ea pietas qua in Deos, in patriam, ac in parentes vtimur. hoc numisma mihi concesit Reuerendissimus, ac perhumanus Io. Grimanus Aquileiensis Patriarcha.

DOMITIAE STATVA QVODDAM ALTARE.
NVMISMA IIII.
ORDINE II.

ILLVD ſanè verum eſt, quòd hoc numiſma magno mihi fuit labori, dum quid hoc ſigno ſignificaret perquirerem, diligenterque excogitarem, ob perobſcuram eius inſcriptionem, atq; cum meo ipſius iudicio diffiderem, id me intelligere poſſe prorſus deſperabam, cùm prædicta moneta mihi ad manus peruenit: tum cum Papinij locum reperiſſem, exploratum habui hoc eadem mente, qua & ſuperius, à Domitiano fuiſſe factum, quinetiam ſtatuā, quæ ſedet, altareq; habet ante ſe accenſis facibus, Domitiæ eſſe cognoui, quoniam cum infans inter numina ſit relatus, rationi conſentire videtur, vt illi ſacrificia ſint inſtituta, & altaria, ac ſacerdotes, ſicuti leuitatis, vanæq; Romanorum adulationis fuerat conſuetudo. atq; ipſa mater fortaſſe ſacrificia offerebat, quare illi cuprea ſtatua, vel alterius metalli huic ſimilis, erecta fuit, ac præterea formata in nummo in vtriuſq; honorem, ſicuti ex ipſa inſcriptione demōſtratur; DIVI CAES. MATER. id eſt prædicti infantis mater, qui et Cæſar appellatus fuit, & in Deos relatus. Antiquum numiſma æreum eſt vnciale, ex quo expreſsi exemplum, quod per aliquod tempus fuit meum, nunc excellentiſs. Iuris conſulti Tiberij Deciani.

PAVO NVMISMA V.
ORDINE III.

HAVD multò ſanè poſt infantis mortem, cùm Domitia Paridis Hiſtrionis amore capta, ab Imperatore deprehenſa eſſet, repudiatur. Verū intra paucorum dierum ſpatium magno amoris feruore victus, cum ſine illa haud facilè viuere poſſet, eam iterum vxorē popoſcit, quam etiam in Palatium reduxit, atq; ſe id facere à Populo coactum ſimulauit: ſicuti teſtatur Tranquillus in loco ſuperius citato. Præterea eam ſibi in gratiam rediiſſe oſtendere cupiens atq; inter eos partam eſſet concordiam, & beneuolentiam, argenteā monetam cum Pauonis imagine imprimi curauit, quę huic non erat abſimilis, cuius in circulo ita erat inſcriptū; CONCORDIA AVGVSTA. vt ſicuti Iunoni Iouis vxori, quæ cœli regina eſt, Pauo ſacer fuit, ita videretur Domitianus, qui terrarum orbis Imperator erat, Deuſq; vocabatur, vxori ſuæ eundem conceſsiſſe, quem pronubæ Iunoni dare conſueuerant.

CORNIX NVMISMA VI.

ORDINE IIII.

HAC ipſa ſignificatione exiguæ quædam monetæ ſextulæ ferè pondere impreſſæ fuerunt, quarum ex altera parte Cornix ſuper lauri, vel oleæ ramo cõſidens cernebatur: quæ ita erat formata, nullam in altera parte habẽs imaginem, ſed has literas tantum; S. C. atq; circum; IMP. DOMITIANVS. Hanc auem aiunt Græci concordiam ſignificare, ſicuti in primo Hieroglyphorum ori Apollinis ſcriptum reperitur: quoniam hæc eſt eius natura, vt cum ſemel mas, atq; fœmina coierint, inuiolatum ſemper ſeruent coniugiũ, donec viuunt, cum neq; cum mare alio fœmina, neq; cum fœmina alia mas coniungatur. cum verò alter mortuus eſt, alter loca deuia, deſertaq; petẽs ibi ſolus verſatur, neq; cum alia ſocietatẽ iungit, aut coniugium. cũ tantus itaq; ſit horum animalium amor inter ſe, indè effectum eſt vt in nuptialibus celebritatibus κ[illegible]ν, κορώνην exclamare cõſueuerint, quod latinè Cornicẽ ſignificat: quod nomen tanquam felix augurium, apertiſsimumq; concordiæ ſignum inuocabant. Nam quis per Deos maior exiſtimãdus eſt theſaurus, vel cuius hominibus conditionis magis conuenit, neceſſariaque eſt concordia; quàm matrimonio coniunctis? nam vbicunq; hæc non reperitur, ibi numellæ, ibi vincula ſunt, ibi miſeriarum copia, maioresq; cruciatus, & grauiores pœnæ, quàm eæ ſint, quas patiuntur damnati apud inferos. idcirco cum alicui ſola viſa fuiſſet Cornix, infeſtũ, peſsimumq; nuntiũ exiſtimabatur. Hoc exemplum ex antiquiſsimo nummo deprompſi præſtantiſsimi Franciſci Medices Principis Iuuentutis Florentinæ, atq; alterum poſtea vidi Patauij apud Marcum Antonium Maximum huius generis admiratorem.

PANARIVM NVMISMA PRIMVM, ET II.

ORDINE V. ET VI.

IN Sęcularibus ludis, quos Domitianus Imperator edidit, ſicuti in libro De Natali die aſſerit Cenſorinus, cũ iam decimo quarto fuiſſet Conſul, numiſmataq; hoc ipſo tempore facta teſtantur, ſæpius ille munera Populo largitus eſt. ter enim tribus diebus, ſingulis trecẽtos nummos dedit, qui ad noſtrorum nummorum rationẽ redacti, ad ſeptem coronatos accedunt, vt frumentum emerent. hoc ita affirmauit Suet. in vita ipſius Domitiani; Congia-
» rium Populo nummorum trecentorũ ter dedit: atq; inter ſpectacula mune-
» ris largiſsimũ epulum. Eo verò die quo in ſeptem Collium honorẽ Romæ

feſtum

feſtũ agebatur, quod Septimontiale dicebatur vniuerſo congregato Populo in Palatio cõuiuium exhibuit, atq; Senatoribus, Equitibusq; panaria quędã ingẽtia diſtribuit, plebeisq; in quaſdam ſportulas edulijs plenas. ex quo idẽ
„ inquit; Septimontiali ſacrorum quidem die Senatui, Equitiq; panarijs, ple-
„ beis ſportulis cũ obſonio diſtributis. Scribit idẽ præterea quòd Equitibus, ac Senatoribus ex vtraq; parte poſtero die quinquaginta teſſerę datæ ſunt, quæ cum offerrentur pro ſingulis teſſeris copia quędam vel frumenti, vel panis, vel nummorum reddebatur. ſignificant igitur duæ hæ paruæ monetæ, in quibus panaria cum frumento impreſſa ſunt, panẽ Senatoribus, Equitibusq; datum, ac plebi (non enim tunc dico, quoniã in poſteriore parte inſcriptio huiuſmodi munus triennium ante factum eſſe oſtendit) quoniam conferendi panis vſui erant accommodata, ſicuti Papinius in primo Syluarum ſcriptum reliquit;

Hi panaria, candidasq; mapas
Subnectant.

Nam ſicuti congio frumentum Populo largitum ſignificabàtur, vaſe ſcilicet, quo grana metiebãtur, ita panis ex panario demonſtrabatur, quo panis ferebatur in menſam. habent nummi ambo ex altera parte Domitiæ effigiẽ cũ his literis; IMP. DOMIT. AVG. GERM. COS. XI. id eſt; Imperator Domitianus Auguſtus Germanus Cõſul vndecimo. Neq; illud ſanè prętermittam, quod à Suet. ſcribitur, Domitianum ſcilicet hos ludos Populo edidiſſe eo anno, quo & Seculares fecit, quòd ex numiſmatibus etiam dignoſcitur hos ludos celebratos fuiſſe, cum ipſe iam quartodecimo fuiſſet Conſul: quod affirmat & Cenſonius. atq; ex duabus his monetis cõſpicitur hoc munus factũ fuiſſe, cũ vndecimo tantum fuiſſet ipſum magiſtratũ conſecutus.

DOMITIANI IMAGO NVMISMA VII.

AB eodem Cæſare imperatum eſt, vt aliæ etiam argenteæ monetæ decẽ aſsium eſtimatione cuderentur, quæ ex altera parte Domitiæ habebant effigiem, ex altera imaginẽ Domitiani, quod ex antiquo quodam numiſmate Bernardi Rocellai ciuis Floren. deprompſi. Hæ à Domitiano Imperatore in honorem Domitiæ eius vxoris conflatæ fuerunt, quæ ob prædicti Paridis amorem eius coniurationis fuit conſcia, per quã occiſus fuit Domitianus, vti Sex. Aurelius, Suet. q; in ipſius vita teſtantur.

FINIS.

Errata sic corrigenda.

Facie

3 Qui Roma pfugerat; lege, profugerat

7 experiritur; lege, experitur.

11 per sacrum occasionem, lege, per sacrorum.

13 Gratiliano; lege, Gratidiano

13 prouinciæ confirmatæ; lege, prouincia cõfirmata

ibid. nonnullis cœsis; l. cæsis

14 quem etiã testatur; l. qui.

17 Latij opido; leg. oppido. & sic alijs in locis.

ibid. Marcium philippum; lege, Martium.

ibid. minime excogitatum; lege, excogitata.

18 somno soluta; l, solutam

21 memoriam reliquens; lege, relinquens.

ibid. versu 31 verum cũ hæc; dele, cum.

22 in templum Deæ; lege in templo.

ibid. belliciisq; instrumentis; lege, bellicis.

ibid. ad Augustum proenio; lege, procemio.

ibid. super cadauere; l. cadauer

27 quendam Bouillæ nuncupatum; lege, Bouillas.

ibid. fuit obscæna; l. obscœna.

ibid. in Ciceronem detexit; lege, Ciceroni.

ibid. ob quandã dissesionem; lege, dissensionem.

31 filiam nupsit; lege, dedit.

ibid. celebris mercatorũ locus lege, celebrem mercatorum locum.

ibid. Oratij sermonibus; lege, Epistol. lib. primo.

ibid. mandabo sicis; leg. siccis.

33 extraneorum cætus; lege, cœtus.

34 AVGVTS. F. lege, AVGVST. F.

36 redire illa passus. l. ille.

39 cum filium peperisset minime ab Augusto legitimum iudicatum, editum infantem agnosci, alique vetuit Augustus; lege, cũ eodem anno, quo auus Augustus inter homines agere desijt, filium peperisset, minime ab Augusto legitimũ iudicatũ, agnosci ipsum aliq; vetuit.

ibid. qui vel sublimiori fortunæ; lege, sublimioris.

ibid. pumilij membra, l. pumili

ibid. Iuliæ pumipili; l. pumili.

41 manus incideret; lege, inciderent.

ibid. litus; lege, littus.

ibid. pro eo pregnans; lege, pro eo quod est prægnans.

ibid. iuuematur ille; lege, inueniatur illum.

ibid. ex pulli ea nati; lege, pulli ex ea nati.

42 Caio & Liuio Cęss. lege, Lucio, &cæt.

ibid. porticum ornatissimum; lege, ornatissimam.

ibid. ascripta fuit; lege, adscripta; & sic alijs in locis.

43 multitudo comitabantur; lege, comitabatur.

44 super quo; l. super quod.

45 huiusce dicationis; lege, dedicationis.

ibid. Et si hoc numisma penes multos reperitur, tamen ex quodam ornatissimo Reuerẽdissimi Patriarchę Grimani exemplar decerpsi, ad cuius imitationem inter reliqua multa numismata cum hac imagine quas habet, duo sunt & elegantissima & antiquissima; lege, Et quamuis nũmus hic penes multos adhuc extet, huius tamen, ex quodam, cum ab omni tẽporis iniuria quàm integerrimo, tum imprimis antiquo, à Reuerendissimo Patriarcha Grimano mihi concesso exemplar desumpsi, ad cuius quidẽ similitudinem duos idem possidẽt achates, miro artificio sculptos, inter cætera, quæ apud illum cõseruãtur antiquitatis monumenta.

47 cum ea æquè; lege, eam.

ibid. ipse cõcederet; l. cõderet

48 in pompis ea vtebantur; lege, eo.

49 Cum ægrotaret Liuia uota fecit; lege, Cum ægrotaret Liuia Fortunæ Equestri uota fecit, &cet.

ibid. decernerent; l. decerneret

ibid. sequẽtes statuas; l. statuæ.

50 DIVA LIVIA AVGVST. lege, DIVA LIVIA DIVI AVGV.

ibid. Pauonis forma circulum extendentis; lege, caudã in circulum extendentis.

ibid. huius numismatis pars anterior III. est imago in tabula imaginũ ipsius Liuiæ, ac III. exemplar posteriorum partium tabulæ; lege, huius nummi pars, quæ effigiem stolatã continet, in ipsius Liuiæ imaginum tabella tertio loco est, altera vero quæ pauonem, tertio item loco ẽ ea tabella, cui ipsius imaginum aduersæ partes sunt insculptæ.

ibid. Philippi sæculo; lege, sæculum.

ibid. in Pataui j; lege, Patauio.

ibid. qui rex est cæli; leg. cœli.

ibid. ita de Augncto; l. Augusto

ibid. qui fœminas intelligant eas, quas sua virtute &ce. lege, qui fœminas appellant Diuas, etiã eas, quæ sua virtute &cet.

51 relicta fuisset in deorum numero; lege, relata fuisset in deorum numerum.

ibid. templo deposuit; l. posuit

ibid. STATVAE NVMISMA lege, STATVA.

ibid. pro dea salute effigie; lege, sub Deæ Salutis.

53 seruum cecidisse; lege, cæcidisse.

55 posthac veniret; l. postea.

59 ab Herculis filio Antonę; lege, Antone.

62 ac simul ipse sit interfectus Germanicus Cæsar; lege, ac simul ipse sit interfectus. Germanicus.

ibid. quæ Varus amiserat legio

* nis vn-

nis vndeuicesimæ aquilã (alterã apud Bructeros fu sos, alterã apud Marsos) vti in primo ac secundo Tacitus historiæ Augustę libro testatur; lege, signa quæ Varus amiserat (alteram legionis vndeuicesimæ aquilam apud Bructeros fusos, alteram apud Marsos) maxima gloria redemit, vti &cæt.
ibid. carusq; esset; l. charusq; & sic alijs in locis.
63 eo perueheretur; lege, proueheretur.
63 cum ei ex Senatus consulto; dele, ei.
ibid. qui varijs temporibus Liuiæ Augustæ; adde, fuerãt.
64 Plinius libri noni literarum; leg. libro nono hist.
ibid. Antoniã Drusi; dele, Drusi
ibid. cuius propter formã nõnulli; lege, nonnullos.
ibid. Achillis Maffæi; lege, Maphæi, & sic alijs in locis.
67 Antoniæ in Cereris formam; lege, & Antoniæ.
ibid. tædæ truncis; leg. tedæ, & sic alijs in locis.
ibid. tanquam diuina reuerentiam; lege diuinam.
69 siue Iulia, non Bulia; lege, siue Bulia.
ibid. Imperator exercitui; lege, exercitus.
ibid. Neronem rerum domitorem; lege, Neronem Imperatorem.
ibid. hoc erit exemplum? lege, hæc erit exemplo.
70 imagines Neronis & Drusi Cęsarum Germanici; distingue, imagines Neronis & Drusi Cæsarũ, Germanici.
71 notã inusisset, l. inussisset.
77 illi exibuit; lege, exhibuit; & sic alijs in locis
ibid. aliam maritima in Siciliam; lege, maritimam.
78 quæ Diui filij; lege, quod Diui filij.
ibid. huiusce coronę insculpta lege, hac corona.
ibid. Crocodillum; lege, Crocodilum.
ibid. Coloniæ Nemansiensis; lege, Nemausiensis.
ibid. quod omnium deorum; l. quod est omniũ Deorũ.
ibid. Christi, ac Virginis; lege, ac Diuæ Virginis.
ibid. Iuliam, Martiam; lege, Iuliam etiam, &c.
79 pernitiosa protulerunt; l. perniciosa. & sic in alijs locis.
ibid. Peperit Antium; lege, peperit Antij.
ibid. cum Germanicis pugnaret; lege, Germanis.
ibid. & vbi aram; l. vbi & arã.
81 optimis incæptis; lege, incœptis.
ibid. nouissime calumniatus; lege, nouissime dictitans.
ibid. ad misericordiam concitaret; lege, ad misericordiam sui concitaret.
ibid. nunc vero minantem se; lege, minitans.
ibid. infulciri cibũ; l. infarciri.
ibid. inter infastos; l. nefastos.
ibid. die quo mortua; leg. diẽ.
ibid. in Gemonias abiecerit, quo scelesti homines proijci; lege, ex Gemonijs præcipitarit, quibus scelesti homines deijci &c.
82 Clementiæ Deæ effugies; lege, effigies.
ibid. sunt qui dicant; l. negent.
ibid. cum cibo abstineret; lege, quamuis.
ibid. quòd cum Asinio Gallo alterius Agrippinæ sororis adulterium commisisset; lege, quod cum Asinio Gallo, alterius Agrippinæ eius sororis marito, & cætera.
ibid. vt nurum nunquam; dele, nurum.
ibid. quàm cathenatam; lege, catenatam.
83 ad transferendas matris; lege, transferendos.
85 posteriorum partium sequentis; lege, posteriorũ partium nummorum &c.
ibid. descriptis exemplis; lege, descriptis prius exemplis.
ibid. vera tamen scripta is; lege, vera tamen scripta postea is.
86 nuper citato; leg. superius citato.
ibid. præter ipsum numisma; lege, præterea ipsi numismati.
ibid. aut cur non in literis, quę elatæ videantur, an non vna ærarij impressione? lege, aut cur nõ characteribus eleuatioribus, atque vna cum nummo impressis?
89 describendam præponerem; lege, proponerem.
ibid. cui opus Fastorum; lege, à quo illi opus Fastorum.
ibid. cum in posteriori parte argentei Caij Cæsaris; lege, cum in posteriori parte argentei nummi Caij Cæsaris.
90 quod esset Agrippinæ partus hoc nos, vt arbitremur, adducere potest; lege, quod hoc partu nata sit Agrippina hæc, vt arbitremur, hac ratione adduci possumus.
ibid. quæ post mares natæ sũt; lege, quia fœminæ post mares natæ sunt.
ibid. tene ris inuolutæ ob temporis distantiam; lege, tenebris ĩuolutæ sunt &c.
ibid. percurere nolui; lege, percurrere.
91 in lineamentis; lege, in delineamentis.
ibid. Eliæq; Petiniæ; lege, Aeliæq; Petinæ. & sic ĩ alijs locis
ibid. Paulinæ Lolliæ; lege, Lolliæ Paulinæ.
ibid. quibus etiam filius perduceretur; adde, ad Imperij culmen
94 Deæ Cereris; leg. Veneris
ibid. quin etiam ipsum est Veneris sydus; lege, quin etiã ipsum additũ est &c.
95 prætorianorũ cohortim ex officio; lege, prætorianarum cohortium officio
ibid. per prouerbium efferi; lege, effari,
ibid. ita negletus; lege, neglectus.
96 legationibus ex Armenia; lege, Armeniæ legatis.
ibid. subsellium conscendere; adde, velle.
97 quod diui vxorem; adde, fuisse.
ibid. qua in familiam & nomẽ Neronis transiret; lege, qua in familiã Claudiã &c.

ibid. intel-

ibid. intelligebatturq; ; lege, intelligebaturq;.
ibid. intelligeretur ; lege, intelligitur.
98 illi dicata ; lege, Neroni dicata.
ibid. quo demoſtrare ; lege, demonſtrare.
ibid. id extructum fuit ; lege, is extructus.
ibid. neque illi ſanè abſimile ; adde, aliud cuſum fuit.
99 ob maiorem faſtum mini me curaſſe ; dele, minime.
ibid. quod vxorem ſignificat ; lege, quæ &c.
ibid. neceſſe fui artificij ; lege, artifici.
ibid. in numiſmate compulerit ; lege, impulerit.
ibid. pater eius cœcus ; l. cæcus.
ibid. P R O G. lege, P R O C.
100 virili toga; l. virilis toga.
ibid. atq; interim deſignatur ; lege deſignatus.
ibid. fortaſſe Neronis triumphātis. & Britannici prætextati erant : quod per ipſum ſceptrum demoſtratur, atque tranſuecti in ludis circēſibus ; lege, fortaſſe Britannici ſunt prætextati, & Neronis triumphali veſte induti, quod per ſceptrū demōſtrātur, in ludis Circenſibus tranſuectorū, &c.
ibid. exorta eſt interim ſimultas inter matrem, & filiū, quia paulo aſperiorem ſe præbebat Neroni Agrippina, cum omnia, quæ diceret, vel faceret, obiurgaret, Senatusq; actibus aduerſaretur. Neceſſe fuit idcirco ſtatuerēt patres, qui in palatium ob id vocabātur, hoc permittente Cæſare, vt aſtaret abditis a tergo foribus velo diſcreta, quod viſum arceret, aditus non adimeret ; lege, Exorta deinde ſimultate inter matrem & filium, quod illa paulo huic ſe præberet aſperiorem, dum omnia ab eo vel dicta, vel facta acrius inſectaretur, atq; ipſi adeo Senatui aduerſaretur, Patres ſtatuerunt, vt deinceps aſtaret abditis a tergo foribus velo diſcreta, quod viſum arceret, aditus non adimeret.
ibid. enimuero omnem ; adde, ea ratione.
ibid. caliditasq; valuit ; lege, calliditasq; &c.
101 cælatum eſſet, ſolutilemq; nauem ; lege, celatum eſſet, ſolutilem nauem.
ibid. multo plombo ; adde, onuſti.
ibid. Baias euocauit; inſere, eā
ibid. ad ſolemnia; lege, ſolēnia.
ibid. loci operimentum ; lege, cameræ operimentum.
ibid. Vuulnus in humerum ceperat ; lege, vulnus in humerum acceperat.
ibid. benignitate deum, & fortuna ; lege, benignitate deûm & fortunæ.
ibid. Neronem interficeret; lege, eum interficeret.
102 ſi mei viſendæ; lege, me viſendi.
ibid. ſin occidendæ, l. occidēdi.
ibid. Lenem tumulum, lege, leuem tumulum.
ibid. ſubſanans, l. ſubſannans.
ibid. cum Lepido ſtuprum admiſit, adde ſequētem clauſulam, Cum Pallāte deinde Claudij Liberto, quo imptias is ſuas cum Imperatore promouerit, atque cū ipſo patruo poſtea ſuo, quo eam is in vxorem duceret.
ibid. Deniq; tribuit, lege, deniq; tribuit.
ibid. ex matre cooptaſſe, lege, a matre cooptaſſe.
ibid. poſtea aſtutia Seneca propulſante, lege, poſtea aſtutia, & Seneca propulſante
103 turbatum fuiſſe, lege maſturbatum fuiſſe.
ibid. ſociam eſſe voluſſe, lege, voluiſſe.
ibid. plebi fuiſſe, lege fuiſſe
ibid. tum quod ipſe vix coërcere, lege, tum quod eam ipſe vix &c.
ibid. filij ſui magiſtrum inſtituit, lege, filio ſuo magiſtrum dedit.
107 Vbi ſoror altera, lege, vbi ſoror etiam altera.
ibid. nupſit a Tiberio auunculo, lege, in matrimonium tradita eſt.
ibid. octano ea Marco Lepido, lege, octauo eam &cæt.
109 formā expreſſæ, l. expreſſa.
ibid. Agrippina ſcilicet, lege, Agrippinæ.
ibid. Druſilla Concordiæ, lege, Druſillę.
ibid. fortunæ Liuia, lege, Liuiæ
ibid. reſiſſe, lauiſſe ec. adde tripudiaſſe.
110 conuiuia exibentibus, lege exhibentibus.
113 Quæ Iulia atque dicta eſt, & ex Iuliorum familia, lege, Quæ Iulia etiam dicta eſt à Iuliorū familia &c.
ibid. vt ſicubi libuiſſet, rem haberent, lege, vt ſicui libuiſſet, rem haberet.
119 Caio Memmio conſulari exercitus prouinciæ regenti, lege, Caio Memmio Regulo, Conſulari, & exercitus Prouinciæ &c.
ibid. perductæ à marito ; lege, perducta
ibid. Hiſtoriæ capite, adde 35.
ibid. perteſum eſſet, l. pertæſum
121 Luxuriæ perditæ mulier, dele, mulier.
ibid. ſatis couualebat, lege, cōualebat.
125 non mediocriter populo erat gratus, dele, non mediocriter.
ibid. neptis genita, dele, genita.
127 Camilli ſanguini ; lege, ſanguine.
129 magna erat ſuſpicione ; lege, ſuſpicio.
135 enimuero imaginis illius Antoniæ differentia adducor, quæ proculdubio Claudij fuit mater ; vt ob huius faciem, & illius habitum credam, hoc exemplum huius eſſe Antoniæ effigiem. lege, Enimuero imaginis illius Antoniæ, quæ proculdubio Claudij fuit mater, ex iſtius & vultus & habitus differentia facile adducor vt credam hoc exemplum huius eſſe Antoniæ &c.
ibid. eſt ſimilis, lege, ſimile.
ibid. ſculpti in hac, leg. ſculpta

137 ANTO-

137 ANTONIA PETINA. lege, PETINAE F. & ſic deinceps.
ibid. necatus eſt, leg. ſuffocatus
ibid. Quæ in dextra parte ſita eſt, in Cornucopiæ verò illa, quæ in ſiniſtra collocatur, lege, Quæ in dextra parte ſita eſt Cornucopiæ, illa vero &c.
ibid. quæ ſic ex Antonij pij, lege, quæ ſic etiam ex Antonini Pij.
ibid. natus vigeſimo die, adde, ex Meſſalina.
138 De Acerra in alio libro ſcribendum erit in Hyppomnematibus numiſmatũ Cæſarum loco præſenti opportuniore, lege, De Acerra, Pontifice maximo, Tribunicia poteſtate, deq́; Imperatoris nomine, ijs commentarijs, quos in Cæſarũ numiſmata meditamur, ſuo loco copioſius a nobis tractabitur.
141 ita mulieres dictæ Meſſalniæ, lege ita mulieres dictæ Valeriæ Meſſalinæ.
ibid. Iuuenis fuit interemptus, dele, fuit interemptus.
142 uigeſies & quinquies plus re abſoluta, lege, vigeſimo quinto coitum.
143 quam ſub Imperatore nupta eſſe, lege, quam Imperatori nupta eſſe.
ibid. tum perflatæ, l. tum fuſo
ibid. ac facilitatis viri, dele, uiri
ibid. Claudius huic cum dotem &c. dele huic.
144 Octauiæ Meſſalinæ filiæ, Claudijq́; Imperatoris, Primæ Vxoris Neronis, lege, Octauia Meſſalinæ, Claudijq́; Imperatoris filia, prima vxor Neronis, & ſic alijs in locis.
145 alterius familia fieret, lege, familiæ.
ibid. quod eam matrimonij dignitatẽ, leg. quod ea &c.
ibid. ſparſeruntq; floribus, lege flores.
ibid. veruntamen denuo cum, lege, verumtamen cum denuo &cæt.
ibid. cum quadam temeritate, lege, tanta.
ibid. affirmãtibus ſe nullius fœminæ ſceleris, lege, affirmãtibus illis ſe nullius ab ea perpetrati ſceleris &c.
ibid. quia filios, leg. quod filios
146 Quem ipſa præterea è domo Augusta expulſa, crudeliterq; tractata, ita meretrice viro pro ſuadente ſubſecuta eſt, vti ſuperius diximus interfecta. lege, Quem ipſa mox domo Augusta ob adulterij calumniam expulſa, ſubſecuta, vti ſuperius diximus, interfecta eſt.
148 Nero aſſertus eſt, lege, Nerone aſſerto.
ibid. à ſocero receptus, lege, à ſocero recepto.
ibid. appellatus Cæſar, lege, appellato Cæſare.
ibid. ſiue princeps Iuuentutis, leg. ſiue principe Iuuẽtutis
149 apud Io. Andream Veroaldũ ciuem Brixienſem pulcherrimum cõſpicitur, lege, apud Io. Andreã Aueroldum ciuem Brixienſem Clariſſimum conſpicitur.
151 Sabinæ Poppæa, Sabinus Popæus, lege, Sabinæ Poppęæ, Sabinus Poppæus.
ibid. Triumphauitq;, adde, De Thracis.
ibid. in auguſtæ Hiſtorię libro quinto &c. præpone, dictioni Quinto, Quarto.
ibid. Ruffum Criſpinum, lege, Criſpium.
152 induxiſſet, leg. induxiſſent
ibid. vt Diſticum, leg. diſticon.
ibid. ſufficiebant, l. ſufficiebãt.
ibid. Videndaq́; multo, lege, ridendaq́; multo.
ibid. flaui color, lege, coloris
153 hãc enim refertur cauſam, l. hæc enim refertur cauſa
ibid. huius interitus, l. interitu
ibid. odoribus repletur, lege, repletum.
155 Virginij Rufi, l. Ruffi.
ibid. patrum in Auguſtam, lege Auguſtum.
157 atque Tauri Statilij, lege, atque illius Tauri &c.
ibid. amæniſſimos, lege, amœniſſimos.
159 quin etiã ita reliquit, l. qui etiã ita ſcriptum reliquit.
ibid. fuitq́; neptes, lege, neptis.
ibid. Achaici pronepteſ, lege, proneptis.
ibid. Ciuitatem cepit, lege, ciuitatem captam.
ibid. illi fortè, lege ſorte.
160 GALBE, lege, GALBAE.
165 quamuis longo tempore valde attritu, dele, longo tempore.
167 cœcum, lege, cæcum.
ibid. exhæredatus, lege, emancipatus
169 ex fundo, lege, Fundit.
ibid. lingua erat impedita, adde, mas.
171 editus in monte, l. æditus.
173 ex Africa, lege, in Africa.
175 a muilis, lege, mulis.
181 cum quo etiam, dele, quo etiam, & adde, ipſo tamẽ poſtea Domitiano
ibid. deduxit, lege abduxit.
183 creditum eſt, dele, eſt.
185 Fuluiæ decus gentis, lege, Flauiæ &c.
ibid. Cuius exemplar, lege, exemplaris.
187 Panaria numiſma primũ & ſecundũ, dele, titulũ hunc.
ibid. ſequemur, lege, ſequamur.
ibid. ac poſtea quartã, primũq́; ſequetur, & ſecundũ, vbi ſunt panaria, deinde quintum, & ita deinceps. Lege, ac poſtea quartum, deinde quintum ſequetur ac ſextum, poſt quæ primũ & ſecundum, & ita deinceps.
190 Domitiæ ſtatua quoddã Altare, dele, quoddam & eius loco, pone ante
ibid. ſignificaret. lege, ſignificaretur.
192 in quaſdã ſportulas, dele, in
ibid. Candidasq́; mapas, lege, mappas.
ibid. Auguſtus Germanus, lege, Germanicus.
ibid. hos ludos, l. hæc munera.
ibid. edidiſſe, lege, dediſſe.
ibid. ſeculares, lege, Sæculares.
ibid. Cenſonius, lege, Cenſorinus.
ibid. Rocellai, lege, Rucellai.
ibid. Quæ ob prædicti Paridis amorem, adde, poſtea.
In Epiſt. dedic. humanis, lege, in humanis.

F I N I S.

